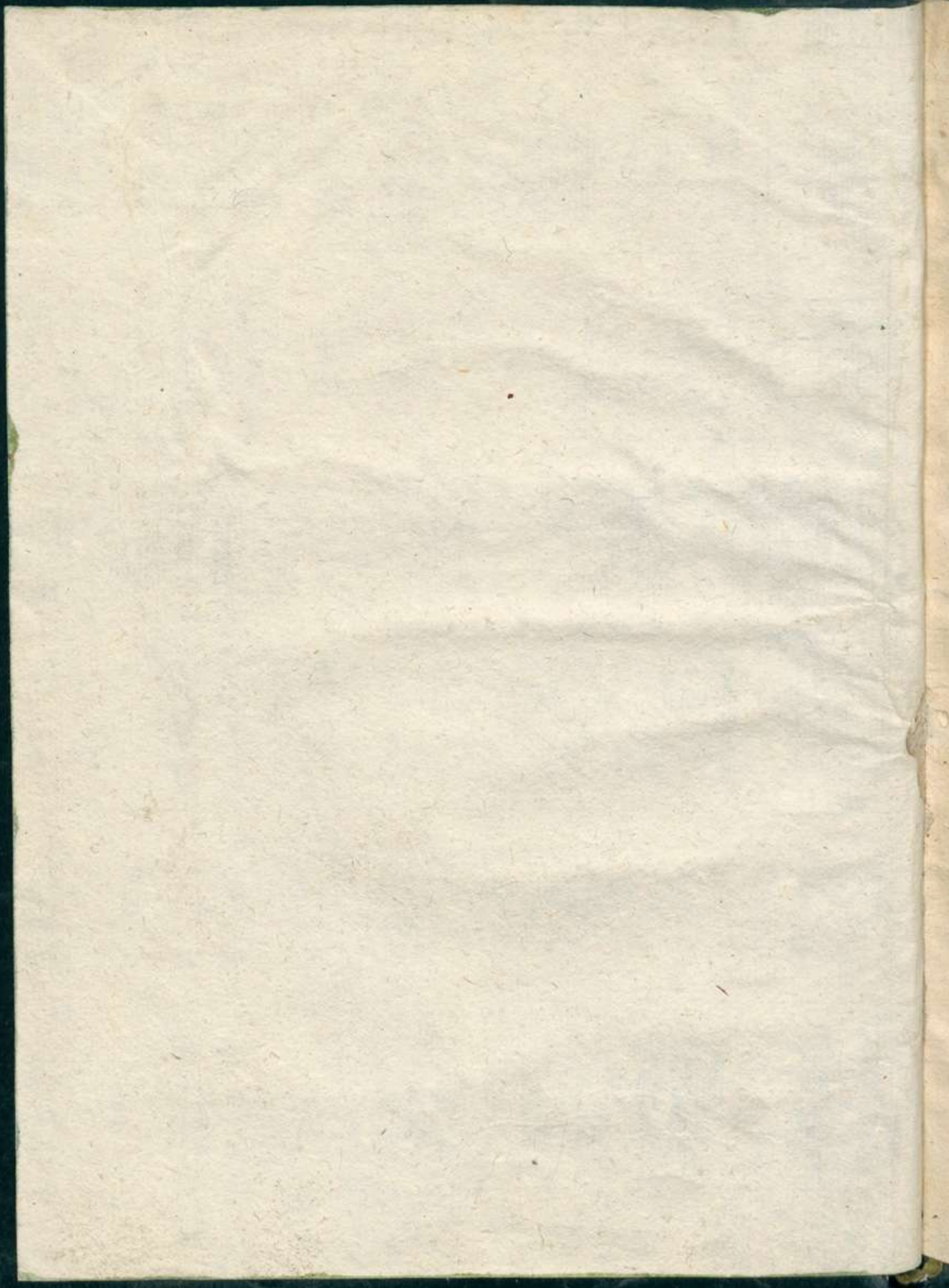

L

ROMANAE HISTORIAE COM/
PENDIVM AB INTERITV
GORDIANI IVNIORIS
VSQ VE AD IVSTI/
NVM.III.
PER
POMPONIUM LAETVM.

CVM PRIVILEGIO

FOR THE HISTORICAL SOCIETY
OF THE CITY OF BOSTON
RECEIVED
MAY 10 1892

RECEIVED

MAY 10 1892

PRAEFATIO

FRANCISCO BORGIAE EPISCOPO TEA-
NEN. ET PONTIFICALIS AERARII PRAE-
FECTO POMPONIVS LAETVS.

Olet quaeri ab studiosis uiris uti-
lis ne sit historia. Nos uero nō mo-
do utilem & frugiferam: sed neces-
sariam mortalibus esse contendi-
mus: & quemadmodum agricul-
tura corpora: sic monumentis re-
rum animi fouetur. Vitæ cupido pharmaca pellendis
morbis inuenit. Series rerū ne una cum eo qui gerit in-
teriret historiam excogitauit. Quātoq; nobilior cor-
pore animus: tāto cæteras dotes præcellit historia: po-
tissimamq; sibi sapientiæ partem uendicat. In ea enim
est imitatio uiuendi uicia detestatur: uirtutes ardore
quodam imitationis effert: & cū rebus omnibus tem-
pora uetustatem adferant: historia numero annorum
admirabilior est: & sanctior habetur. Scripserūt multi
de eius utilitate deq; eius obseruatione: quæ præterire
neglegentia nō est. Ab historicis abesse debent scdum
crimē adsentationis: & amor ac beniuolentia metusq;
& similtas: quibus corrumpitur narratio: uti sæpe nu-
mero contigit. Aiunt enim scribe securus quod lu-
bet: & quod uelis narres: habiturus mendaciorum co-
mites. Principes historiarum cur dissentiunt? Cur ua-
ria tradunt? Quod iudicium quo solemus in rebus
uti sæpius decipit. Itaq; scribere quæ ipsi uidimus

PRAEFATIO

unde nomē esse memorāt errore liberi uera fateremur
Sed quoniā ad ea quæ ab sæculis nostris remota sunt
adcomodatur narrādi materia: Iudicio opus est simul
& memoria. Adcuratius legere p̄dest. Laudatur etiam
in historia breuitas: quæ sit apta ac lucida ut illa Cri/
spi Sallusti. Liuius modo breuis modo copiosus plus
eloquētiae addidit. Sunt & alii candidi: alii nimis fale
rati & tumidi. Veterū simplicitas ut fuit. M. Catonis
& Q. Fabii interiit. Nos uero breues esse uolumus:
& sæpius digressi sumus ornatus gratia. Verū si can/
dor ille simplicitatis antiquæ aberit: ueniam oramus:
quā cū sciamus minime mereri: præcipue nobis dan/
dam ab hiis qui legerint: aut audierint arbitramur:
præterea historia quouis modo scripta delectationem
adfert. Natura ipsa ad rerū notitiam puocatur: resq;
auidius q̄ eloquētia petitur: ut qui qualibet nuda rerū
cognitione etiā anilibus fabellis capiamur: Nihil hiis
cōmentariis falsi q̄tū perspeximus ausi sumus. Exorsi
ab interitu Iunioris Gordiani usq; ad exilium Iustini
Heracliorum: multa dispersa in unum corpus collegi/
mus: ab Philippis uero usq; ad cædē Aemiliani: quia
Trebonii Pollionis labor sine capite est: & monimēta
illoꝝ tempoꝝ desiderantur nimis circumcise narraui/
mus: ut cunq; certi sumus p̄culdubio libellos tibi Bor
gia placituros: qui memoria sæculorum plurimū dele
ctaris: & ob id a publicis negociis seuocaris: alii uero:
si cætera nobis deessent: quoniā titulus tuæ humani/
tatis index est satis sunt probaturi. VALE.

LIBER PRIMVS

ROMANAE HISTORIAE COMPENDIUM
AB INTERITV GORDIANI IUNIORIS VS
QVE AD IVSTINVM .III. PER POMPO/
NIVM LAETVM.

BALBINVS. PVPIENVS. GORDIANVS.

Maximino p̄fligādo qui primus post
habita Senatus auctoritate ab exer
citu imperator Aug. adpellatus est
ex cōcione Vectii Sabini patres im
periū duobus uiris decreuere & po
pulus Ro. cōcordi adsensu ac laeti/
tia sciuit: hii fuere Decius Caelius Balbinus & M. Clo
dius Pupienus. Hic quāuis homo nouus per gradus
dignitatis satis inlustris erat & grauitate: ac seueritate
uenerabilis. Balbini maiores ex gadibus Hispaniæ cū
Pompeio magno uenerāt: & ciuitate donati: horū pri
mus Theophanes Balbus Romæ adpellatus Corne
lius: quē M. Tullius defendit. Igitur Balbinus nobili
tate familiae fortunisque & clementia satis cognitus: hic
Caesaris: ille Catonis moribus comparatus ille contra
Maximinos hostis iudicatus copias eduxit: hic urbis
gubernationē suscepit: illius auspiciis caesi Maximini:
huius bonitate tumultus in urbe inter ciues ac præto
rianos exortus est: tandem neque illi seueritas neque huic
clementia profecerūt: ambos milites occiderunt. Gor/
dianū natū An. xiii. qui modo Caesar erat: imperatorē

LIBER

fecerūt: non abnuente Senatu. Cuius successibus cum posset Perficum nomen deleri insidiæ Philippi uerunt. Quibus circumuentus adolescens occisus est. Et enim occultæ proditiones ad excidium bonorū excogitatae scelera audientiū prodigiorū augent: non fuit inulta iuuenis Gordiani cædes: quicūq; in eum coniuauerunt crudelibus suppliciis afflicti interierunt.

MARCVS ET SEVERVS OSTILIANVS.

Senatus de morte Gordiani factus certior Marcū quēdam uirū grauem ac sapientē imperatorē legit: qui subita morte in palatio: ubi habitabat: decessit: nec successor dilatus est: statimq; lectus a patribus Seuerus Ostilianus: qui repente cū incidisset in morbū: Medicis male uenam soluentibus: occubuit: interea littere Philippi ad senatum adferuntur: in hiis scriptum erat Gordianū graui morbo adfectum obiisse: & Philippū ab exercitu imperatorē factū: rogareq; uti patres probarent. Senatus qui rem nōdum nouerat Augustum Philippum cōfirmauit Gordianū inter diuos rettulit.

DE IMPERIO PHILIPPI.

.M. IUL. PHILIPPVS Vostri Arabiae urbe obscuris parentibus natus est: cuius fortunæ humilitas generis non obsuit. Ab teneris annis relicto patrio solo militare cæpit: nec difficile hoc puero fuit. Nam Arabes optimi sunt equites: & militiam Romanā noscere cæperunt: in oriente res gerente Pompeio. Philippus haud parū diligens per gradus promotionis ascendit: comes ordinis deinde dux. Post præfectus pratorio.

PRIMVS

Tandem in Perside post mortem Misithei exercitui a Gordiano præficitur: & loco parentis iuuenis Imp. eū habuit. Misitheus qui & idem Timessocles uir modestus ac frugi reip. & militibus moderādis tāta destertate usus: ut utrisq; carissimus fuerit: propter cuius bonitatem simul & ingenitā eloquentiā: eius filia adolescenti Gordiano nupsit: præfectusq; urbi factus: tanti uiri cōsilio imperium ex omni parte augebatur: bello Persico senis puidētia fugatus est Saporex rex Artaxerxis. F. Erat autē Saporex statura procerus & corpore horribilis. Recuperatæ urbes Antiochia quæ est Nisibis & Carre: exercitui cōmeatus nunquā defuit. In eo exigendo puincialibus minime molestus. Senatus hominem quadrigis & titulo honestauit.

MISITHEO PARENTI PRINCIPVM. P. R.
TVTORI REIP. S. P. Q. R.

Sunt qui scribūt & hunc cōsilio Philippi obiisse: nam cū medici poculum decreuissent uentris pfluuio cohibendo: aliud fraude porrectum quo magis solueret. Post huius obitum factio Philippi plurimum creuit: frumentariæ naues eius opera interceptæ sunt. Exercitusq; exuriæ cum laboraret ad loca difficiliora traductus ad quæ per Euphratē cōmeatus aduehi nō posset amici Philippi negligentia principis id adscribebant. Cæteri cum exurirent facile crediderūt. Iamq; palam princeps adcusabatur: adolescentia culpabatur: q; non digna imperio esset: tandē fames impulit pene omnes imperium comendare Philippo: qui una cum iuene

imperaret: quod diu durare nō potuit: nam & Philip-
 pus fraudolēter omnia agebat: per clādestinos amicos
 noua crimina fingebat. Et iuuenis Scipionum proles.
 & Augustorū heres: æquatum sibi imperiū cum indi-
 gnitate Philippi egreferebat. Ea res cædē Gordiano fe-
 stinauit: adcessit etiam ne amor. S. P. Q. R. & militū
 intellectus hominis Arabici fraudibus imperiū abro-
 garet: hac uia iam Aug. Philippus ꝑficiscendi ad ur-
 bem concionem habuit: percussioq; cum Persis fœdere
 Mesopotamiā & Assyriā hostibus reliquit: passus ui-
 ctricium armorum dedecus: ut ad urbem e Syria ad-
 uolaret: in natali agro urbem sui nominis condi iussit
 Philopopolim: & nequis ambigat aut nominis simili-
 tudine decipiat: altera est ī Thracia Philopopolis: quā
 Scythæ diripuerūt regū Macedoniæ opus: in itinere
 cōsortē imperii fecit Philippum filiū: reuersus ad ur-
 bem iam uoti compos plura largitus est: sed ipsius ad-
 uentu lætitiā haud ingēs quod ꝑuincias amiserat stu-
 dens sedare animos omnium: inducto cum Persis de-
 creto: illis bellum indixit: sperans ignominiā abolere.
 Res sine sanguine peracta est Persis ꝑuincias restituere
 pollicētibus: huius imperii Anno secūdo ante. xi. Kal.
 Maii ingenti ꝑōpa magnoq; sumptu & adparatu sæ-
 culares ludi. An. A. V. C. M. celebrati sunt: beluæ triū-
 pho Persico & hiis ludis a Gordiano adseruata. Nam
 iuuenis Natali urbis triūphare decreuerat: hæc fuisse
 memorant. Elephāti. xxxii. Halces. x. Tigrides. x. Leo-
 nes. māsuēti. lx. Leopardi. cicures. xxx. Hienæ. x. Hip-

PRIMVS

popotamus unus. Rhinoceros unus Arcoleotes. x. Camelopardi. x. Onagri. xx. Equi feri. xl. Gladiatorum paria mille: quæ omnia in circo Maximo exhibita & scenicos ludos in Pompei Theatro: tribus diebus: totidemque noctibus: mirum dictu: peruigil populus spectauit: funalibus atque lycnis tenebras uincens: & cum multitudo solemnibus ludis intenta esset: incendium aut ex luminaribus: aut ex ignibus coalitum in Curia diuulgatum est: Theatrum Pompei arsit: & ei propinquum Hecatonstylon Centum columnarum in campo Martio: opus Centenariam porticum adpellabant: Circenses dati in quibus certamine currendi quadragesimus equorum e carcere missus numeratus est. De ludis secularibus pauca referre haud ab re est. Eos instituisse fertur exactis regibus. M. Val. Publicola: & adpellatos quod plerumque hominis ætas semel intueri potest: idque aliquandiu seruatum est: postea ambitione Cæsaris cupientium id solemne suis temporibus exhiberi: ordo corruptus est: & pro libidine seculares ludi habiti. Interea Scythæ qui Misitheo fidem præstiterant: & illius nutu quieti erant: facta irruptione limites transgressi urbes & agros imperii Romani uastare: prædas abducere: cædes undique facere: incendia suscitare: domos uillas turguria euertere: metum haud inanem inferebant. Expeditioni propere præficitur Marinus quidam dux limitis Sarmatici ab exercitu Illuricorum imperator est adpellatus: quod cum nuntiatum esset Romæ. Philippus aduocato senatu: plurimum de Marini ingratitude

LIBER

questus est. Decius uir clarus hortatus est principem ne timeret. Quod Marinus penas daturus esset: qui post paulo cæsus seditione militari poenas luit. Confirmatus imperator Vaticinio Decii cōtra Scythas cum supplemento copiarum ipsum Decium misit: qui cum ad exercitū peruenisset concordi adsensu milites Illuriciāni imperatorē fecerunt: reuentem ac repugnantem strictis ensibus coegerūt. Dux experientia rerum cautus: ne a principe adulari posset: neue locum calumniis præberet: fidissimo nuntio litteras ad Philippum dedit: quibus se excusabat suppliciter exorās: ne turbato animo ferret: promittens abdicaturum se dignitate: ad quā inuitus tractus esset. Philippus uero homo punica fraude deterior qui: ut scelera teget: cultum christiani nominis simulabat: expeditionē scriptis etiam nouis legionibus contra Decium parauit: & cū posset per duces bellum gerere: ipse: reductis copiis: profectus est: minis ingentibus palam adserens se Decium cum toto scelerato exercitu perditurū. Hac mente turbatus uelut furore concitus ferebatur. Itaque a militibus ipse Veronæ cæsus est: & Romæ filius a prætorianis. Is traditur fuisse Agelastos & ludis secularibus ridentem patrem se uero uultu inspexisse: uelut illum corrigeret: Ambo Philippi uixerunt An. V. & immerito inter diuos relati.

DECIVS.

IMP. CAES. M. Q. TRAIANVS DECIVS Au.
DECIVS bibali inferioris Pannoniæ urbe natus cla-

PRIMVS

ris parentibus ab ineunte ætate spem optimæ indolis
 prebuit: in quo uirtutes cum ætate creuerunt: ad am-
 plissimas dignitates: non ambitio: non empta suffra-
 gia: non corruptæ amicitia: sed boni mores pduxere.
 Igitur qui a militibus Illuricianis ante imperator fa-
 ctus fuerat: ab senatu Augustus est adpellatus. Is cū
 magnitudinem imperii contemplaretur. P. Cor. Lici-
 nium Valerianū: qui postea imperauit exercitui præ-
 fecit. Virum militarē & bonis moribus nutritū: tum
 sexagesimū sextum agentem annum: & cum de Cen-
 sore eligēdo potestas senatui data esset ab Decio. Va-
 lerianus absens Censor lectus: in æde Castoris & Pol-
 lucis: in parte fori Romani uersus palatiū: cuius ue-
 stigia effodi uidimus. Ea censura probata Decio pa-
 tre ac filio cos: modestia Decii hoc passa est. Nā post-
 quā res. p. unius nutu gubernari cæpta est. Ipsi impe-
 ratores censes erant. Decius cuius uita sanctissimis
 institutis nunquā aduersata: cupiens nihil agere nisi
 quantum senatus iuberet: censuram amplissimo ordi-
 ni pmisit: huius imperatoris uita quæ & ciuilis & mi-
 litaris fuit multos habuisset laudatores: si ab christia-
 norum cruciatibus se temperasset. Nam ius quintæ
 relationis & proconsulare imperium: unde Augusti
 omnes pro consulibus nec nō & ius Trib. pot. Quod
 Augustus primus sibi perpetuo uindicauerat arbitrio
 .S. P. Q. R. permisit: patris patriæ cognomen adcæ-
 pit. Sed priusquā ad urbem rediret ciuiles in Gallia
 motus sedauit: parum in urbe commoratus cogente

senatu filium suum Decium Cæsarem fecit. Patribus
 rem. p. comedauit: & una cū filio ad liberādas Thra/
 cias profectus est. Nam Scythæ & Naualibus & ter/
 restribus copiis omnia infestabant. Victor in primis
 cōgressibus hostes in angustias locorum quæ in Dar/
 daniis sunt compulit: & obsedit: expugnassetq; fame:
 ni proditus ab suis fuisset. Hostium dux per legatos
 petiit uti relicta omni præda sineret cū suis abire trās
 Istrum: Romanus imperator negauit auidus illos per
 dendi: qui totiens fractis federibus intruperant: & qui
 prouincias Romani imperii quiescere non sinerent:
 & sua strage uix domiti amisso rege Decibalo Neruæ
 Traiano illuserint. Iamq; fere uoti Compos Trebonia/
 num Gallum ducē limitis Mysiæ ad obsidendos adi/
 tus ne fugerent: cum bona parte copiarū misit. Gallus
 cōsiliū barbaris patefecit: & eos monuit ut se diui/
 derent: & alii consisterent in insidiis prope paludem:
 alii in primo congressu fugā simularēt paludem uer/
 sus. Barbari nō nihil addentes consilio Galli rem per/
 agunt. Cum in pugnā descenderēt admiratus est De/
 cius quod qui modo percussi metu erāt iam arma po/
 scerent: ignarusq; proditiōnis: certus uictoriæ copias
 educit. Illi statim terga dant: imperator insequitur: cū
 uentum est ad insidias atrocissima fit pugna. Vtrinq;
 magnæ cædes. Deciani difficillime præliabantur: luto
 palustri adferente cladem: tamē nō moriuntur inulti:
 & loco & fato aduersantibus pereūt. Decius pater cū
 filio occubere. Senior forte equo sedēs: ne uiuus aut

PRIMVS

contra in manus hostium perueniret insiliit in uora/
 ginem paludis. Nam quesitum eius cadauer nusq̄ re/
 pertum est. Regnauerunt biennio nondum finito: Hic
 fuit Deciorum finis: qui: ut credibile est: se pro futura
 uictoria deuouerunt. Ita enim Deciorum nomen fa/
 cere cōsuevit. Decii mares duo prioribus seculis: alter
 bello Etrusco: alter bello Latino: cōstanti animo inter
 confertissimos hostes pro uictoria patriæ se deuouen/
 tes occubere. Hunc deuouendi morem primus cre/
 ditur introduxisse Linus Codri. F. qui pro patria bel/
 lo Dorico se deuouit. Hic miletum Coloniam Athe/
 nensium deduxit in Ionia. Quidam scribit Decium
 cupientem Philopopoli ferre opem cito petiisse Ber/
 ceam & inde fugatum ab Echina rege Gothorum: re/
 paratisq; in Mœsia uiribus redisse ad hostes: qui Phi/
 lopopolim cæperant: & Priscum ducem sibi concilia/
 uerant. In ipso congressu ictum sagitta Deciū filium
 decessisse: & patrē: uel ut cædem filii ulcisceretur: uel
 ut morte sua finem dolori inueniret: in confertissimos
 se immisisse hostes: & nusq̄ adparuisse: & diis ante cō/
 gressum immolasse: ad Abrittum Mœsiæ urbē. Inde
 factum loco nomē: Ara Decii adpellatur. Decius pa/
 ter bonitate Traiano adequatus: nomēq; optimi prin/
 cipis iudicio senatus meruit: adpellatusq; est. IMP.
 CAES. M. Q. TRAIANVS DECIVS AVGV.
 Exercitum Illuricianum mire dilexit: quia ab eo pri/
 mum imperatoris nomē adcæpit. Senatus Decii no/
 mine Decianas Thermas in Auentino ædificauit.

LIBER

GALLVS.

IMP. CAES. C. Vib. Trebonianus Gallus Aug. patri-
 ciorū familia ortus in quo plus fortunæ quā fidei fuit.
 Quāuis: cum Augustus esset: in nummismatibus ex-
 primi iusserit. Virtus Augustorum de se ac filio quasi
 uirtute non dolo principatum adsecutus: in tanta no-
 strorum strage legio quæ integra Scytharum fide re-
 manserat Gallum imperatorem fecit: qui superfuerant
 ad hunc confugerunt: uelut seruatorem reliquiarum
 Romani exercitus: quo rumore adductus senatus Au-
 gustum adpellauit. Licet & ipse scripserit: cum Scy-
 this fædus percussit non sine Romani nominis igno-
 minia. Tunc primū diuturno & libero potentatu po-
 pulo Ro. tributa pependit. Tunc primū res. p. iugum
 Scythicæ seruitutis adcæpit: tantaq; est imperādi au-
 ditas: ut qui præesse cupit: & ad id fastigium legi: ur-
 bes & puincias sine discrimine donet. Hadrianus ab
 aliis occupatas restituit: quod principis liberalitate ui-
 deri actum potest. Sed qui tributo pēdendo obnoxia
 fecerit urbē: præter Gallum: fuit nemo. Tributū fuit
 dragmarū aurearū. CC. Secus euenit q̄ sperabat impe-
 rator. Barbarus cum uincit insolentior est. Itaq; con-
 templatus diuitias. Ro. imperii: q; & sua fide ille impe-
 raret: ac per hoc tributum pro meritis nō esset: incur-
 siones facere: prædas abigere: ingentiq; agmine terra-
 mariq; sæpius irrumperere. depopulatur Dardaniam:
 Thraciam: Thessaliam: Macedoniamq; & Hellada:
 & pars infestabat Asiam. Vndiq; cum pluriū urbium

PRIMVS

uastatione & excidio. Scytharum exemplo alii hostes
 surgunt: armaq; capiunt: iam in uiscera Syriae pene-
 trant Parthi: & Armenias fugato rege Tyridate occu-
 pant: cuius liberi hostibus se dederunt. Scythæ magna
 honusti præda in Dardanos uelut regni sedē redeunt.
 Interea Gallus cum Romā uenisset. C. Vib. Volusia-
 num filium Consortē imperii fecit. Scythæ rursus nō
 cōtenti pretio iam Italiae minabantur. Sic Barbaricæ
 gentis animus nostris opibus inhiabat. Itaq; opa Ae-
 miliani ducis limitis Mysiæ rapacissimi hostes: non si-
 ne magna cæde: in suas solitudines redire coacti sunt.
 Ita imperium Galli infaustum atq; infœlix rerum ge-
 starum monumentis obscurum. Verum clade generis
 humani memoriæ traditum est. Siquidē eo imperate
 pernitiōsa pestis undiq; uiguit. Tabes initium fuit: ab
 Ethiopia forte ex nimio solis ardore. Pestilitas primo
 consumptis fere meridianis per orientē diuagata est.
 Inde cæteras orbis partes inuasit. Vbiq; maximā par-
 tem incolentium exhausit. Pleraq; loca inhabitata re-
 liquit. Ea labes uix intra decem annos finem inuenit.
 Prouenisse ex fœlicibus Galli auspiciis uisa est: ut qui
 prodicione imperium adripuit: christiani etiam dog-
 matis hostis qui cum copias contra Aemilianum du-
 ceret: Victus: & ab suis militibus desertus: una cum
 filio cæsus est: Imperauit An. ii.

IMP. CAES. AIMILIANVS AVG.

AIMILIANVS Lybicus nãq; in Mauritania ortus
 a pueritiã cepit stipendia mereri: & cum pro ætate

LIBER

hones promotionis nō deessent: dux limiti *Sarmatico* in *Mœsia* a Decio prepositus & a Gallo minime submotus: cum *Scythæ* solertissimum latrocinandi genus contenti pretio nō essent: *Aimilianus* pro concione suis militibus id pollicitus est: si hostes uicissent. Nostri premio adcesi ad conferendas cum barbaris manus incitatiores facti: cūq; nimius ardor insisteret apertis castrorū portis auidum pugnandi militē educit: qui tanto impetu in hostes inlatus est: ut nō fugauerit modo: sed bona ex parte cæciderit: illorumq; regiones abactis prædis pene exhausterit. Reuersus in *Mysiam* premia adsecutus est. *Aimilianus* persoluit qui hoc successu adeo gratus Victori exercitui fuit ut ab eo sit imperator adpellatus: ad hos motus opprimendos *Gallus* una cum filio proficiscitur: nec profecit. Ambo in primis præliis cæsi sunt: & milites *Aimiliano* hæserūt. Qui statim ad senatū scripsit docēs se imperatorē lectum esse: promittens se liberaturū *Thracias* & *Mesopotamiā*: & *Armenias* recuperaturū: & depulsurū undiq; hostes nominis *Romani*. Sed priusq; opus aggredere: Milites: qui in alpibus erāt: *Valerianum* impatorē faciunt: quo nunctio adcepto: qui sub *Aimiliano* erāt: ne ciuili bello: & cognatorū sanguine: se inuicē inficerent. Contemplantes præterea humilitatem generis *Aimiliani*: & nobilitatem *Valeriani*: simul & laudatissimos mores: eo interfecto: *Censorio* uiro se tradiderunt. Imperauit autem mensibus tribus. Vixit An. xl. Ita res solo ducis capite peracta est.

PRIMVS

VALERIANVS.

.P. COR. LICINIVS VALERIANVS Successit homo maioris spei ac opinionis q̄ fortunæ. Captus ab Sapore rege Persarum in captiuitate cōsenuit. Interea eius frater. Licini⁹ Galienus ab initio Cæsar mox Augustus præclara gessit: deinde ad delitias lapsus: dum popinæ studet: imperium dilacerare non curat: & nisi in Galliis occidentē. A. Postumius: & orientē in Syria Odenatus Palmirenus defendissent: imperiū Ro. sudore ac uigiliis fortuna & uirtute fauētibus adquisitum: Germani: Persæ Scythæq; & surgētes ubiq; hostes perdidissent. Verum & Tyrāni. xxx. sibi bona ex parte occupauere. Porro Galienum cum fratre Valeriano milites Aureoli qui dux erat Illuriciani exercitus prope Mediolanum interfecerunt.

CLAVDIVS.

.M. AVRELIVS CLAVDIVS deinde suscepit imperium: uir ad barbaros delendos natus: quos statim multis in locis & uicit fudit atq; cæcidit: præliis ac rerum penuria Sarmatas Getas Scythas Quados consumpsit. Daciam recuperauit: Victor Sirmiū Pannoniæ petiit: ubi in egritudinem incidit: & priusquā decederet: cōuocatis ducibus: Tribunis: & præfectis: cōcionatus est: præsertim de eligendo Imp. & longa orationis serie Aurelianum probauit. Senatus nunctiata Claudii morte eius fratrem Aur. Quinctilium Italici præsidii ducem Cæsarem Aug. adpellauit. Exercitus interea Aurelianū imperatorē legit. Postq̄ nunctium

LIBER

ad urbē puenit illius conatibus se imperatorē cū uideret: maleq; expertus concione militū uoluntatē: qui oēs fauebant partibus Aureliani: uenas soluit: & post paulo decessit. xvii. imperii die: Aurelianus solus imperat: qui imperium multiplici Tyrānide liberauit: & eius terminos auxit: rebus gestis magnis principibus nō modo æquandus. Verū etiā anteferendus: interfectus medio itinere: quod ducit ab Heracleo bizatiū: nō longe ab Zenophoro ministri a libellis manu.

TACITVS.

.P. ANNIVS TACITVS Post hunc imperat Vir Egregius & rei. p. Commodus sine exercitu ab Senatu imperator & Augustus adpellatus. Tūc primū res. p. uelut lōgo postliminio reducta suo iure ac iudicio usa est. Utinam nec militaris furor aut nimia erga nutrices cura bonos mores perdidissent. Nam quādiu sua grauitate Senatus decernit: tam diu res. p. uiribus suis consistit. Quæ tunc renascens Tacitum sui corporis legit: & militibus principem dedit: non adcepit ab legionibus: aut a prætorianis iugū: sed inuidit tanto facinori cælum: Dum fama tanti principis ad suos limites producitur fata successorem dedere. Is fuit.

PROBVS.

.M. AVRELIVS PROBVS Vir gloria rege gestarum inlustris: nec potuit obesse. M. Annius Florianus Taciti frater: qui cū suo iudicio ad tantū uelut hereditum pperaret: imperiū & inuasit & adripuit. Itaq; cū uix duobus mensibus præfuisset Tarsi a militibus oc-

PRIMVS

cifus est. Probus igitur uere Probus. Ita se & in toga
& in militia gessit: ut res ipsa nomē sequeretur. Sarma-
tas contudit: Tyrānos extinxit: orbē pacauit: Iudicia
bonorū de se admirabili uirtute cōfirmavit: pace terra
marique parta dicere solebat milites minime necessarios
fore cum desunt hostes: quæ uox plurimum obfuit in
Sirmiensi agro natali solo dum morā trahit tumultu
militari occisus est: imperauit An. vi. Mensis. iiii.

CARVS.

.M. AVRELIVS CARVS Narbone genitus mo-
lem subiit: Exercitus Imperatorem adpellauit. Is cum
Probi adparatu in Persas profectus Mesopotamia re-
cepta Cthesiphontē peruenit: & nisi fulmine ictus con-
cidisset regnum Persicum subuertisset: traditæque sunt
rerum habenæ eius filio.

NVMERIANVS.

NVMERIANO Cui Mars in armis familiare nu-
men præbuit. Minerua peculiarius adfuit: & cytha-
rā præbuit Apollo: Miles: orator simul & poeta: ocu-
lis eger: forte aer & uigiliæ in bello Persico nocuerāt:
occlusa lectica ferebatur. Erat in castris Arrius Aper:
cuius filia nupserat Numeriano. Huius igitur cupiē-
tis inuadere Imperium factione Modestus & frugi iu-
uenis occisus est: Nec eius mors in ultra cōcionantem
Aprum Diocletianus confodit. Imperium.

CARINVS.

CARINO Morāti in Galliis ubi erat a patre relictus
obuenit. Hic primū florem pueritiæ quem fruendum

LIBER I

dederat: Cum adoleuisset ab adoleſcētibus repetiit. Pa-
ter si uixisset abrogare ſæpius cogitauit filio Cæſaris
nomen & conferre Constantio uiro claro: sed hoc fata
Herculio ſeruatum ſtatuerant: Carinus diu præeſſe nõ
potuit. Piorum ſanguine madefactus totius ubiq; iu-
uentutis corruptor. Victor tamẽ exercitus in Perſide.
DIOCLETIANVM Imperatorem legerat qui Carin-
um multis præliis uicit. Non defuit Carino Vigor
occupandi orbem multumq; progressus fuiſſet si non
incidisset in Diocletianum. Cum exercitu recenti ui-
ctoria ferocem. occubuit Carinus ultimo prælio ad
Margum Commiſſo: a militibus fortiffimis quos ha-
bebat deſertus. Percurri geſta. xi. imperatorum ne in-
terrupta temporum ſeries admirationem legentibus
faceret: Ad deſtinatum opus redeo profeſſus initio me
ſcripturum de hiis imperatoribus quorum geſta ma-
gna ex parte fere interierant.

Explicit Liber Primus.

Incipit Secundus.

LIBER SECVNDVS

.C. AVRELIVS VALERIVS DIOCLETIANVS.

COLONIS Dalmatiæ ortus: utroq; parēte ignobili & obscuro. Quidā scribūt Libertino anulli Senatoris genitum. Quidā scribæ filium: militare a pueritia cæpit. Cumq; Gregarius miles in Gallia esset: Diuersorio cuiusdam Driadis utebatur: ab qua cibaria emebat: debebatq; plurimū Vetulæ: Cum illa pretium posceret: dicere solebat: soluam cum imperator fuero: At illa subiunxit. eris imperator cum Aprum interficies: hac uoce augurium futuræ felicitatis adcæpit: etiā studebat Venatum ire: sæpius cōtra Apros congregiens: plurimos interfecit: Tandem cū Arrium Aprum sua manu confodisset: & impator ob id factus esset: intellexit uocem Driadis haud uanam fuisse. Profligato & Cæso Carino Augustus adpellatus: & ab. S. P. Q. R. magno honore excæptus est: In quibusdā imperii regionibus facti sunt motus: & Tyranni non deerant. Diocletianus animaduertēs Cōsorte imperii opus esse ut citius pacem ubiq; redderet Maximianū legit: tantaq; fuit in gubernāda re. p. inter principes Cōcordia. ut alter alteri: quāuis semper honesta cupiebant: nunq̄ repugnauerit: Verū Maximianus ut filius patri Diocletiano optemperabat. Felicissima Cognomina sibi indidere. Diocletianus Iouius: Maximianus Herculus: adpellati sūt. Velut ille Iouis: hic Herculis heres. Iup/

piter Gigantes ut cæli regiã defenderet perdidit. Dio-
 cletianus ut orbi terrarũ regiã tueretur Tyrãnos sur-
 gentes: ut Centimanos: diligenti cura: perdidit ac dele-
 uit: & ut Iuppiter turbata pacavit elementa: Sic Dio-
 cletianus domitis ac cæsis: seditiosis hominibus impe-
 rium turbatũ Tranquillum reddidit. Iuppiter ab sua
 arce undiq; suum numen diffundit. Diocletianus quĩs
 uno esset in loco sua pudentia præsens ubiq; esse ui-
 debatur: Hercules α λ ε ξ ι κ α κ ο σ : a nostris custos ge-
 neris humani cognominatus. Urbis: oppida: agros: re-
 giones silvas horrendis & perniciosis monstris: & aerẽ
 infestis alitibus liberauit: simul & genus humanũ tu-
 tatus est: Maximianus post salubre temperamẽtũ uir-
 tutis & Imperii adsertor: nũquã nisi reddita toti orbi
 securitate quieuit. Conatus cõtra rem. p. dispulit. Her-
 cules qui magna gessit materiã præbuit Camenis con-
 cinendis: harũq; comes habitus est. Vnde Musagetes
 adpellatus: Maximianus laborũ Herculis emulus ni-
 uosas alpis maiore conatu tutior calcauit. Latrones
 plurimos toto Imperio exegit: superiora secula gestis
 adæquauit: pestilentẽ aerem in perpetuam salubritatẽ
 restituit: immissis in perpetuas foueas paludibus ma-
 teriã canendi poetis exhibuit. Hercules Iouis. F. Ma-
 ximianus Diocletiani. Verã igitur cognominis ado-
 ptionẽ duo Cæsares augg. meruere: Inter quos quidã
 clarior ac præcipuus amor usq; ad sapiẽtiã finem per-
 durauit. Eam sic adpello cum imperiũ deposuere: Ita
 cognomine patris: ac filii unanimes nihil orbi pacãdo

SECUNDVS

prætermisere: Maximianus tumultus in Galliis quos
 Amandrus & Elianus excitauerant sub specie Tyrāni
 dis cum tota factione bugaridarū: hoc nomine se ad/
 pellauit. Turba rusticorū compressit mira celeritate:
 statimq; deleuit. Ita pax Galliis restituta est. Inde trās/
 latus in Aphricā gentianos deuicit: qui uix pacem im/
 petrauit. Quinquagenarii & supra eū numerū anno/
 rum: hi milites fuere: qui Aphricā diripiebant: cupiē/
 tes sibi regnum uindicare: pululantibus per uaria loca
 nouis bellis cōcordes augg. duos. adoptauere Diocle/
 tianus Galeriuū Maximī Maximianus Constantiū co/
 gnomine Cloron. Cæsaresq; fecerunt: & præter ado/
 ptionem ad finitate iunxerunt. Nam coacti repudiare
 primas uxores: nouas duxerunt: ille Valeriā Diocle/
 tiani. F. Hic Theodorā priuignā Maximiani. Erat in
 Gallia Herculus: Iouius uero in Aegypto: ille Galli/
 cas ut diximus: hic euersis duabus urbibus superato
 Achilleo pacauerat Aegyptū urbes ppe ueteres The/
 bas positæ erant dites ac populose. Busiris & Copos:
 spem rebellionis augebat Achilleus: cuius cōsilio fere
 tota dissenserat Aegyptus: tandē cæsis ubiq; auctori/
 bus defectionis intra nouē menses quieuit prouincia
 Seminariū religionum in qua Archisinagogi pluri/
 mum auctoritatis habebant. Alexandria uero obsessa
 & .viii. mense capta est. Imperator contentus optima/
 tum cæde abstinuit a multitudine: Achilleus uero me/
 ritas luit pœnas: feris oppositus & dilaniatus: Terra
 uero ubiq; cædibus potentium maduuit. Frustra cōtra

Craussum Britanniam insulam occupantem arma cepimus per duces Maximiani qui anno .vii. ab socio per insidias petitus occisusque est. & is Tyrannidem sumpsit. Qui tertio post anno ab Asclepiodoto praefecto peruenitus est. Britanniam .x. post anno quam defecerat recepta sunt. Britanniam circumfluam oceano aborigines tenebant: nomen indiderunt Britanni continentis: qui sunt intra Gallos & Hispanos: uocati post Brittones: & hii accolae oceani insula potiti. Eo deinde concessere Hispani: Galli: & Germani. Primus Romanorum. C. Caesar insulam ostendit: Vespasianus imperatore Claudio captis regibus domuit. Huc cum frequentes irent Romani paulatim nostros inbibit mores. Constantius uero multa praecleara gerens in Galliis semel cum esset apud Lingonas populos eodem die uarietate fortunae expertus est. Alamani magno impetu inrumpunt Constantium in fugam uerterunt. Is ad propinquam urbem fessus se contulit. Cuius portae hostili metu occultae fuerant: & nisi demisso fune per muros sublatus fuisset eum hostes captiuum abduxissent. In urbe hortatus est robur suorum: qui eo ante confugerant: ne talem ignominiam paterentur: Post concionatus est ciuibus ut arma caperent & dedecori abolendo auxilium praestarent. Ita apertis portis erumpunt: hostes fugant: & prope .lx. milia cedunt. Ea uictoria liberatae Galliae: ad tritam Germaniae: suas uires omiserunt: quas reparare nisi non sunt Alamani. At in Egypto erat Diocletianus: ut res turbatas in oriente sedaret. Narses. n. modo Armenias modo Mesopotamiam

SECUNDVS

miã acri bello quatiebat: & cū eo conuenerant p̄pin/
 qui reges: ac duces præcipui. Rex Scionitarū: & rex
 Albanorū: priusquã bellū cōtra Persas explicemus: nō
 alienum forte erit acerrimi progeniem hostis aperire.
 Regnaū in Perside Artaxerxes quidã ex genere illius:
 qui per seditionem a militibus regnū adcepit: Persis
 præfuit. Huius filius fuit Sapore Saporis Hormis/
 das Hormisde Vararanes. Huius uero Vararaces: Va/
 raracis Vararanes secūdus qui Narsen filiū regni suc/
 cessorē reliquit. Cōtra hūc ab Diocletiano missus est:
 Galerius: & n. ipse expeditionem parare cupiebat in
 Ethiopas: Si res in oriente prospere succederēt. Gale/
 rius iuuenili ardore ausus est cōtra multitudinē cōgre/
 di: & æquo Marte discessit: Inde factus animosior non
 longe a carris iterum congressus: paulo inconsultius q̄
 antea: dū sperat uincere supatur: amisso fere toto exer/
 citu: itaq; repulsus redit in Syriã: & inde ad Diocletia/
 nū: occurritq; Augusto ī itinere: ad quē antea aduersi
 belli fama uenerat. Galerius purpura indutus. Nã Cæ/
 sar erat mille passus ante Carpētum indignatī princi/
 pis pedes cucurrit: ueluti homo Gregarius: & auditus
 nō est. Tandē princeps post minas iussit uti ex lectissi/
 mo supplemento exercitū reficeret: & ī Persida rediret
 ignominiãq; aboleret. Is ex militib⁹ Daciæ Illuriæ ac
 Mysiæ pugnacissimas copias & robustissimas coegit:
 & cōtra Persas meliore auspicio profectus hostē inue/
 nit. In Armenia maiore: qui ex recenti uictoria sūptis
 uiribus puincias imperii Ro. secūdo Marte uexabat.

D

LIBER

Maximinus uero iratū prīcipē placare studēs abolen-
 dæq; ignominiaē ad census: priusq; manus cōsereret: ho-
 stiū stationes ipse habitu gregari diligentissime explo-
 rauit. Interea Diocletian⁹ cū firmissimo subsidio Me-
 sopotamiā concesserat. Ut nr̄is animū & hosti terrorē
 præberet. Ibiq; Cercusiū oppidū spatio ampliauit: me-
 nibus & turribus inexpugnabilib⁹ muniuit. Galerius
 cū .xx. milib⁹ equitū ex improviso hostilia castra no-
 ctu adgressus innumerabiliū Persarū strage: decus no-
 strum nō modo ultus est: sed felici usus uictoria: fines
 imperii longius pduxit. Vetus oraculum falsum esse
 ostendit. Antiquissimi Vates cecinerāt. Romana arma
 Cthesiphontē trāsire nefas esse: & duces qui ausi fuif-
 sent p̄nas darēt: Putant. M. Crassum id cogitantē cū
 exercitu periisse. M. Vlpīū Traianū trāsgrēdi ausum
 Italiā nō repetiisse: & qnq; puincias trans Tygrim sta-
 tim amississe: satiusq; fuisset iter nō tētasse: legiōes lon-
 go labore adtriuuit: & fere consumpsit: & quis Victor
 longius pduxerit terminos tamē nō multū p̄fecit: ne-
 scio an sic uolentibus fatis: an culpa successoris Ha-
 driani. Cthesiphontē cupiens trāsire superato Tygride
 Valerianus ab Sapore rege Persarū captus est. Verūm
 Odenatus Palmirenus Victor Romanæ maiestatis
 Cthesiphontē usq; trans Tygrim puenit. Carus impa-
 tor exercitū Probi Sarmatico bello late uictorē duxit
 in Persida: hostile regnū uastauit. Seleuciam cinctam
 Euphrate quā olim cæperat Helius Verus Antoninus
 expugnauit. Deinde Cthesiphontē & longius p̄gredi

SECUNDVS

uolentem uel morbus uel ictus fulmine caelo turbido
 & corruscate absumpsit. Galerius de quo nunc sermo est
 totam Assyriam expugnata Cthesiphonte cepit: & quinque
 puincias Transygritanas: quae statim redeunte ad nos
 Traiano defecerat: subegit & impio adiunxit. Victor
 rediit ad Diocletianum: & post impauit Augustus: illud
 sane constat numinum oracula bona ex parte uana: & fi-
 dem raro implere: & si quando euenerit uix intelligi
 & saepius eludere credentes: adeoque praestat rationibus
 & expimentis atque consulto res adgredi: & si in rebus bel-
 licis fortuna plurimum sibi uindicat. Tamen credibile est
 etiam uirtute augeri atque ampliari: ut in propagando Ro-
 impio facile animaduertere licet. Nam si de rebus fu-
 turis certa starent Vaticinia. Virtus pro nihilo esset:
 Non eo inficias celitus nostra gubernari. Verum sapiens
 non uano consilio multa aduersa effugere potest: incon-
 sultum & insipientem prosperi successus praetereunt:
 illos uero non audio: ut in uita Maxentii post dice-
 mus: qui ad magarum monitus ac diuinationes res
 omnes componunt: praeter hoc quod diuulgatum iam
 erat aliud occurrit Augurium: Aciem explicanti contra
 Narsen Maximino Leo & Aper trucidati oblatis sunt:
 Tages aruspicum princeps uisum Leonem exitialem pu-
 gnaturis putat: Verum & haec ut oracula saepius uane
 scunt. In Maximini uictoria fugatus & uulneratus Nar-
 ses: quem uictores usque ad iuios Parthiae montis persecuti
 sunt: regis plures fere omnes & uxores & sorores captae
 sunt: pleraque Persarum nobilitas abducta: Reguli ducesque

LIBER

& triumpho tam inlustri reſeruata: & quibus per legatos ab rege conualeſcente petita: promiſſa tamen: ſed non ſtatim reſtituta. Ictum uero eſt fœdus ut Perſæ ab Armeniis Meſopotamia Aſſyria & quinque nouis prouinciis abſtinerent. Diocletianus rebus toto oriente cõpoſitis: Europam repetiit: ubi iam Scythæ Sarmatæ Halani & baſtarnæ iugum ſubiuerant una cum Carpis Cattis & Quadis. Admonendi ſunt qui legerint pro Maximino in quibusdã Codicibus Maximianũ eſſe: & hoc qui e marmoribus epigrammata exſcribere ſatis indicant: ſcilicet ſimul imperaſſe Maximianũ & Conſtantium & deinde Maximinũ & Seuerũ: errorque eſt: aut ab librariis: aut ab hiis qui ex lapidibus adæpe. Nos uero cõfuſi decernere non audemus: Aera lapidesque indicabunt ſed in eo ſummope heremus: quod priori Maximiano præponit Hercuſius: poſteriori Galerius: dũque incerta aura ferimur: ſit hic Cõſtantii Conlega Maximianus: Anno poſtquam hæc ſcripſeramus Seraphin Antistes ſancti Petri a uinculis. & Vilelmus Heda Alfinius comertio litterarũ mihi ualde familiares & antiquorum monumentorum diligentiſſimi indagatores cum urbem Ro. repeterent ſecũ attulere epigramma in agro foroſempronieſi ex ſaxo quadrato exſcriptũ. Aeterni Imperatores Diocletianus & Maximianus Auguſti: Perpetui Cæſares Conſtantius & Maximianus pontẽ Matauro. Romæ in tẽplo ueste nup̄ reperto ad forũ: Ro. in quadam marmorea baſi. Dedicata. xiiii. Kal. Ian. Cõſtantio. iiii. Et Maximiano. iiii. Cæſſ. Coſſ. Cu

SECVNDVS

rante Aur. Niceta. alias plures. Quoniam in hac uia multum profecimus studiosis cōsulendū arbitramur uti p̄quiro/rendo hiis uestigiis insistant. Quod si fecerint sciāt uelim & se nostræ linguæ plurimū cōlaturos & laboris gloriam cōsecuturos. Ex barbaris multi adducti captiui: qui nō fuere securi cæsi: sed post triumphū in Romani imperii finibus positi: ut una cū ueteribus incolis habitarent. Regiones enim adsiduis incursionibus uastatæ fere insolitudinem ierant. Rediere ex diuersis partibus orbis ad urbē principes seniores: quorū auspiciis limites imperii Romani longius p̄ducti atq; p̄lati.

MAGNITVDO IMPERII ROMANI.

Ab ortu usq; ad Indos p̄pagati imperii fines: nō Euphrates: nō Tygris uetere: non superbæ regum Persarum minæ: A meridie Aethiopes per legatos adcerfere: ab Aquilone barbaræ feræq; nationes Sarmatarū domitæ: ab occasu Gensoriacus oceanus admirabilis uictoriæ testis est: simul & Brittānicus. Igit̄ toto terrarum orbe undiq; Romana arma inlustres uictorias adsecuta sociis lætitiā præbuere: rebellibus mætu terroremq; pugnare cupiētibus: porro Persæ armis Rōcedere cōfessi intra positos terminos se tenuerūt. Post tot uictorias maximus triūphus ab Senatu decretus & inclyta cognomina p̄cipib; indita ab deuictis populis. Diocletianus uero Romanorū p̄cipū uictoriosissimus diuinos honores Impatoribus Augustis habēdos præcepit. Nam cū priores ut cōsules salutarent: primus ipse uoluit adorari: uelut in eo esset celestis ma

LIBER

iestas: Persarum iste mos: quorum princeps Rex regum adpellatur & adoratur: fratrem solis ac lunæ se nuncupans: imperatores antea manus exosculandas nobilibus præbebant. Post suis manibus subleuabāt ad oris osculū. Vulgus Genua exosculabat: Diocletianus edicto sanxit uti oēs sine generis discrimine prostrati pedes exoscularentur: quibus etiā uenerationē quādā adhibuit exornans calciamenta auro gemis & margaritis: quod fecisse ante. C. Caliculā memorāt: eundē ornatū imiscuit uestibus ut augustior esset: & cum contentus esse debuisset quibus priores fuissent insignibus: quæ Priscus Tarquinius adæpta ab Etruscis induxit: reperit ex ipso habitu uti deus haberetur: maioreq; sumptu uanam Arsacis gloriā superaret. Itaq; ueste gemmata & aureo gemmatoq; curru cum imperii cōsorte triumphauit: ingenti ferculorum pompa: ante precinentibus & saltantibus lætitia militibus: quibus libertas erat scōmata in ipsos effundere triumphantes: ipsa quidem fercula primus ostēdit Romulus qui ramū quernum manu cepit: in quo cæsi Acronis regis Ceninsium opima Ioui Feretrio in Capitoliū tulit: Ferculis apud ueteres ferebantur spolia cæsorū hostiū sanguinolēta: postq; arma Romana longius puecta uicere fabricata fuere cū signis & monimētis uictoriæ: quæ possent manib9 militū ferri: inferebantur fere omnes triumphi uia Appia: porta Capena. Ea. n. uia ampla & .viii. mil. pas. ab urbe frequens ex utroq; latere habitata: & inde in Capitoliū rectū & amplū iter. In quo lignei primū

SECUNDVS

cōtinuūq; arcus: post marmorei colūnis suffulti. Vnde
 multitudo satis cōmode triumphum spectare posset.
 Cuius ordo nō semper idē: uerū qui tum fuerit talem
 ad cæpimus qualem Diocletianus cū cōsorte habuisse
 memoratur. Tempa deorum īmortaliū tota urbe pa-
 tebāt ornata fertis ac floribus spirātia Arabicos odo-
 res: itinera ubiq; repleta pinguibus mensis & latis po-
 culis: ut fessi uictores se recrearent: præferebantur in
 uehiculis tabule: signa: Collosi: hostium Galeæ: Tora-
 ces: Ocreæ: Peltæ: Scuta: Vexilla: Pharetræ: Tela: Ar-
 cus: Enses: Frena: & Equorū picturata strata: opes: ta-
 petes: & quæ prætiosa & digna spectaculis deuictis
 hostibus adlata erāt: & modo ex oriēte: ut puta Assy-
 riis: ac Persis: Tentoria & ex Babilonico opere multa.
 Post ingēs hominū grex qui in uasis ferebāt aurū ar-
 gētūq; & purū & signatū: singula uasa ualidi iuuenes
 humeris ferebāt. Post argētei crateres: pelues: phialæ:
 calices: uestes: & tota regia suppellex: & uasa ex solidis
 gēmis: hinc ferculorū multitudo: & hos sequebāt Tu-
 cines bellicū clangorē intonātes: deinde boues auratis
 cornibus quorū medios uictæ cingebāt: necnō & fron-
 tib; uictatos ad sacrificiū succincti popæ huc est mini-
 stri agebāt. Sequebāt & alii ministri cū argēteis pati-
 nis: regia dehinc ples uxoresq; & nati & sorores cū pin-
 cernis seruisq; ac nutricib; & pleraq; Persarū nobilita-
 te patrio more uestiti oēs sed pullati: spectātiū oculos
 & si hic impleuit numerus: Tamē læctiores reddidere
 tabulæ duæ: altera ipsam Persida ostendēs suppliciter

tollentem manus & exorantem a populo Ro. gētium uictore ueniam: altera Narsen regem fugientem conspiciendum præbebat. Post ingens captiuorum turba satis mæsta: in qua fuerūt Scytharum & uariarū gentium duces: qui lacrimas effundebant: præferebantur aureæ coronæ & munera uictori dono data. Propius currum præcedebāt homines stipitibus sudibusq; ad census qui turbam submouerent. Post triumphantium currus ex auro & lapillis prætiosis quē trahebāt quatuor equi candore certantes cū niue. In quo sellæ curules duæ ornatae gemmis: in quibus sedebant principes terrarum triumphantium: capitibus imminebant uictoriæ alatae: Diocletianus ut cæteri antea una fuit corona ex lauro cōtentus simili & cōlega. Reges uero Persarū Thiaram qua utebantur tribus coronis exornabant: currum sequebantur captiuitate liberati raso capite & pileati: deinde equites laureati. Illud etiā lectorem ne fugiat arma uictorum fuisse in triumpho laureata & qui triumphabat ex lauro coronā cū peruenisset in Capitolium post sacrificia ponebat in Iouis gremio. Primi triūphi fuere currus: clypei: arma horrida: & spolia perfusa sanguine. Bello Punico secundo. M. Marcellus de uictis Syracusis ostendit: opes & signa intulit & deorū simulacra: in quo reprehensus est ab. Q. Fabio Maxi. quod relinquere debuisset deos suis iratos: ut ipse prius fecerat de Tarētinis. Verū iuauit cōsuetudo Marcelli. Nā longe antea captis uehis. M. Furius Camillus Vehiētā Iunonē intulit urbi.

SECUNDVS

DE TRIVMPHO ET OVATIONE.

Operæ prætiū est cognoscere hoc in loco quid sit triūphus: quid Ouatio: & unde sint factæ uoces: non solū Corographia sed etiā interpretatione uerborū historia ornatur. Licet primū simplex fuerit narratio & nuda: tamē nō caruere laudibus qui exornauerūt. Triūphū primus mortaliū post indicam uictoriam ostēdit bacchus: nomēq; ab re inditū est: milites eius foliis ficoꝝ: quæ & πικρά dñr uultus cooperuerūt: Iambos: & Scōmata canentes: quæ sunt licentiose dicta mixta salibus in eū q triūphat. Post uero milites usi fuere rythmis. Scribūt alii triumphum dictū εκ Τριων hoc est tribus uelut ordinibus: senatorio: populari: & militū: ab quibus celebris est triūphus. Cognomentū baccho triūphanti inditum. M. Varro tradidit. Vnde clamabant omnes Io Thriam βε bacche Io nos cōuertimus in triumphū: & Romani milites dicebāt Io triumphhe Io triumphhe. Tradunt & Scenicos priusq̄ ora fecibus tegerent foliis ficoꝝ usos fuisse. Triumphus uero non idē ualet quod ouatio. Domitis multa cæde hostibus habebatur triūphus: & boues cornibus auratis maçtabantur: & bos ipse qui maçtabatur in triūpho Thriā bos etiā dictus. Cum uero hostes sine pugna & sanguine cū ducibus nostris cōuenissent. Quoniā res pacta sine cæde esset ouatio erat. Pedes ingrediebatur urbē qui sic uicisset sine ferculoꝝ pōpa: myrto coronatus: una cum militibus: quia ea arbor dicata Veneri quiescere ab armis ostēdit. Tibicines ouantē præcedebāt:

quæ paciferae choreæ instrumenta sunt. In sacris ma-
 ctabantur oues: unde ouationis nomē. Modo de triū-
 pho centuriæ decernebāt & comitia erant centuriata.
 Modo senatus. Primus Romanorū qui quadrigis ur-
 bem inuectus est fuisse Priscus Tarquius memorat.
 Sunt qui malint. P. Valeriū Publicolam. Prima oua-
 tio data est. P. Postumio Tuberio: qui fuit cōlega Me-
 nēii Agrippæ Lanati: & huic triūphus datus. Ille pri-
 mū cōtra Sabinos re male gesta liberatus ē ab Agrip-
 pa ī altero prælio causa uictoriæ fuit. Ita cū ambobus
 honos haberet senatus huius laudis decus excogitauit:
 ut nō sella curuli: sed pedes cū exercitu exciperet. Verū
 sanguis in ea uictoria & nostrorū & hostiū effusus est.
 Post uero ouationē hiis dedere qui cōuentione uicis-
 sent. In triumpho clangor tubarū. In ouatione concen-
 tus tibiaarū: ille Martis: hic Veneris est. Illud etiā huic
 loco addendū puto: quod Romani pfecturi ad bellū
 Nemēsi sacrificabant & munus Gladiatoriū edebant:
 quod non sine ratione factum arbitramur.

DE NEMESI DEÆ.

Virgo & uictrix Nemēsis numē fuit quo q̄ ex male-
 factis delinquebāt puniebant. Vnde Victores Neme-
 sim nō frustra inuocabāt. Romani. n. semp iusta mo-
 uere arma. Cæteræ natiōes odio & maliuolentia liuo-
 req; quod impiū tātæ urbis iustitia augeret tela ī po-
 pulū Ro. capiebāt. Nemēsis quā pleriq; existimauere
 esse uim fortunæ: alii filiā iustitiæ: alii uim quādā esse
 inter celestes discurretē: prima rerū semina: quæ fatorū

SECUNDVS

& fortiū uires temptat atq; emēdat: rebus humanis tru-
 tinā adhibēs: e cæloq; terrena despectās: nocētes punit
 bonis præmia largit̄: & cū sit uelocissima: q̄a diu non
 permittit impios præesse: atq; crassari: alata fingitur a
 ueteribus: & eius pedibus supponit̄ rota: cū citissime
 discurrat. Sed tādē multitudine sceleꝝ indignata: ocu-
 los iam diu ab rebus humanis auertit: & cū genitrice
 in remotiore parte cæli: ultra terrarū regiones: nō redi-
 tura: renascentē orbē expectat. Rhāusia est adpellata
 ab Rhāunte oppido Atticæ regiōis: ubi tēplū & si-
 mulacrū habuit: & ab Adraſto Adraſtia Roma tēplū
 huic deæ posuit ī Capitolio: ut inde suā urbem posset
 ulcisci. Ludus uero Gladiatorū ut effusione sanguinis
 non expauescerēt. Quidā tradunt hac specie pugnarū
 uelut deuotionem fecisse pro futura uictoria. Trium-
 phauerunt aut̄ uictoriosi & felices Augusti Anno im-
 perii. xviii. Post tantā felicitatem cum haberetur glo-
 riosissimus principum Diocletianus: secum sæpe nu-
 mero cōtemplans fortunæ mobilitatē: decreuit impe-
 rio se abdicare: & in priuatam secedere uitam: gestorū
 Pompei admonitus Veteranus princeps: cū quisq; de
 rebus futuris ambiguus sit: nō expectauit incertæ ui-
 cissitudinis aleam. Raro enim permanent usq; ad exi-
 tum successus: & si in primo Augusto fuisse uideant̄.
 Tamē & adceptæ ī Germania clades: & domesticæ li-
 bidines: hoīs felicitatē turbauere: & quod minus fieri
 debuerat Liuia uxor uenenatas porrexit ficos: ut cun-
 ctantem in sene animā citius educeret. Scribūt quidā

LIBER

duces post triumphū solitos se ocio dare: & laudibus efferūt. M. Catonem postq̄ de Hispania triumphauit nō quieuisse: sed foro & publicis negociis incubuisse: quod si in Diocletiano quis obiceret longe aberraret. Neq; n. honor triūphi: neq; ætas ibellis: sed metus reꝝ humanarꝝ: quæ aut rarissime: aut nūq̄ consistunt: imperiū deponere suavit. Eius etiā cōsilio ferum & asperꝝ ingenium Maximiani: qui solebat in oibus Conlegæ nō repugnare: adquieuit. Igitur eodē die: nam ita conuenerāt: Iouius Nicomedie: Herculus Mediolani: rē monimentis Romauorꝝ incognitam: & nepotibus nō minus dignā memoratu: q̄ admirabilem: peregerunt. In quo Iouii animus ueram phiam est imitatus: adfirmans tunc illuxisse diem: & habuisse uitæ principiū. Quod magnis molestiis esset liberatus. Philosophi adserūt dominatū adpetere nō est sapiētis hominis: & id cogitasse Augustum scribunt. Sed uetitū ab amicissimis & M. Aurelius impiū molestias uocabat. Tamē ambo se excusant & rem laudabilem ab amicis impeditam dicūt. Verum ille sibi uixisse testari potest: qui priuatꝝ sine reꝝ publicarꝝ cura: & studioso ocio: & rei rusticæ: felicissime indulsit. Stimulis Conlegæ ut imperiū una repeterēt contradixit. differuitq; se peste liberatū nolle ampliꝝ uenena imbibere: satis se pro rep. elaborasse: & tempus adpetiisse ut sibi uiuat: & uixisse nō posse testari: nisi postq̄ i patria sua hoc est Salonis holera seuisset. Cum ille res angustas pro ea dignitate quæ præcellerat obiceret. Respōdit nō esse turpe ho-

SECVNDVS

mini: qui summū bonū in animo posuerit: honestam
 profiteri paupertatem: exemploq; ueterū & præsertim
 .C. Fabrici castam opinionē cōfirmabat. Vocatus ab
 Cōstātino atq; Licinio excusauit per litteras senectuti
 minime licere: cumq; illi egre tulissent: rescripserunt se
 nō admittere excusationē: quod fauisset Maxentio at
 Maximiano. Trebellius Pollio meminit Diocletianū
 dicere solitū cum in priuata esset uita: nihil esse diffici
 lius q̄ bene imperare. Nā quisq; pro uoto de principe
 loquitur: Ad hæc principē cubiculo clusum uera miē
 noscere: aures suis præbere: & horū uerbis ad cēdi ac se
 dari: magistratus creare: deniq; sit qui imperat bonus:
 sit cautus: sit optumus omnino uenditur ab aulicis: ac
 decipit: & interrogatus quæ esset potissima in princi
 pe dos. Respōdit liberalitas & clementia: hæc cum in
 Aureliano defuisset adferebat ducem esse debuisse nō
 principem: asperitateq; Cōlegæ Imperator sæpius de
 testatus. In eoq; sūmope studuit ut liberalitatis & cle
 mentiaē cognomen adsequeretur. Vnde ut mihi uidet̄
 Iouius adpellatus: Nam qui iuuat largitur ac parcit.
 Ius uero ab quo clemētia abest crucem ueteres adpel
 lauere: uixit Diocletianus An. duo de octoginta: impe
 rauit An. xx. Mansit priuatus Salonis An. x. Scribūt
 quidā stupore mentis & longa egritudine confectum
 animā inter suspiria efflasse. Quidam hausto ueneno
 interiisse. Quidā decreto senatus perfracta gula occu
 buisse. Vt ego existimo de Herculio ad cipiēdum esse
 nō de Iouio: Quoniā cū penituisse Herculiū ad sen

LIBER

sisse conlegæ: & inde animū hominis nō flexisse con-
 tulit se ad urbem simulans filio ad gubernacula auxili-
 lio fore: milites indignati sūt: quod ea tētaret statimq;
 subiunxit: se hoc figmēto uoluisse experiri an milites
 Maxentiū amarēt: unde tumultū suppressit. Inde pfe-
 ctus est ad Cōstantinū generū suum ex fausta quæ in
 Galliis erat: & clāculū quærebat genero insidias: Rex
 aperta est uiro per uxorē: quæ patri maritū prætulit.
 Itaq; iussu generi captus Massiliæ strangulatusq; est:
 hūc finē meruit Maximianus Seuerus Asper & imi-
 tis: qui ubi cōlegæ obtēpauit priuatū uiuēdi statū seq-
 debuit. Diocletianus: qui ab tāto rer; culmine secesse-
 rat: nullius cōsilio adduci potuit ut peniteret. Igit; pri-
 uatus cū esset: post mortē inter diuos relatus est. Ther-
 mæ eius noīe Romæ sunt consecratæ: & Maximiani
 Herculii Carthagini. Thermæ noīs Diocletiani incoa-
 tæ fuerūt a ueterib; principib;: & cōsecratæ ab nouis
 Augustis Cōstantio & Maximino. Diocletianus igit;
 incoatū opus absoluerat omni cultu pfectū: secuti pri-
 cipes posuere ibi statuas & senior; & nouor; impator;
 quor; capita integra & fragmēta reliqua corpor; erui
 ex iubterranea testudine: uelut ibi post ruinas Ther-
 mæ; cōseruata: uidimus: & partim ī Capitoliū delata:
 partim Florētiā missa. Cōstantius & Maximianus in-
 uicti Augusti Seuerus & Maximinus Cæsares Ther-
 mas ornauerunt: & Romanis suis dedicauerūt. Sit ne
 in nominibus ambiguitas diximus. Hæc didicimus
 ex fractis marmoribus ibi effosis: in quibus & tituli

SECUNDVS

uictoriarum Maximiani Herculii in hæc uerba.

.M.AVR. VAL. Maximiano inuicto Aug. Pont.
Max. Sarmatic. Max. Gotic. Max. Imp. VIII. Cos.
.III. P. P. proconsuli.

ET ITEM VIENNAE ALLOBROGVM SIC.

.D. D. N. N. Impp. Cæs. C. Aurel. Valerius Diocletia
nus .P. P. Inuictus Aug. muris Curalonensibus ædifi
ciis puidencia sua institit. Tis. atq; erectis

portam Viennensium Herculiam uocari iusserunt.

ET IN FRONTE ALTERIVS PORTAE VR
BIS IDEM EPIGRAMMA IN FINE SIC.

Portã Romanã Iouiã uocari iusserũt. Nam Diocle/
tianus Iouius est dictus: & Maximianus Herculus.
Iouius & Herculus ab Gallis adeo dilecti: ut ab eis
duo populi noia sumpserint: Iouiorũ: & Herculiorũ:
& Viēenses duas urbis portas Iouiã & Herculiã ad/
pellauere: ut epigrãmata docent. Porro Diocletianus
aurei sæculi parēs & Maximianus ferrei existimatus.
CONSTANTIVS CLORVS ET GALERIVS
MAXIMIANVS.

Seniores Augusti priusq; se impio abdicarent Augu/
stos adpellauere adnuēte Senatu Constantiũ & Ma/
ximianũ. Ille natus est patre Eutropio: Romanæ gen/
tis nobilissimo: qui genus ab Aenea deducebat: & ma/
tre Claudia Claudii Aug. F. ut Galliis Hispaniis Ita/
liæ & Aphricæ præffet. Hic ut Illurico Græciæ &
orienti imparet. Constantius natura mitissimus & di/
uitias spreto administrationē Aphricæ & Italiæ recu/

LIBER

fauit. Quod existimabat ab uno tantū pōdus ninime
 sustineri posse: & quotiēs feriatis diebus epulum de/
 disse: uasa argentea adcipiebat ab amicis ut abacum
 exornaret. Nā & ipse paucis cōtentus ab fictilibus nō
 abhorrebat. Tanta modestia uixit: ut facilem & ama/
 bilem se cunctis præberet. Vnde plurimū diligebat.
 Eoq; regnāte ī Hispaniis: Galliis: & alpibus: nulli mo/
 tus fuere: & hostes populi Romāi ab armis cessauere.
 In hac placida quiete ex Theodora liberos suscepit Cō/
 stantinū Anaballianū: & Constantiū: ac Constantiam
 .xi. anno ex quo Cæsar est factus occubuit: morbo ab/
 sumptus: Eboraci. Sic est oppidi nomen in Brittānia
 & inter diuos relatus. Galerius: postq̄ Cōstantius Ita/
 liam & Aphricā reliq̄t adoptauit duos Seuerū & Ma/
 ximianū: illū præfecit Italiæ & Aphricæ: hūc oriēti.
 Romæ autē prætoriani imperatorē fecere Maxentiū
 non abnuente Senatu: qui nō ut Aug. sed ut Tyram/
 nus imperauit: prætorianis eum ad hāc seuitiā impel/
 lentibus: Aberat ab urbe Seuerus cū prætoriani Ma/
 xentiū creauerūt ad urbem cito rediit. Sed Maxentii
 uires incredibile dictu statim creuerāt: Seuerus impar/
 aufugit: & cū Maximianū peteret: qui ī Illuriis erat:
 Rauēnæ captus cæsusq; est. Ab cuius cæde Maxētius
 gloria elatus ciues Ro. libidinib⁹ primū inde cædib⁹
 uexare cæpit. hinc odio hīi cæptus est. Maximianus
 cum adcæpisset de morte Seueri cōsortem imperii le/
 git Licinium Dacia oriundum: qui genus suū ad Phi/
 lippum Aug. referebat. Qua de re in monimētis pu/

SECUNDVS

blicis illius nomē adoptauit dictusq; est. M. Iulius Li-
 cinius Licinianus: qm̄ pauus: ut ipse dicebat: fuit. M.
 Iulius Philippus. Licinii uirtus ī re militari bello Per-
 sico contra Narsen Maximiano cognita ante fuerat.
 Hic Licinius fuit qui subuertit ī Perside tumultū Gor-
 diani. Quod titulus uidebatur p̄genitoribus suis in-
 iuriam facere. Multa tamen præclara gessit: & priua-
 tus & Aug. Maximianus relicto ī Illuriis Licinio: Ro-
 mā proficiscitur pugnaturus cōtra Maxentiū. In iti-
 nere cū adiceret de futura multū defectione: qui ita
 cōuenerant si cum Maxentio cōfl: xisset: Illuriam re-
 diit: & iam penitebat legisse Liciniū. Incidit postea in
 morbū Vlcus inguinibus innatū uirilia exedit: Mar-
 cescente tota illa corporis parte. Vermes pulularūt: re-
 media deerant: Medici desperauere: & si erāt qui no-
 ua tentassent admouere manus nō audebant: metuen-
 tes ne a seuiſſimo p̄cipe occiderent. In hoc cruciatu
 cū esset suspicatus est ob sæuitiā in christianos id per-
 peti: Vnde reuocauit decreta & sup̄induxit illos adcer-
 siri iubēs ut pro salute principis orarēt: Sed pro tru-
 culento & sanguinolento homine præces nō ualuere.
 Si. n. cōualuisset: redisset ad solitā crudelitatem. Itaq;
 ex eo morbo periit homo gloria rei militaris inlustriſ.
 Verū sæuitia in christianos crudelis: unde fædum exi-
 tium habuisse creditus est. Regnauit solus ānos duos:
 cum Cæsaribus & imperii cōsorte An. XVI. Aduer-
 sus Licinium Maximianus in oriente res nouas moli-
 tus oppressus est: & ne uiuus caperetur se strāgulauit.

LIBER

Tarsi imperavit An. VII. Et is cōtra christianos toto oriente: si nō Truculentior: tamē non inferior Maximino fuit. Interea bona pars nobiliū Romanorū per clādestinos nuntios Constantinum: qui iu Galliis imperabat: exorant uti urbem Romam: imperii caput: Tyrannide liberet: qui sæpius adcersitus tandem cessit præcibus: & uix quarta parte exercitus Italiam petiit: Maxentius asperitate similis Maximiano patri: sæuitia Domitiano & Commodō plerosq; claros uiros occidit: bona adcæpit. Noua uectigalia inuenit: in occidendo & omni uia exigendo pecunias inexorabilis factus: huic etiā mulieribus stuprandis libido in extinguibilis: captus amore nobilissimæ & castissimæ feminae misit ad eā ministros libidinū: quos solos Aulicos habere consueuerat. Quibuscum de re. p. consultabat. Vir puellæ metu mortis abduci nō uetabat uxorem: illa quæ christiana erat petiit se ornandi tempus: & impetrauit. Ingressa cubiculum sibi manus iniecit. Illi cum torquerentur mora inrumpūt: & rem uti euenerat ad principem referunt. Quo exēplo plures adpetere non est deterritus: sed magis adensus. Adcæpto nuntio de copiis Constantini: quæ Italiae fines tenebant exercitum educit. Quintus erat annus imperii Constantini: qui multis præliis Maxentii conatus plerisq; in locis: præsertim in foro Iulii: fudit. Postremo coactō exercitu intra menia urbis se continuit. Maxentius: & cum nihil unquā gesserit sine responsis muliercularū: consuluit Magā de belli exitu. Illa om/

SECUNDVS

nia prospera uaticinabatur admonēs: ut cæsis infan-
 tibus: prius aduersa numina placaret. Ad hoc diem &
 horam dedit quando educturus esset exercitū: & ma-
 nus conferturus: qui sacris peractis rem pro Magæ
 consilio egit. Victus tamen est ad pontem moluium
 magna strage. Ipse seu fugiens seu numinibus Magi-
 cæ uanitatis actus. In Tyberim una cum equo infi-
 luit: submersusq; est: & nusquā inuentus. Cacodemo-
 nes corpus animāq; ad perpetuos cruciatus rettulere.
 Scribunt alii conantē euadere gurgite fluminis hau-
 stum: & imis retentum harenis: ac limo. Sunt qui re-
 ferunt Tyberinum patrē indignatū deuorasse: & sta-
 tim euomisse & caput recisum adhuc sæuitiā: ac libi-
 dines: præferēs spectaculo fuisse ante currū uictoris
 Hunc exitum Maxentius meruit Magicis artibus q̄
 imperio aptior. Sæuus in cæteros sibi non pepercit.
 Quicūq; Magos consulunt: & uaticinia aut auspicia
 rebus gerendis querunt: semper sunt anxii: & nunquā
 inter metū & spem auidi futurorum quiescunt. Si illi
 prospera nuntiant inani & uana spe iam tum lætari
 incipiunt: sin cōtra repente tristitia adfecti torpescūt.
 Heu miseros mortalis imbecillitas ingenii & mēs stu-
 pida huc illuc distrahit: atq; suspēdit. Insana sane sunt
 documenta quæ nra credulitas excogitauit: ut acrius
 torqueremur. Utinam facesceret a mentibus homi-
 num tale figmentum quod esse falsum & nullius mo-
 menti etiam maiores nostri tradiderūt. Maxentius fi-
 lius ne Maximiani an suppositus uxori simulāti par-

LIBER

tum ut carior esset marito prolem cupiēti ad nos qui tam remoti ab illo sæculo sumus differere nō p̄tinet. Verum & hæc sunt prætorianorū militū semina: rapere: stuprare: necare: incēdere: satis edocti: quorū scelera indomita abhorrendam fecerant consuetudinem. Stipatores & custodes principū ipsos p̄cipes ad omne genus & Sæuitiæ armabāt. Hii primū Venale imperium proposuerūt. Quid hiis ducibus ausa non est infania cōmodi Antonini? Quod turpe atq; crudele nō excogitabat præfectus prætorio etiā de capite p̄cipientis decernēs? Horū iudicio Helius pertinax uir bonus & reip. utilis cæsus est. Quid dicam de Balbino & Pupieno quorū armis fluctuās res. p. cōstiterat. O. Romule parens urbis quid te profecturum credidisti cum auspicato hos celeres primus legisti. Male auspiciatus es eos cōstituisse qui opus tuū perdituri essent. Sed querimoniæ in alia tempora differantur.

.M. IUL. LICINVS LICINIANVS.

LICINIUS In Dacia natus parētib⁹ agricolis & ab hiis puer nutritus. Utinam inter rusticos cum aratro & sarculis cōsenuisset: extrema pueritia militauit promotusq; Tribunus mil. bello contra Narsen: qui primus Armeniā Romanis ablatā Persarū iuri adscripserat: optiē se gessit: unde duci semp postea gratus fuit. Mortuo Seuero Maximinus ab uirtute rei militaris cōsortem imperii fecit: & Aug. adpellauit. Prius Illuriis post orienti præfuit. Litterarū acerrimus hostis adserēs uenenū ac pestem rei. p. esse philosophos & ora-

SECUNDVS

tores: quos odio præcipue habuit: & mirifice insecta-
 batur. Litterarū .n. adeo expers ut nomen decreti uix
 subscribere posset. Sectæ etiam simpliciū christianorū
 minime parcens. Iure igitur Constantinus cōtra Lici-
 nium uires Gallicanas & Italicas exptus est: nec adfi-
 nitas prohibuit: & Licinii ingratitude ferēda nō erat.
 Nam Galerii liberos ad fines iurē sodalitatis & cōsor-
 tii interfecit. Sunt qui scribūt Licinium in nuptiis ut
 Constantino gratificarentur milites adpellasse impera-
 torem: & ab Constantino missum cōtra Galerium: Sed
 uerisimilius est imperatorem factum ab Galerio: ut si-
 mul & hostilitatis litterarū & ingritudinis adcurari
 posset. Primi cōgressus fuere in Pannonia: ubi uictus
 cōcessit in Macedoniā: ibiq; reparantem uires: & ma-
 gnas copias cogentē improuisus Cōstantinus adhor-
 tus fudit copias dissipauit in Thraciā fugauit ī Asiā.
 Cōuenere duces federe tamē incerto: modo pax: modo
 bellum erat. Culpa datur ab historicis Licinio: qui sæ-
 pius tentauit fortunam: ac propterea infidus: tandem
 & naualibus & terrestribus præliis uictus deditio-
 nem Nicomediæ fecit: missusq; est Thessalonicē: ubi homi-
 ni maligno & musarū hosti: etiā contra sacramenti re-
 uerentiam minime fuit seruāda fides: ut deditus esset:
 & priuatus uiueret: occisus ē a militib; meritaq; luit
 pænas: homo septuagenarius: & Vecors. Impauit An.
 .XIIII. & nequa turpitudine careret christianis aduer-
 sabatur: sæpiusq; rogatus ab Constantino nō destitit.
 Hinc semina discordiæ fuisse memorāt. Scribūt qui/

LIBER

dam ante deditiōē Cōstantiā uxore cōcessisse ad fra-
 trē: & orasse pro impio mariti: deinde pro titulo tātū:
 & nō impetrasse. Cū pro salute præcaret flexisse ani-
 mū fr̄is. Ita Licinius: q̄ annis. xvi. præfuerat iussus est
 sine purpura & insignibus ad Cōstantinū uenire: mis-
 susq; est Thessalonice: ut illic priuatus cū uxore dege-
 ret. Impator scripsit ad senatū ut de Licinio qd agēdū
 esset cōsuleret. Senatores rescripserūt ut milites decer-
 nerēt. Quod ubi nunctiatū est: p̄ficiscētē Serras Li-
 ciniū interfecerūt. Opinio fuit imorantē Thessalonice
 Liciniū inisse cōsiliū de resumēdis armis: & ideo mis-
 sos interfectores. Ab christianis historicis quod tradit̄
 prætereundū nō puto. Ad Hadrianopolim cū pugna-
 ret cōtra Liciniū fert̄ Cōstātinus uidisse duos equites
 cedētes legiones hostiū: & in agro byzātino uidisse lu-
 men satis coruscās supra castra: & antea: cū certamen
 fuisset ante oculos urbis cōtra Maxētiū: cōspexisse in
 aere crucē irradiātē suas legiōes: qbus signis ubiq; ce-
 litus uictoria data est. Ea uera esse q̄s est q̄ ambigat.
 Vetustas. n. p̄suasit Castorē & pollucē bis hostes impii
 Ro. p̄fligasse: bello Latino: & bello Macedonico. Vti
 nā qui pugnāt certa starēt. Erga deū fide. Sed præliā
 dum esset cōtra hostes fidei. Tūc signa certæ uictoriæ
 n̄ris turmis & cohortibus diuinitus micarēt. Sed qm̄
 semp bello ciuili occupāt christiani: & odio intestino:
 pacē iuenire nō possunt: & quādiu hæc rabies erit nō
 cessabūt: furta: rapinæ: raptus mulierū: & puerorū: cæ-
 desq; sine discrimine ætatis: & sacerdotii reuerētia: ua-

SECUNDVS

Stationes agrorum: direptiones urbiũ: atq; euerfiones:
 & tēplis minime parcūt: uiri sacrilegi quiefcētes mor/
 tuos turbant: auidi sanguinis ciuilis: ac prædæ. Mali
 demones fic implicuere n̄as mētes: ut relictis ueris ho/
 stibus: quos longa pace frui pmittimus: in nos nostro
 rumq; mēbra armatas & sanguinolentas cōuertimus
 manus. Bassarides bacchi numine cōcitate ī furorē se
 inuicē nō trucidabāt. Agāt quæ nō fœminā bacchātē
 sed ī religiosum filiũ trucidauit: ubi ad se rediit seces/
 sit in Antrũ: & locũ penitentiæ dedit: at nos nūq̄ cæ/
 dis penitet. Immo existimamus ad laudē & gloriã ad
 cedere q̄ plurimos iterficere: ac si hostes nō ciues eēnt:
 culpādi ne sint principes qui ad tā p̄nitiosum facinus
 stipendia soluūt: iudicent alii. Illud uero ausim dicere
 christianos oēs sub uno signo crucis militare: & n̄am
 religionē unicā esse remp. Vnicā ipsius dei urbē: cu/
 ius nos ciues sumus: & bellũ iter nos esse nō posse nisi
 ciuile: iusta arma n̄o sæculo inter tot rei. p. Saluato/
 ris nostri reges ac duces: unus Ferdinādus rex Hispa
 niarũ mouit: cuius ingenita uirtus diuinitus adiuta: ui/
 ctis: fugatis: p̄tim cæsis: & p̄ti sub iugũ actis hostib⁹:
 palmã diuinæ & imortalis gloriæ iuenit. Vtinã de⁹ fe/
 lices proget ānos: ut sedatis motib⁹: quos oī uia placare
 studet: ad laudabile & sanctissimũ redeat opus: un̄
 plures coronas q̄s meret̄ sibi atq; uxori Latī⁹ uīdicet.
 Iam satis cōmode digressi sumus. Licini⁹ laude nō ca/
 ruit ī eo qđ adpellare solebat Eunuchos & secretiores
 Aulicos qui fumos uenderent tineas & mures palatũ.

M. FLAVIVS VALERIVS CONSTANTI-
 NVS MAXIMVS PIVS FELIX. SEMPER
 AVG. CONSTANTII PII FILIVS.

CONSTANTINVS Natus est in Brittanniis: pa-
 tre Constantio: matre Helena: quã uir coactus fuit re-
 pudiare: ut Theodoram priuignam Herculii duceret.
 Extremã pueritiã quã parens litteris moribus & re-
 militari fouendã præbuerat. Egit sub Galerio Maxi-
 miano in oriente: ab quo iam adolescens missus est cū
 exercitu contra Sarmatas: gentẽ ferocissimã: cædibus
 hominũ adsuetã. In ea expeditione iuenculus plusq̃
 pmitterent anni gessit: & præter opinionẽ hostes pro-
 fligauit: atq; cecidit. Ducem Sarmatarum catenatum
 ad Galeriũ duxit: qui ea uictoria minime lætatus est.
 Quoniã adolescentem pdere quærebat: ut olim Euri-
 stheus Herculem: ppter eã causam hortatus ut cū leo-
 ne in Theatro pugnaret. Constantinus auidus gloriæ
 in certamẽ descēdit: ferã pertinacissime uicit. Specta-
 tores miris laudibus efferebãt. Subridens impator co-
 gitabat maiorib; periculis obiicere. Cum intellexisset
 Constantinus insidiis se peti: cum fidissimis quibusdã
 aufugit: & ad patrẽ rediit: qui iam antea de filii uirtu-
 tibus certior factus erat: & spem haud uanã de illo cõ-
 ceperat: mortuo patre regnum Galliar; Hispaniarũq;
 & alpium Cottiar; testamento relictum adcepit. Eum
 antea pater Cæsarem fecerat. Cælesti nunctio admoni-
 tus cum egrotaret: ut primum Cõstantinũ successorẽ
 faceret: qui esset ab Tyrãnis Romanũ imperiũ libe-

SECUNDVS

raturus: & militibus dei opem laturus. Illud constat in initio sanxisse: ut agri uillæ oppida: quæ ad uictû eme ritorum contributa erant: ad heredes transfirent. Vnde milites sibi magis obnoxios ac deditos reddidit. Prius ex uetere cõsuetudine Tribunus præfectis. Comitibus & ducibus: qui pro augendo imperio cõsenuerāt dabantur agri: uillæq; ut necessaria suppeterēt: quoad ui uerent parrochias uocabāt. Cum imperasset in Gallia An. III. in summa laude ubiq; erat: interdū impellēte Fausta uxore opinionibus ueterū hesit: & diis sacrifi cauit. Adcersitus per litteras occultis ferentibus nun etiis ab senatu Italiam cum patre copiarū petiit. Cum Maxētio cõfligit auspicio fulgidæ Crucis uictor fuit. Eadēq; felicitate sæpius Liciniū superauit. Victo Ma xentio. S. P. Q. R. Q uod Tyrannide liberatus esset Marmoreū arcum triumphis insignem inter palatiū & celium posuit: qui nūc mutilatus cõspicitur: adpel latusq; est liberator urbis: & fundator quietis. Exce ptusq; est insigni & triumphali pompa. Hæc Laurus Italiam dedit & Aphricā: fuissetq; hiis orbis partibus cõtentus: nisi Licinius ultimi belli ciuilibus causam præ buisset. Verū iam antea christianis obesse destiterat: solusq; in toto imperio populi Romani cū imperaret cognomen induit Maximi. Q uod antea duo iter tot duces ab rebus gestis nō adæpe & magni dicti. Ale xander Macedo & Cn. Põpeius. Alexāder uero Anto nii Pii sobrinus ac filius adlatum a militibus reuuit. Alexandri uero sobrinus & pater magnus Antoninus

Pius in monimētis ut adpellaretur mādauit. Inditæq; sunt & adpellationes aliæ: ut puta Constantinus resti-
 tutor humani generis: ppagator impii ditionisq; Ro-
 manæ: & fundator æternæ securitatis. Ex Fausta Her-
 culii quinq; liberos suscepit: Constantinum: Constan-
 tem: & Constantiū: Helenamq; & Constantiam: & ex
 priore quæ fuit ab eo dilecta suscepit Crispū. Ante
 Licinii cædem: cum ille priuatus uiueret Cæsares tris
 fecit. Crispum Constantinum & Licinium Iuniorē so-
 roris. F. Post bella ciuilia militaris gloriæ semper ad-
 petēs multis præliis uicit Sarmatas & Gothos Thra-
 ciam diripientes: & omnem fere Scythicam gentem:
 quibus & pacem dedit. Barbaræ nationes ob id Au-
 gusto deditissimæ fuere: Cōstantinus: dum hostes ha-
 buit: optimis principibus equandus. Postquā ex omni
 bello Laureā adeptus insolens factus est: amplo indi-
 to Maximo cognomine: & certe nō meruit cæde suo-
 rum ac plurimorum nobilium. Ferunt Faustam Cri-
 spum priuignum: cuius amore capta erat. Ad libidi-
 nem sæpius tentasse: & reuentem dettulisse ad mari-
 tum illum uoluisse uim inferre: & uirū præstitisse fi-
 dem: iussisseq; iterfici: cæsusq; est Polæ oppido Istriæ.
 Post aliquot annos comperta causa occidisse uxorem.
 Illud fit uerisimile insidiis Faustæ circūuentum Cri-
 spum occubuisse: ne peritia in militādo filiis obesset:
 & propterea post paulo sublatus est Licinius Iunior.
 Non caruit ex eo quod factum est suspitione Cōstan-
 tinus. Quod aliquot: quos nouerat cædis Illoꝝ mise-

SECUNDVS

reri: perdidit. Post quinquēnalia quæ Nicomediæ edi-
 dit: & deinde data sunt Romæ liber curis suspitiosis
 atq; molestiis decreuit animo urbē sui noīs edificare:
 & primū in Asia ī Sardico agro: post ad Sigeū Troa-
 dis: ubi fundamēta iecit. Tertio transtulit opus Chal-
 cedonem: ubi iam muri erecti erant. Sed aquilæ funi-
 culos regulares ter q̄terq; architectis rapuere: & trās-
 misso mari abiecerunt Byzantiū periti augurādi illo
 transferri urbem iubēt. Imperator ueluti diis monen-
 tibus mutauit mentē. Itaq; translati Byzantiū Archi-
 tecti: ductis rite fossis: urbem in medio spatio condi-
 dere. Cōdi cæpta est ante. V. Eiduum Mai. Sed postq̄
 immortalī deo sacra rite persoluit. Conditam urbem
 Mariæ Virgini: quæ sola est deipara: consecratam de-
 dicauit. Valenti Mathematico cura data ut inspecto
 urbis Horoscopo nūctiaret de eius ætate: ille respōdit
 opus duraturum Annos. DC. XCVI. Intelligēs quod
 tā diu futuri principes rebus imperii nihil esset detre-
 cturi: & tā diu consilio senatus res. p. esset gubernan-
 da post quod tempus Tyranni essent imperaturi: qui
 rem. p. dissiparent: & ad priuatos Tyrānulorum usus
 transferrēt. Qui totum lac ex uberibus ouium emul-
 serit agnis fraudans cibum: prædo est: nō pastor. Vi-
 sumq; est propter hoc Byzātium antiquū instaurari:
 quod ab seuro pertinace fere totum euersum fuerat:
 triēnali obsidiōe. Causa fuit quod Pescēnius niger ab
 Antiochenis adpellatus Augustus Byzātiū cōtra opes
 Seueri bene muniuerat: & firmis præsidiis occupaue-

rat: deinde instauratā deleuere milites Gallieni ut nul-
 lus ex antiquis permaneret Incola. Vrbs est Thraciæ:
 claustra pontica uocāt: in angustissimo freto propon-
 tidis posita: uelut arx incursionibus Barbarorū ppul-
 sandis. Mænia antiq̄ ex lapidib⁹ quoquouerſus. IIII.
 pedum ab continente præalta: uerſus mare magis de-
 preſſa. Sed par undiq; latitudo: duos habuit portus:
 utrinq; cluſos: ferreis catenis: & in frontibus eorū emi-
 nentis turreſ. Cōſtātinuſ lōge firmiſ muniuit & mul-
 tiſ monimētis exornauit: pleraq; ornamenta tota Aſia
 & Europa & Aphrica ad eiſ dedicationem aduecta
 ſunt. Ex urbe Roma genetrice coclidem colūnā porſi-
 riam trāſſerri iuſſit: & locari in foro lapidibus ſtrato:
 & uariis ſignis circūdato: & ex Troade Aeneā ſtatūā
 Apolliniſ mirandæ magnitudiniſ: ſuppoſito eiſ ti-
 tulo: numiniſq; ſublato capite ſuum adcomodauit: co-
 lumnaeq; ſuper poſuit: nec nō & clauū tormenti Sal-
 uatoriſ: ſtatua poſt multoſ annoſ regnāte Alexio: co-
 gnomento Comeno: cecidit uiolentia uentorū deiecta
 quod tanta moles in illa altitudine conſiſtere nō pote-
 rat: in ipſo caſu fracta: multoſ in foro ſpatianteſ cōtri-
 uit. Tranſtulit ex arce quæ fuerat Ilii palladiū: ut cre-
 didit uana ſupſtitio: olim cælo lapſum: & Dardani ma-
 nibuſ excæptum. Scutum id fuiſſe quidā ſcribunt: ut
 Romæ Ancilia: aliter ſentiunt Diodoruſ atq; Dion.
 Palladiū ſignū fuiſſe ligneū & tricubitale cælo lapſū:
 in Peſinunte urbe Phrygiæ: dextra tenenſ haſtā: leua
 colum & fuſum: & ad eum locū duce boque deueniſſe

SECUNDVS

Dardanū: deos rogasse ut signum darent: statimq; de-
cidisse e cælo Palladiū. Alii scribūt Chrysen pallantis
filiam in Arcadia nupsisse Dardano: & signū Palladis
quod Palladiū est secum tulisse ad domū mariti: una
cum signis magnorū deorum: qui sunt penates: & hæc
trāsata in Samothracen: & inde in Frugiā. Nec mi-
rum est in Arcadia cōtigisse. Nā & ibi natus est Iup-
piter in oppido: cui nomen erat Creta: e cuius uertice
nata fuit Pallas. Steficorus & Euphorion tradūt subla-
tum Palladiū ab Vlyxe & Diomede opera Antenoris:
cuius uxor Theano Palladis sacerdos adseruabat. Ve-
teres scribunt urbis oēs fuisse sub tutela Palladis: & eā
esse præ cæteris numinibus urbium custodem: & eius
sacerdotem Nautium comitem Aeneæ cum in Latiū
nauigaret: eiusq; deinde posteros quoaduiguit dea ce-
rimoniis præfuisse. Silius Italicus adserit ab Diome-
de datū Aeneæ: Nostræ historiæ narrāt seruatū fuisse
Lauini: postea translātū Romā & adseruatū in tem-
plo Vestæ. Quid autē id fuerit cum penatibus mul-
tis uerbis disserūt. Nemo tamē uidere potuit: Itaq; in
ambiguo est an Dardanus an Ilus suscepit: fuerit ne
lignum an Aeneum signum aut scutū: & remansisse
Ilii: an aduectum Romā nemo est qui adfirmet ubi-
cūq; fuerit inde Constantinus ferri iussit. Constantino-
polim & locari ī foro: credibile est fuisse simulacrū ut
uox indicat. Palladis. n. statua ubicūq; fuerit Palladiū
dicitur: Hieronymus ait Cōstantinum nudasse urbes:
ut Cōstātinopolim ornaret: ut in foro Traiani ornādo

priores fecere principes: nec illic constiteret ornamenta
 sæpius irruentibus Barbaris: præsertim Getis urbem suam
 titulis honoribus Nearomam habendam censuit: & lege
 sanxit: illuc deductis multis antiquorum Ro. familiis:
 & liberam fecit. Cum antea lege Seueri sub iure Perin-
 thiorum esset. XXX. Imperii Anno tricennialia dedit.
 In quibus mutata mente cum peniteret eius quod fecisset
 in adfines Dalmatium Anaualliani fratris. F. Cæsarem fe-
 cit: & una cum filiis heredem statuit. Hic Dalmatius cum
 impasset An. III. factione Constantii in oriente a mili-
 tibus occisus est: & eodem anno multi nobiles cæsi cum
 Alladio præf. prætorio: cum libelli dati essent de errori-
 bus quorundam episcoporum manu adcepit Constantinus
 & precit ad ignem: adserens nolle de episcopis decernere
 ut qui in ea auctoritate & ueneratione sint peccare non
 possunt. Helena Augusti mater quæ totam se dederat
 nostræ religioni octogenaria die obiit. Filius in templo
 .XII. apostolorum condidit. Ibi. n. commune sepulchrum sibi
 posterisque suis fecerat. Iam senex Persis Mesopotamiam
 diripientibus bellum indixit: paratas ad hoc opus copias
 eduxit: classemque transiit. Ipse Sotriopolim urbem petiit
 quæ Pythia ante uocata est: ut aquis callidis senile cor-
 pus foueret: uiribus pro ætate conseruandis priusquam se
 ablueret. Medici Pharmachon dedere: Ministri corru-
 pti pretio: ut scribunt: ab adfinibus nocua immiscuere.
 Ille intrepidus poculum ebibit: post paulo incidit in mor-
 bum: quo ingrauescente ductus est in uillam publicam
 prope Nicomediã. Interea Constantinus qui copias omnes

SECUNDVS

Antiochiæ cogebat cōtra Parthos: cum ad cæpisset de
 p̄ris aduersa ualitudine: Nicomediã aduolauit. Vt pa
 ter diligētius curaretur. Medicorū fomenta nihil p̄fu
 ere. Intrinsecus absumente ueneno mortuus est: & ab
 Nicomedia Constantinopolim regale perductum est
 funus: comitante filio Constantino: & cū genetrice se
 pultus: Iulianus ī oratione de Cæsaribus scribit Mer
 curium interrogatum a patruo Cōstantino quis esset
 modus boni principis: r̄ndisse: Regem oportere mul
 ta possidere & multa impendere. Constantinus in ini
 tio bonis principibus similis: Post bella ciuilia uelut
 omni metu liber contra ius equitatis plerosq; occidit:
 minime suis parcēs: & liberalitatis Augustorum ime
 mor cæpit esse parcus: & interdum nimis tenax: glo
 riæ tamē adpetens militaris: rebus gerendis fortuna
 tus & felix: quod prouenisse ex eo fertur. Quoniã fi
 dei christianæ plurimum fuerat: mirumq; est cum de
 ditissimus fuerit lauachrum renascentis uitæ in extre
 mū uitæ suæ tempus distulerit: ut existimo uolens id
 in Iordane: iturus contra Persas: efficere: baptizatusq;
 est ab episcopo Nicomediensi illud ī eo principe lau
 dabile memoratur: quod si quos ex uulgo priuatus di
 lexit: opibus honestauit: non dignitate prætoria: aut
 consulari: uti priores principes: nulla habita hono
 ris ratione: fecerunt: cumq; fuerit armorum studiosis
 simus: eloquentiæ expers non fuit: ac philosophiæ: &
 indifferendo satis adcuratus: dicere frequenter solebat
 pro utilitate rei. p. Imp. non debere labores recusare:

& partem corporis recidendam si remediū nō admit-
teret: sin contra fouendā: ea similitudine notabat ma-
los homines qui emendari nequeūt. Vix. An. LXVI.
Impauit. XXXII. minus mēſibus duobus. Quidam
tradunt Constantinū orbem heredibus testamēto di-
uisisse. Quidam filios sorte fecisse.

DIVISIO IMPERII ROMANI.

CONSTANTINO Obuenere Gallia Hispania: &
Alpes Cottia: Brittania: Orcades: Ibernica: Thyle. Cō-
stanti Italia & Africa cū insulis Illuricū: Macedo-
nia: Achaia: Pelopōnessus: Græcia: Constantio oriens
& Thracia: cuius caput Cōstantinopolis & cū eo Dal-
matus imperauit in omni actione patruo q̄ patri simi-
lior: sed uirtus obfuit. Nā factione Cōstantii Patru-
lis: ut diximus: seditione militari interfectus est. Cum
imperasset An. III. neq; prohibente: neq; iubente Con-
stantio. Sed credibilius est huius clādestino cōsilio fa-
cinus peractum fuisse. Constantinus qui in Gallia im-
perabat minime cōtentus legatos misit ad fratres pe-
tens ut fieret noua diuisio: & cū nō p̄ficeret post lon-
gas querimonias fuis opibus Gallicanis: & equitibus
Hispanis: & Alpino peditatu: bellum ciuile cōtra ius
& fas mouit: & primū inuasit propinquas regiones:
Constans tūc erat in Dacia pugnans contra Getas &
Sarmatas. Constantinus ad Aquileā puenerat. Cuius
in agro obuiā fiunt milites a fratre missi: qui conatū
repellerent: & cū ille longe uiribus præstaret: quia per-
summū nefas arma cæperat incautius cōgreditur: la-

SECUNDVS

psusq; est in insidias: quibus exercitus circūuentus in medio cæditur: Equus principis uulnere ictus fessore Cōstantinum deiecit. Cum iaceret humi sine purpura incognitus multis ictibus cōfossus est. Imperauit triēnio non dum finito Vixit An. XXV.

CONSTANS Post meritā cædem fratris omni conatu supatis alpibus Galliā intrat: uarioq; euentu pugnans biennio partē fratris adsecutus est: præfuit aliquādiu ut bonus rector. Post siue debilitate naturæ: siue amicis suadētibus animū ad delicias flexit. Ex quo in leues articuloꝝ incidit egritudines: quæ hominem reddiderūt difficilem: morosum: austerū: unde factus est puincialibus grauis & militibus inliberalis. Ea cā seditionē peperit. Erat in exercitu Magnentius comes ordinum Augustæ: urbs est Germaniæ cōuiuiū militibus exhibuit a mane ad uesperas more gētis. Inde cubiculū ingressus: statimq; egressus est idutus purpura multis Satellitibus cinctus: qui conscii nō erāt coacti sunt adsentiri: abiitq; cū omni turba ī prætoriū: & donatiuū dedit. Positis custodibus cauit nequis rē aperiret aut referret. Constās quærēs mitigare tedia articularis morbi ubicūq; fuisset uenatibus operam dabat: & ad siluas diuertebat: ubiq; cum formosis Pusiunculis ludebat: & bacchabatur: etiam fruens illorū tenera ætate. Ad eū missi percussores qui insidiarētur offenderunt Constantem uenatione fessum quiescentē: ingressi tentoriū nihil tale cogitantē interficiunt. Quidam dicūt eū uigilem cognouisse parricidas: & abisse

H

in p̄pinquū tēplū: & insignia imperii deposuisse: & ab altaribus tractū cæsum fuisse. Scribūt eius Horoscopum inspectū a Mathematico: qui dixit periturū gremio genetricis. Nā Helena auia mortua Fausta matre Cōstantini filios nutriuit: & ut parēs Cōstās occisus est: in oppido haud lōge ab Hispaniis: cui Helenæ nomē erat. Constans si exēplo Ciceronis didicisset nō armasset in suā cadē Magnētū. Opilius Lænas reus capitis. M. Tullio defensori caput abscidit: Magnentiū seruatori suo nomen intulit. Nā cū milites exorto tumultu in Illuriis occidere uellent obiecto paludamēto Impator texit at seruauit. Discant ideo qui legerint illorū misereri & illos tueri quorū uirtutes cognitās habeāt: aliter pæna quā illi p̄ flagitia meruere in defensorū capita resilit: pauci præterea reperiunt qui norint gratificari. Vixit Cōstans an. paulo plus. XXX. Imperauit. XIII. Milites trucidarii & cōiurati Magnentiū Impatorē salutāt: cū hæc nunctiata essent Romæ Nepotianus Impator a populo & mirmillonibus factus: Heraclides senator Fautor Magnētianæ factionis populū decæpit: factaq; p̄ditione Nepotianū Augustorū sororis filiū: quē Gladiatores cingebāt simulās uelle cū eo loqui obtruncat: caput Pilo fixū per urbis itinera deportatū est: Imperauit dies duode. XXX.

MAGNENTIVS.

MAGNENTIVS Comes^{us} duorū ordinū dolo imperator factus Constantis noīe litteras scripsit sub illius signo ad eos qui præerāt uel cohortibus uel urbibus:

SECUNDVS

qui statim ad Imp. uenirēt: quos in itinere cædi iussit
 ut non esset qui motū faceret: iam & Roma cesserat.
 Eius enim factio plurimū ualebat. Constantius tūc in
 oriente aduersam fortunā cōtra Persas experiebatur.
 Igitur ingenti agmine Italiā petit: & Mediolani diu
 imoratus fratrem suū Decentiū Cæsare fecit: misitq; cū
 exercitu uti Gallias tueret. Iamq; tota Italia & Aphri
 ca Magnētii erant. Factio Illuricorū duce Brittānionē
 cum nouo Impatore sentiebat. Ad Constantiū legatos
 misit cū litteris uti orienti & Thraciis cōtentus esset:
 qui nihil rēdit. Constantius Gallū patruem Cæsare
 fecit: & reliquit in oriente: ipse hesperios petiit ulctu
 rus fratris cædem. Sed ne sua Roma bello ciuili uexa
 retur misit ad Magnētium cōcedens Galliā si arma de
 poneret. Tyrānus sperās uincere nō paruit. Ideo am
 bo ad pugnā se parant: Magnētio priusq; cōgrederet
 Maga cōsuluit Virginem iugulare & cruorem uino
 miscere: potandumq; militibus præbere. Mos est ima
 nium Barbarorū cum aliquid secretius agunt. Ipsa in
 terea carmina peragebat: post hæc p̄fana sacra fit pu
 gna utrinq; magnis copiæ uirib; ad Mursam. Vicit
 Constantius magna hostiū & suorū strage: uerū hostes
 ad multā partem noctis cæsi: Tyrānus dimisso equo
 & insignibus in abitu equitis aufugit. Equū suū reli
 quit: ut qui uiderent existimarēt Sessorem esse mor
 tuum. Victor Imperator die sequenti conscendit tu
 mulum: ex quo tota planities conspici poterat: quā cū
 uidisset repletam cadaueribus ingemuit cæsa fuere.

supra. LIIII. milia pugnatorum: omnes caesi iussu princi-
 pis sepulti sunt. Qui uero uulnerati non perierant ui-
 ctoris beneficio curati & conseruati. Exercitus Tyrani
 fuit ex. XXX. milibus. Constantii uero. LXX. milium
 pugnatorum habuit. Periere illinc. XXIII. Hinc prope
 .XXX. Ea pugna adtritae fuerunt imperii Ro. uires.
 Nam hii qui caesi & numero & robore ad quauis ex-
 terna bella satis fuissent: Magnētius postquam in tutum lo-
 cum se recēpit: reliquias perfligati exercitus collegit:
 & nouo milite suppleuit. Cupidus rursus aleam dimi-
 cationis tentare: & priusquam experiretur misit unum e se-
 natoribus grandem natu ad Constantium quod uellet
 omnibus: praeterquam Galliae: Constantius hominem reiecit
 opinatus illum speculatore uenisse. Post misit episco-
 pos nihil prouinciarum querēs: sed tantum ut liceret mili-
 tare ducis titulo: quibus nihil responsum est. Quod cum
 adcepisset exercitus Tyrani: plerique milites abierunt
 ad uictorem: Tyranus intelligens sibi dimicandum fore
 exercitum ex copiis Gallicanis reparauit: misitque dum
 milites cogeret adsuetum parricidam multis pollicita-
 tionibus Antiochia qui Gallum confoderet: ut illo ca-
 so Constantius relictis rebus hesperiae cogeretur orientem
 petere propter Persas: cum trucidarius Antiochia
 peruenisset domum cuiusdam uetulae diuertit ad posi-
 tam fluuio Oronti: qui labitur per eam urbem: Orontes
 antea dictus Ophites: post ab filio Cambisae regis Per-
 sarum ibi submerso uocatus Orontes. Hic in caena post
 uina rem comunicauit cum paucis: quos inuitauerat: mi-

SECUNDVS

nime expauescens mulierē ætate confectam: illa clam se pripuit & quod audiuerat ad Gallum rettulit: qui statim omnes cōprehendi iussit atq; necari: ubi quæstionibus ordine suo negocium aperuerūt: Magnentius quia tale cōsiliū irritum fuerat: rursus præliari statuit. Victusq; est & aufugit Lugdunum: comites ut uictori grati essent cōsiliū ineunt Tyrannū capere & Augusto tradere: ille ubi se custodiri cognouit: cū fugæ locus deesset: furorē simulauit: & primum fratri Desiderio uulnera intulit: quæ nō fuere lætalia: post interfecit quosdā amicos: tandem se confodit: hic exitus fuit ingrati hominis. Decētius Cæsar qui Gallias tuebatur audito fratris casu sibi metuēs laqueo apud Senonas usus est. Desiderius adcessit ad Cōstantiū ab quo liberaliter exceptus est: Gerūtiū Magnētianæ factiōis comitē exilio uictor mulctauit dum in Gallia esset.

BRITTANNION.

BRITTANNION Ante Tyranni pericula quo cū conuenerat & Impator ab Illuriciano exercitu adpelatus Mursæ: quo tēpore & Nepotianus Romæ posita purpura & Gallica ueste indutus Cōstantiū adiit & obuius ueniēti factus est in Thracia: obuolutis pedibus ueniā petiit & impetrauit. Impator senē ducem amplexus patrē eū uocauit & Cænæ adhibuit: ab quo multa de Magnentio intellexit. Deinde iussit abire Prusiada Bithymniæ caput & p̄p̄inqua oppida uoluit ut ad uictū Senis cōtribuerēt: qui plures ministros se cū ducēs illic magna q̄ete uixit An. VI. post decessit.

SILVANVS.

SILVANVS Bonitii. F. in Gallica natus qui libello Liciniano clarus sub Cōstantino: Tribunus sub Magnētio fuit: Post defecit ad Constantiū: ab quo missus in Galliā est. Impator uero q̄ calūniis aures facile præbebat successus eius suspectos habuit. Quærebat igit̄ insidiis circūuenire: Siluanus ubi ad cæpit pro cōcione quæstus est. Ita a militib⁹ Cæsar adpellatus: ad hūc motū opprimendum mittitur Vrsicinus qui pecunia Tribunos Siluani corrupit ut occiderent. Agrippinæ igitur de industria facto tumultu cæsus est. Cuius cæde tam magno gaudio exultauit Cōstantius ut fere insanus haberetur: præfuit paulo plus. II. mensibus.

GALLVS.

GALLVS Natus est in Massa Veternensi patre Cōstantio fratre Magni Constantini matre Galla Rufini & Cerealis: qui cōsulares erāt: sorore ac liberaliter educatus feros mores uincere nō potuit: p̄fectus ad orientem cōsedit Antiochiæ: ubi stimulatē uxore omne genus seuiendi exptus est. Illud uero nefandū & abhorrendū noctu cū Satellitibus incognitus errabat p̄ lupanaria & tabernas explorans submissa uoce Græco sermone. Quid de Cæsare sentirēt: & notabat singulos qui oblocuti fuissent. Post aliquo repto figmēto trucidabat: quod antea ī urbe Roma fecisse Gallienū memoriæ proditū est. Vtrūq; uxoris stimuli exagitabāt: missus est ad eū Domitianus præf. præt. ab Impatore qui de sceleribus Cæsaris iā senserat: uti cū Gallo secre

SECUNDVS

tius ageret: & psuaderet uenire ad principē: quod cū
 parū proficeret: addidit mādata & minas: indignatus
 Gallus hominē cōprehēdi iussit: & custodiæ tradidit.
 Montiū etiā quæstorē: qui tale facinus nō pbabat. Cō
 iecit in uincula suadente uxore ambos p̄ for̄ tractos:
 & uerberatos in fluuiū p̄ici mādauit. Quod ubi ad
 cæpit Imp̄ator: missit qui Gallū adducerēt: ille uxore
 Constantiā ire ad fratrē iubet: placaturā eius indigna
 tionem: & hæc in itinere decessit. Cuius morte audita
 Cōstātius edicto Gallū dignitate priuauit: exilio dam
 nat: & ne lōgius rē p̄trahat (omnē aut̄ eius securitatē
 in morte Gallī posuerat) p̄cussoribus mādat iuuenem
 obtruncare. Hii fuere Seruianus reus maiestatis pau
 lo ante absolutus: & Pentadius notarius: & Apode
 mius: qui presso Gallo: & uti noxio manus post terga
 reuincto: ceruicem absciderūt. In foro trūcus relictus
 est: post paulo q̄ illi missi sunt penituit Imperatorem:
 & destinauit citissimos qui prohiberēt: & hii rententi
 fuerūt ab Eusebio Eunucho. Is enim erat præpositus
 cubiculi: cuius consilio princeps fere omnia agebat:
 quōis Gallus meruerit p̄nas dare imperauit An. IIII.
 Vixit unde. XXX. Constantiæ corpus delatū ad ur
 bem: & in suburbano uiæ momentane post primū la
 pidem sepulchro maiorū inlatum est. Constantius in
 oriēte aduersa fortuna res gessit. Hostis enim semper
 superior fuit. Anno. XI. imperii Persica palma præce
 pta semel est temeritate militū ad Singarā. Nā octies
 cum hoste congressus: & in hoc prælio cum uictoria

LIBER

pro eo staret ad hostes transiit non sine graui uulnere
 amissa est Singara: & Bizabda & Amida cū adcepisset
 de fratris cæde dubius agebatur permaneret ne cōtra
 acerrimos Persas: an ad uindicandam Europā re-
 mearet. Sapore Armenias uexabat. Iāq; Nisibis obse-
 dit quā urbem Luculli arma iuris Romani fecerant.
 Quo tēpore Mitridates Ponticus ad opem Tygranis
 Soceri confugerat: Nisibis urbs est Mydoniæ: sic ad-
 pellauere proxima Syriæ Macedones a nostris dicta
 Antiochia huic cū capta fuit a Lucullo præerat Gu-
 ras Tygranis frater: quē Romanus dux apud se hono-
 rifice tenuit. Barbari Nisibim Antiochus Antiochiā
 noīauit. Expugnādæ urbi intētus Sapore bellica tor-
 menta admouit. Alueū fluuī qui me-
 diam secat urbē alio ductis fossis deduxit. Sed ex hoc
 non obfuit propter frequentes illic fontis puteosq; qui
 satis suppetebant. Cumq; hoc non procederet occlusit
 meatum fluminis: deinde emisit: unde impetus aquarū
 subuertit partem menium: Nisibenses noctu citissime
 obstruxerunt: tabulis: trabibus: & terra. Cum inluxit.
 dies rex uetitus ab expugnatiōe re infecta mestus abiit
 Nisibenses muros instaurauere. In hac expeditione re-
 rum amisit. XX. mil. hominū: Massagetæ absentia re-
 gis ex superiore parte Persida inuaserāt abigētes præ-
 dam: Rex regno tuendo properauit: Constantius sub-
 sidiarios milites misit: Nisibim & menia firmari iussit
 inducias cum Sapore fecit: & priusq; Europā peteret
 Gallum patruelem Cæsare pronunētiauit: iunxitq; ei

SECUNDVS

matrimonio uxore Constantiã sorore suã: præfecitq;
 copiis orientis. Ipse cõtra Tyrãnos pperauit: & pacẽ
 ubiq; fecit: & cũ undiq; in Europa late uictor esset: se/
 datis bellis ciuilib9 ludos arelate dedit ante. vi. Eiduũ
 Octob. Quo die imperiũ sumpserat Italiã uenit: Me/
 diolani constitit: & inde ut Galliis subueniret Julianũ
 patruelẽ adoptauit: misitq; in Gallias cũ paucis militi/
 bus: ipse petiit urbẽ comite Ormisda regis Persarũ fi/
 lio: nobilitatẽ urbis & maiestatẽ admiratus est. Nobi/
 litatẽ stans audiuit: uulgus sella curuli sedẽs i foro: &
 qm̃ hostes præter Persas deerãt suis manibus scripsit:
 Cõstãtius totius orbis dominus: insanior Domitiano:
 qui inscripsit. Dominus & deus uester Domitianus:
 huius Emulus caput odio habere uiros claros: cũ opa
 urbis intueretur: ardor incessit statuã equestrẽ erigere
 similem illi quæ Traiani erat. In eius atrio & Ormisde
 qui pone sequebatur mentẽ aperuit. At ille subridens
 respõdit prius oportere stabulum fieri molis equi ca/
 pax. Impator cõticuit: locus admonet de Ormisda in/
 spicere: Narses plures habuit more Persico uxores: ex
 inlustribus suscepit Adarnassem: Ormisdam: & Nar/
 sem. Ex humili generis uxore. Verũ supra cæteras for/
 mosa: genuit Saporẽ: Adarnasses successurus erat: qm̃
 maior natus: sed coronã non adsecutus est ob ingenitã
 sæuitiã. Mesopotamii tentoriũ ex corio camelorũ in/
 texto auro arte Babylonica dono miserũt ad Narsen:
 filio dedit Narses & interrogauit an placeret. Rẽdit
 Adarnasses magis ei placere si imperaret: quod ex ho/

LIBER

minū coriis longe pulcrius facturus esset: huius uocis
 memoria & alia crudelissima quæ in initio regni fecit
 regnū abstulit. Itaq; oībus præpositus cōmuni cōsen-
 su Persarū Sapore: qui cæso illo Narsem fratrem lumi-
 nibus priuauit: Ormisdam in uincula cōpegit. Huius
 uero mater & soror & uxor: corruptis pecunia custo-
 dibus: carcerē ingresse limā iuueni dederunt: quā secū
 tulerāt: quo instrumēto fibula cōpedum dissoluta est.
 Vbi opus pēgit illæ pingue cōuiuū custodibus exhi-
 buere: qui dū cibo & potu graues quiescunt Ormisda
 aufugit: & in castra Romanorū uenit ultimis Cōstanti-
 ni magni annis: Sapore re intellecta uxore sequi ma-
 ritū iussit. Ormisda bello ciuili a Constantio præposi-
 tus est turmis equitū. Fuit. n. uir fortis ac certus Iacu-
 lator: nūq; Iaculum frustra emittēs: ante designās quo
 esset Iaculaturus: bellis Europeis eius claritudo oībus
 nota fuit: & magnā sibi laudem ppagauit. Constantio
 redeanti ad orientē legati Saporis occurrunt ad Sir-
 miū petentes restitui Mesopotamiā & Armenias: ali-
 ter pax nō esset: Constantius Augustus ad hæc rescri-
 psit Persas seruisse Macedonibus: & Macedonas ser-
 uire Romanis: hac ratiōe iniuria petis Mesopotamiā
 maiores nostros cæpisse Persas inrupisse latronū occu-
 pantū more Armenias cessisse Ro. impio uicto Ty-
 grane: cōtra quem iustum bellum gessit. L. Lucullus:
 qui Mitridatē hostē populi Romani hospitio: & ad-
 finitate fouendū exceperat: & ipsum Mitridatē nulla
 contumelia laceffitū sponte iniuriis ac cædibus adfe-

SECUNDVS

cisse Romanos & Persas inrupisse sæpius in Arme-
 nias:& a patre tuo Narse nõ bello occupatas: sed insi-
 diis interceptas: qua de re desine hæc petere quæ no-
 stro iure tuemur: pacẽ quã petis minime: sed cõditio-
 nes eius recusamus: Sapore lectis litteris bellũ mouit
 Nisibim frustra obsidione tentauit. Nam inde repul-
 sus est. Post in alias urbis profectus tantũ Amido po-
 titus est: quæ nõ satis firmo præsidio tenebatur. Eam
 solo equauit. Ea res coegit Constantiũ Consortem eli-
 gere: censuitq; adcersiri Iulianũ patruelem. Galli fra-
 trem: quẽ adoptauit pro cõcione ad milites & Cæsarẽ
 fecit. Non me præterit qui sub Constantio militarunt
 scribere Iulianũ adoptatum fuisse in Gallia Cisalpina:
 propter inruptionem Germanorũ: qui Gallias uasta-
 bant: ut ab rapinis hostilibus Gallias: quas præcipue
 amabat: liberaret. Alii scribunt Athenis adoptatum:
 ubicũq; fuerit ad sensu militari purpuram induit ante
 diem. VIII. Eiduum Nouemb. Arbitione & Lolliano
 cos. & Galliam missus priusquã proficisceretur Hele-
 na Constantii soror ei iuncta matrimonio est: & quia
 periculũ iminebat Kal. Decembr. egressus cũ exiguo
 supplemento deductusq; est per aliquot milia pas. ab
 Aug. maturauitq; iter Taurinos uersus. Ferũt cõsilio
 Eusebii: quærẽtis pdere totũ genus Cõstãtini: paucos
 milites fuisse datos Iuliano: ut ab hostibus occideret:
 qd' illud præcipue indicat: qm̃ obesso apud Senonas
 auxiliũ nõ misit: secus euenit: re. n. bene gesta i Galliis
 sæpius hostes pfligauit: ultra renũ coegit: multos ca-

ptiuos abduxit. XI. fere milia nostrorum: qui belli iure
 seruibant: ab Alamānis recepit: & prope Argentoratū
 urbē Galliaē totū fere Alemannorum exercitū pdidit. Iā
 inde Barbaricæ cladis monimētū habuit: quod nisi cō
 tigisset urbs minime nota in obscuro esset: & præter
 omniū opinionē in solo hostili multa præclara gessit.
 Cūq; eius successus felix haberetur nō caruit calūniis
 apud Augustū: & erāt qui adpellabāt eū loquacē Tal
 pam: alii purpuratā Simiā: alii Græcanicū Litterionē
 & erāt qui mollem Asianū: Græculūq; fallacē: & sub
 specie sapiētiaē stolidū. Cōstantii. n. aures ad fidē præ
 standā faciles pronæq; erāt. Quod cū sciret Iulianus
 egre tulit: & metuit ne idē sibi quod Gallo fratri eue
 niret: ideo iam tūc cæpit cautior esse: & post uictoriā
 ingentis pugnaē cū hostiū peremptorū magni acerui
 essent cadauera in fluuiū p̄iecta: concordī ad sensu ui
 ctoris exercitus uocatus est Impator: & inde Augu
 stus: nomē Augusti p̄tinacissime renuit: hinc tumul
 tus militū fuit nudatis ensibus cogentium meritū co
 gnomen adcipe. Itaq; ut illi quiescerēt adnuuit: nō repe
 riebatur diadema: facere tentauerūt ex mūdo mulie
 bri: Iulianus uetuit adserēs nō esse boni euētus augu
 rium. Tribunus coronā adtulit nō longe differentem
 ab corona quæ solet in Xysto uictoribus dari. Mar
 cellinus scribit Maurū comitē ordinis detraxisse sibi
 torquē. Draconarius enim erat: & capiti principis ap
 tasse. Post uero usus est diademate micantibus gēmis
 exornato: fædus cū Alamānis p̄cussit illis restituenti

SECUNDVS

bus ablata. Deinde misit ad Constantiū pentadiū quēdam magistrū copiarū cū litteris ī quibus erat tñmodo Cæsaris titulus: summa litterarū hæc fuit: milites sæpius uictores: & qui diu pro re. p. pugnauerūt: ut præmia laborū & diuturni sudoris petere possent: me: licet repugantē: Impatorē adpellauere. Non ignoras antiquæ consuetudinis esse: qui sub ducibus ac Cæsaribus militāt nō licere præmia Romano iure poscere: quæ ea causa iusta censerī debet: te exoro qui cōmunis es patrens: ut equo aīo ad cōmunionē imperii me patiaris: ne miseri milites frustra effudisse sanguinē uideātur: addebat in fine se polliceri missurū certatores equos ex Hispaniis: & p̄mptos milites ex Galliis: id quidem erat annuū tributū. Erat Cōstantius cū adcepit epistolā Iuliani Cæsareæ in Cappadocia: ultra solitū excēdit. Cæsarea ante dicta Mazaca est posita in radicibus Argei montis: & nihil rescribēs edixit expeditio: nem cōtra Persas: pro qua orientē petierat: ita suadētibus qui utilitatē rei. p. quærebant: eius animus cū legit litteras præceps fuit uertere copias cōtra Iulianū: post paulo legatos placide abire iussit: quibuscū misit Leonā quæstorē cū mandatis. Cui & litteras dedit: in quibus admonebat iuuenē ut Cæsaris nomine cōtentus Augusti maiestātē poneret: Leonas Parisiis exceptus honorifice est: & postq̄ in campū cū armata multitudine stans pro tribunali uelut cōcionaturus lras impatoris legit. Cum uentū est ad Cæsaris nomē: oīs turba clamitare cæpit. Iuliane Auguste. Salue: Iuliane Au-

guste dii te seruent: Iuliane Auguste dii te sospitent.
 Postea unū ex hiis quæ mādauerat Cōstantius actum
 est: hoc est Nebridiū præf. præf. factū: submoto Flo-
 rentio: & hoc minime p̄cessisset ni Iulianus ex sua sn̄ia
 p̄uenire diceret. Iulianus: ne ardor militū frigesceret:
 legatos rursus ad Cōstantiū mittit: ipse p̄fectus est ad
 limites Germaniæ. Impator interea adcersiuit Arfacē
 regē Armeniæ uti fidus cū Romanis p̄seueraret: neu
 fallaciis Persarū aīaduenteret: post misit ad reges Trās-
 tygritanos ut in fide p̄manerēt ne deficerēt ad Persas:
 Iulianus ordinatis in Germania rebus statuit Viennæ
 hiemare: nō desunt qui scribāt mādātū fuisse Leone ut
 obiceret bñficia Impatoris Iuliano: ut homini ingra-
 to: & illū quæstū etiā de Constantio de Cæde parentū
 ac fr̄is: & inuocasse ulctores deos: deinde iussisse abire
 oēs ab exercitu qui dicta Constantii p̄barēt. At uxor
 Cōstantii Augusti morit̄ & ducta est Faustina: utraq;
 forma pulcherrima. Sed illa mestitia ac dolore interiit
 inpotētia Genialis tori. Cum ad bellū ciuile Iulianus
 se pararet: existimās Constantiū nūq̄ ad Cōcordiā uen-
 turū. Vxor eius Helena moritur. Iussit corpus Romā
 perferri: & sepeliri in suburbano nomētanæ uia: ubi
 antea Cōstantia soror sepulta erat. Falsum est quod iā
 pridem uxore expulerit: quæ castissima erat. Iulianus
 fertur dixisse militibus ut se pararēt cōtra Constantiū
 priusq̄ ille aduersus se moueret impetū. In ipsa expedi-
 tione: quia multi erant in exercitu christiani: iussit uti
 quisq; coleret quos uellet deos. Ipse uero: ne ab fide

SECUNDVS

abhorrens animos militū alienaret: ingressus tēplū in
 Natali Saluatoris: ut alii dicūt in sollēni Epiphaniæ:
 & una cū cæteris adorauit: & diuinis rebus interfuit.
 Post ut se corrigeret dicebat se pperare ut cōiungeret
 exercitus: & præsciret quo die esset Impator moritu-
 rus: ut per nocturnā quietē præmonitus erat: qñ uocē
 audierat: cū Iuppiter erit ī fine Aquarii: & Saturnus
 in. XXV. parte Virginis: Constantius dñs Asiæ mo-
 rietur. Cum ex Antiochia puenisset Tarsum Impator
 Aug. ut Iuliano obuiā iret: incidit in febriculam semp
 equalē ratusq; est gestatione aboleri: uectus lectica est
 per inuia itinera usq; ad radices Tauri montis: ibi in
 statione quadā: quæ adpellat' fons Mopsi: Græce Mo-
 psocrenis: intrinsecus exurēte calore: febris aucta est:
 adeo ut corpus tāgi nō posset. Hic cum deficeret suc-
 cessorem statuit Iulianū: post paulo mortuus est ante
 .III. nōn. Octobr. Vixit An. XL. & paucos menses.
 Imperauit An. Iulianus ubi adæpit de
 morte Cōstantii citissime petiit Cōstantinopolim: cor-
 pus principis cōditū in loculo Iuuianus: qui post im-
 perauit: domesticorū ptector cū regia pompa Cōstan-
 tinopolim pduxit: & sepulchro maiorū intulit: interq;
 diuos relatus est: ppe finē uitæ se palā adcusare sole-
 bat: quod occisor suorū fuerit. Quod Iulianū Cæsarē
 fecisset: & qd' in noua credulitate numinū esset. Natu-
 ra debilis ad cohitū fuisse tradit': in uictu parcissimus
 lata lege uetuit phasianū & sumē cōuiuuiis inferri: nūq;
 spuissē memoratur. In iudiciis iustus & moderatus si

secretiores cōsultores nō habuisset: ad irā tardus bel-
 lis ciuilibus fortunatus: Persicis semp infelix. Sarma-
 ticis uariis: bis Sarmatici cognomē inscripsit. Nā cū
 Sarmatis Dacis & Quadis federa feriret: & in suge-
 stu orationē haberet: Barbaris male audiētibus quod
 ad hoc opus adsueti nō erant: unus e Quadis secessit:
 & stercore alterum e calceis repleuit: sub ueste tulit: &
 propius adcedens in uultum concionantis proiecit.
 Id dedecus mereri puto qui inter rusticos aut philo-
 sophari aut rhetorice loqui uolunt. In fide semper fa-
 uit Arrianis: quorū causa Synodum habendam præ-
 cepit. Statuta est cōuentus dies. Impator indignatus
 erat: quod mādauerat Alexādro episcopo nouæ Ro-
 mæ ut in cōmunionē exciperet Arrium: cum tota fa-
 ctione & Alexāder negauerat: qui pstratus orabat ne
 fineret deus a pnitioso lupo suū ouile corrūpi. Tēpus
 adpetit Arrius cum argumentosis sillogismis ingres-
 sus est fauēte Eusebio Eunucho: & in initio: priusquā
 pudendū os solueret: correptus Ciliaco dolore secessit:
 ut onus uentis deponeret: & cū niteretur ui expellere
 una cū stercore animā omisit: hunc finē meruit homo
 Perfidus: ac malignus: qui uenenum in urbe dei latius
 seuit aconito uehemētius: unde geniti in fide Saluato-
 ris ignes in extinguibiles: quibus Asia Aphrica & bona
 pars Europæ fidelibus & iuxta credētib⁹ erepte sunt
 præfuit Alexāder An. XXIII. Successit Paullus ho-
 mo iustus: quē Cōstātius cōsilio Eusebii Eunuchi sub-
 mouit: & in eius locū subrogauit Eusebiū episcopum

SECUNDVS

Nicomediensem militē Arrii. Paullus ad urbē Ro. se
 cōtulit: petiitq; ab episcopi Ro. auctoritate restitui in
 suā dignitatē: & qm̄ uitæ sanctitas merebat' ab Iulio
 Pont. in sedē restitutus est. Constantius indignatus ho
 minē exilio prius mulctauit: deinde minime cōtentus
 interfici iussit. Qua de re Heretico Arriano successit
 Macedonius Arrius. Hoc in loco digredi non ineptū
 putemus ut scilicet ostēdamus episcopū Romanū ca/
 put catholicæ fidei semp fuisse: Roma ipsa terrarū dea
 & gentiū regina poscere uidetur dei sedes & impii ge
 neris humani. Sed ubi noua Roma præsentibus Au/
 gustis lacertos extulit: absentia principum nostra Ro
 ma paululum iminuta: utraq; tamen urbe principatū
 sibi uindicāte. Nescio quo fato præfectis obtempera/
 uimus: & aliquādo Augustulis: & sepe numero regi/
 bus Gothorū. Itaq; per ea tēpora episcopalem maiesta
 tem nutibus Imperatorū Constantinopolis sibi usurpa
 uit. Nos uero nō cessimus: sed passi fuimus ne ira prī
 cipum obesset: qui urbis sacratissimæ dignitatē Bar/
 barorū prædæ reliquerant. Res nō potuit diu differri.
 Phocas Impator totius maiestatis decus iniuria abla/
 tum restituit: & publico decreto sanxit. Nam plariq;
 episcopi Constantinopolitani male usi auctoritate pra
 uis opinionibus fidei simplicitatē turbauerāt. Roma/
 ni uero Pontifices semp habiti Orthodoxi & iustissi/
 mi: ut ipsi Græci in historiis tradiderūt. Episcopus igi
 tur Romanus: & diuino iussu: & humanæ rōnis uin/
 culo: generis humani parēs & princeps est. Nam illud

LIBER

perpetuo mansurū quis dubitat. Tu es Petrus & sup
hāc petram edificabo ecclesiā meā: Constantius eques
optimus & certus Iaculator: eloquens: & carminibus
componendis aptus: quod fuit in suos ferus nō caruit
exemplis: quod sic fecisset: Callicula: Domitianus: &
Cōmodus: & F. Seueri Antoninus: in cæteros ut Gal
lienus: qui tormentis adigebat homines fateri quod
uellet. In Galliis & Pannoniis triumphales arcus ere
xit: magno prouincialium dispendio.

FL. CL. IVL. IULIANVS Natus est Cōstātinopoli
patre Cōstantio Constantini fratre matre Basilina: no
bilissima fœmina forma liberali: ingenioq; ad litteras:
& ad arma satis adcomodato. Mater grauida somnia
uit se pariturā Achillem: excitata marito narrauit: pe
perit anteq̃ pariendi tēpus sentiret: hinc parētibus bo
na spes de filio fuit: datusq; est & initiandus & erudiē
dus Eusebio episcopo Nicomediæ: primo bonæ indo
lis puer adparuit. Utinam nō habuisset rhetorē Liba
nium: ab quo ita institutus est: ut prætermiſſa uerita
tis cognitione: puerilem animū ad antiquorū creduli
tatē flexerit. Itaq; sub illo imutatus est Mercuriū præ
ponens cunctis. Non caruit tamē in cæteris laude: si
milis existimatus Tito: ut frater Gallus Domitiano:
belloꝝ successibus cōparatus Traiano: res ei fuit cum
ferocibus Germanorū populis: ut Traiano cōtingit: nō
dum principi: clementia Antonino: moderatione. M.
Aurelio litterarū studio magnis philosophis. Cūq; his
adsuetus soporifere quieti multū detrahens in somnes

SECUNDVS

noctes aliquādo: cum utilitas reip. posceret: ducebat:
 & musis uigilias impendebat: nulloq; adhibito reme-
 dio minimo strepitu excitabatur. Philosopho uenienti
 statim occurrebat: ne ab litteratis fusticitatis reus cita-
 retur: memoria plurimū ualuit: in rebus gerēdis opti-
 mos imitabatur principes. In re Venerea citra oēm su-
 spitionē uixit: modesta liberalitate semp usus: Eunu-
 chis & Pantomimis & Morionib⁹ nihil unq; largitus.
 Illud incredibile dictu postq; solus impauit hostes po-
 puli Romani intra suos terminos se continuerūt: & in
 laudes noui principis adcedebant. Restabāt p̄fligādi
 & domādi Persæ. Itaq; cum ingenti adparatu egressus
 Cōstantinopoli: trāsmissō Bosphoro: a Calcedone Ni-
 comediā p̄cessit: quæ olim regia & ampla urbs edifi-
 ciorū sumptibus terremotu cōruat imemor quod illic
 educatus erat: ingemuit: per Bithynnos Gallogræciā
 uenit: & inde Antiochiā Orontis petiit: orientis apicē:
 & cum loci situs oēs ad uoluptatē inuitet: princeps ibi
 suapte natura cōtinentissimus fuit. Ex eius imperandi
 ordine iustitia e cœlo ad mortales rediit. Iulianus quar-
 tum iniit cōsulatū adscito Sallustio cōlega: quē præ-
 fecerat Galliis præfectum: cum uer adpeteret Hiero-
 polim uenit: hinc in Mesopotamiā signa commouit:
 post peruenit Cercusium: fere instar insulæ inter Eu-
 phratē & Xaborectoram amnes positum est: quod
 Diocletianus menibus amplificatum excelsis turri-
 bus circundedit. Hic moranti adlatæ sunt ab Sal-
 lustio litteræ ut expeditionem in Persas differret:

& diis uetātibus cæderet. Sed q̄s fato repugnat: trās/
 gressus flumē pontē auelli iubet: Zaitamq; uentū est:
 ubi Gordianum Imperatorē exercitus tumulo intulit
 quē Licini⁹ hostis bonorū euertit. Iulianus ubi hostes
 p̄pere adesse intellexit: cōcionē habuit: adferēs maiorū
 nostrorū exempla: initium faciens a Ventidio usq; ad
 Maximianum: quod fere oēs rediere Laureati: prāter
 Gordianū & Carū. Ille insidiis mortaliū hic ira deorū
 sublatus: hostes a prælio abstinuerunt. Ipse Assyriam
 depopulatus urbis oppida partim ui cæpit: plæræq;
 deditiōē fecere: uictorq; cū ingenti gloria: p̄fligato
 exercitu hostili: usq; Cthesiphontē puenit. Castra ali/
 quādiu illic habuit cū exercitu satis lecto: dū remeat
 facē sereno uidit cælo: Aruspices Etrusci uetabāt qd̄
 tentandū: quia signū erat infelix. Iulianus & hoc con/
 tempfit ut ante Sallusti monitus. Postq̄ inluxit castra
 mouit: Persæ sæpius adflīcti terga inuadūt: & priusq̄
 laborantibus subueniretur hostilis ex improuiso Glo/
 bus in Cataphractus inruit. Sic mos Parthorū ut con/
 fusos cædant: dumq; Imperator cautius sese infert uul/
 nus excæpit. Emissa hasta incerti militis transmissio
 brachio & costis hesit fibræ iecinoris: dū auellere co/
 naretur scidit digitorū neruulos: p̄lapsus in ceruicem
 equi ueloci cursu in castra relatus est. Adhibita fomē/
 ta paululum dolorem leniuere: poscit equum & arma
 ut prælium reuisat: cum spiritus deficeret concionem
 habuit: differuitq; mortē esse summū præmiū. Petiit
 inde quid ageret Anatolius: Sallustius r̄ndit: Beate de

SECUNDVS

gere. Ingemuit amici casum: quod interfectus esset: circūstantes: qui dolore cōciti deflebant: sua auctoritate castigauit. Turpe quidē principē sideribus conciliatū lugere: inde cū philosophis sermo ei fuit de immortalitate anime: epotaq; frigida aqua uita solutus est: annū agens alter & XXX. ante. VI. Kal. Iulii: in suburba na uilla Agritharsensis Iulianus sepultus est: & in diuos relatus: successor si uixisset decreuerat nobile sepulchrū. Homo statura exigua & gracili maiestate cōspicius inter ueteres Heroas cōnumerādus: ampliando imperio: & reip. gubernādæ satis idoneus: si fata cōmisissent: ore & manu: ut inquit ille: consultor patriæ imperauit solus An. I. Mens. VII. ab eo quod Cæsar fuit An. VII. corpus. Procopius Tharsum usq; perduxit & tumulo dedit. Inde abiit & nusq; nisi ex improuiso Cōstātinopoli purpuratus adparuit. Mirū creditu Barbaræ nationes eū plurimū diligebāt: a militib9 adeo obseruatus: ut increando nouo principe Iuuianū legerint: ab uocis similitudine una littera imutata. Memoria & liberalitate clarus tributa parcius exigēda mādauit: licet sint qui nolint gloriæ cupidius adpetens: & cū christianos nimis insectaretur sanguine tamē abstinuit: hostes morte nostri principis elati: & circūfusi: castra: quæ spatium. III. mil. pas. complebant: disperdere quærebant. Romanis uero cōtrouersia fuit in eligendo. Constantiani Abilum præponebāt. Proceres Gallorum Sallustium: qui ppter ea quod senex & ualitudinarius eēt recusauit: dumq; mora fieret ob

LIBER

certamen clamantibus militibus maturandū esse: Iu-
uianus eligitur domesticorum primus.

VARRONIANVS Comes ordinū agri Indigonē-
sis Incola in Pānonia liberos utriusq; sexus cū plures
subtulisset: merore anxius: ut q sine ple esset: admoni-
tus est p nocturnā quietē uti filiū: q nasceret: Iuuianū
uocaret fore ut uiueret: & ad purpurā uēturū eēt. Itaq;
editū filiū Iuuianū adpellauit: præceptorib; cū ætas
posceret: erudiendū dedit: nō par liberalib; artib; pfe-
cit. Ingenio ualde ad oēs disciplinas pmp̄to. Pater mi-
litia clarus notissimus erat: & iā Emeritus secesserat in
auitos agros ut quiesceret: & agricolationi incūberet.

IUVIANVS.

IUVIANVS Electus est princeps: & statim Antesi-
gnani Iuuianū clamauerūt: qui ī medio qq; postremi
erāt opinati Iulianū reuixisse: ingēti lætitia effusi cho-
reas ducebāt: cū nouus Imp. purpuratus castra: comi-
tātib; primorib; circuiret: & cōspectus eēt ab ignaris
homo icuruus: statura p̄cera: statim lachryme obortæ
sunt: auspiciū haud felix p̄ntis imp̄ii. Reductus in ten-
torium de iminēti piculo sermonē fecit: adhibitis tribu-
nis: & comitib;. Instabat totus exercitus deduci ī Me-
sopotamiā hostes a tergo territabant: quis semp̄ uicti.
Fames ī castris erat: & rer; penuria: & quis noster exer-
citus uictor esset: rer; difficultatib; & recēti cæde du-
cis: timebat adeo ut si hostis iruisset magnā intulisset
cladē: cæptū est cōsilio iter. Institere hostes cū elephā-
tis: q graui nidore terruere equos: opē ferētibus Iouiis

SECVNDVS

& Herculis: Gallis restiterunt Beluis. Vbi Carras uentum
 est infelicitate Crassi nobis tanta trepidatio non fuit. Hic
 dura oppidum hoc in loco quateriduum consumptum est: hic miles
 cum abiret peruenit ad Tygridem iam auctum caelestibus aquis.
 Mætus erat transire: Galli adsueti flueta perfringere: igenti
 aëre ingressi: ad alteram ripam perueniunt: ibique hostes obseruantes
 ripas obtruncant. Illos secuta est cætera turba. Ad hæc
 uenere oratores a Persis Surenas: nomen est dignitatis
 post regiam: & alii perceres offerentes conditiones pacis: si non
 æquas: atque necessarias: consultauerunt cum Imp. primates.
 Ictumque est fœdus sine calamitate Ro. ipsius. Prouinciae quaeque
 Transygritane: quae uictor Galerius Maximianus adæpat
 restitute sunt. Asarzamena: Mozena: Zabdicæ: Rheu
 mena: Carduena: tradita & Sigarena: & Nisibis: & pars
 Mesopotamiae: non tradita tamen est Cthesiphon: & ita fines
 ueteres inuati non sine magno impii dispendio adcessit
 maior ignominia. Vetitum est Po. Ro. Arsaci regi Arme
 niae amico ac fido auxiliū contra Persas ferre. Quod nūquam
 antea ad hoc coactum est: uisumque est libertas uictoriarum
 coruisse. Ictum est ignobile fœdus ad an. xxx. & religioso
 ritu utriusque gentis confirmatum. Exercitus inde in tutum per
 ductus est. Iuuianus cum peruenit ad locum: Dadastana uocant: qui
 diuidit Bithynos a Galathis: absiduo labore longi iti
 neris: aut recenti tectorio: positus ibi prunis mortuum est.
 Sunt qui scribunt incidisse in morbum ex uarietate ferculorum:
 quibus repletum corpus: quod auidissime illic sumebat: con
 quere non potuit: & cruditate perisse: uixit An. xxxiii.
 Impauit mensis. VII. a Valentiniano in diuos relatus est.

FL. VAL. VALENTINIANVS AVG.

Post Iuuiani mortē exercitus Nicæ: quæ urbs caput est Bithynniæ Valētinianū Gratiani filiū Imp. elegit. Nā. L. Equitius: qui Illurico præerat: qm̄ absens præterritus est. Augustus Cæs. Valentē fratrem Tribunum Stabuli fecit. Post Paulo Cōstantinopolim cū uenisset: & in suburbanū cōcessisset: cōsensu omniū ipsum Valentē Consortē imperii & Aug. p̄nunctiauit. Præerat eo tpe Romæ Rufius Turcius Apronianus literis & reip. moderādis Habenis uir clarus & inlustris: Procopius: qui genus suū ad Constantinū referebat: & paucis suffragationibus purpuram induerat: penas cepti motus dedit. Porro Valens Gothos: qui Procopio auxilia miserant: uictos Thracia exegit: & Victor magister Eq̄ Atalarichum regē Gruitugrorum: belliosa gens est: uertit in fugam: & pacem dedit. Interea Valentinianus Saxonas oceani adcolas inter inuias paludes domuit: Alemānos adtriuuit: & Victor ad oceanum peruenit. Deinde in febrem incidit: qua liberatus pro concione exercitu adsentiente alterū ex filiis Gratianū: insignibus ornatum: adpellauit Augustū: statimq; ex postulatus publicarum rerum admonuit: & urbi Romæ præfecit Orphitū: Picti & Scoti Germaniæ gentes Britanniam inuadunt: illi Caledonios & Veturionas occupant: hii depopulantur insulam Sarmatæ præsidem: quē Romanus Imperator dederat expulerūt: Parthi suo cōsilio qui Armeniā inruperant: occurrēte Arintheo legato: abierūt. Sic puincia

SECUNDVS

liberata est. Alia uia Sapore res Persarū rupto fædere
 nos tentauit. Cthesiphōtē cæpit: ibiq; hiemauit: & Va/
 lens Antiochiæ ad Aquilonē ī quieta rebellat Germa/
 nia. Eo missus cū exercitu Theodosius primus Magi/
 ster Eq; cuius p̄speri successus similes ferebantur actis
 .L. Domitii Corbulonis ī Armenia sub Nerone: & .L.
 Veturini sub Traiano. Valentinianus exacta treueris
 hieme Gallias reuertitur: & post paulo dum intentus
 audit legatos Quadorum: qui latrocinia excusabant:
 subita ira adensus incidit in morbū: quo arescētibus
 uenis cū nil sanguinis emitti posset mortē obiit. Impe/
 rauit An. XI. Mensis. VIII. D. XX. Interea Vnni: seu
 Alani: qui sunt Tartari & Nomades Scythæ: qui lōge
 antea a regiōe Trans Tanaim uenerāt: superato Istro:
 qui limes erat: uagi Pannonias Epirūq; & Thessaliā:
 direptis & incensis aliquot urbibus: grauiter uastaue/
 runt. Maiores nostri uiri boni nō ambitiosi nō cōten/
 tiosi: sine auaritia: ac luxu. Scythas irruētes sæpi⁹ rep/
 pulerūt. At uero cū opes in pretio fuere: & mensæ ma/
 gnis sumptibus parate: & maior cibi cōdiendi q̄ uirtu/
 tis cura: Scythis bellatorib⁹ cessimus: grauia uulnera
 perpeffi sumus. Impatores duo Decius pater ac filius:
 nō sine magna strage: cum Scythis congregientes ui/
 cti cecidere: at post Valens p̄pere ex Antiochia adci/
 tus tantā pestem auertere non potuit. Sed magna cla/
 de uictus terga dedit: & in fuga uulneratus decidit ex
 equo: adceptusq; est in uile tuguriū: inter fomenta ex/
 pirauit. Victor Halanus cū p̄sequeretur locū armatis

LIBER

sepsit: & quia capere primo impetu nō potuit: inscius quod illic Imperator esset ignem iniecit & absumpsit. Hic fuit Valētis finis: qui modo terror oriētis erat bo reali incēdio fomētū præbuit: Vnni Halaniq; & Gothi uictricibus signis Constantinopolim obsident: per solutaq; ingenti uī pecuniæ ab dominica Aug. Vxo Valentis cepta reliquerūt. Dū hæc infeliciter ad Aquilonem gerūtur: Theodosius pater eius qui postea imperauit Theodosii. In Aphrica firmum noua molientem prælio uicit ac cepit. Et Gratianus Treueris agēs fratrem suum Valentinianum: Iustina matre editum: consulente Merobaude Tribuno titulo Cæsaris Aug. Consortem imperii fecit. Ipsum uero Gratianū ocio sum: dum suos negligit: & habitu ac morib; Halanis: quos sibi post obitū patruī conciliauerat: placere studet. Maximus ab exercitu nostro dux electus ex improviso adoritur: & in Italiam transire properantē dolo circūuenit: & occidit: & ab eodem Iunior Valentinianus Italia exactus ad Theodosiū: qui in oriente res gerebat concessit: a quo liberaliter exceptus est.

THEODOSIUS.

THEODOSIUS Qui sex ante annos a Gratiano: ut orienti præesset: Olymbrio & Aufonio cos. Augustus pñūctiatus erat: bello ciuili cōmotus uictricibus signis Aquileā per inuias alpis raptim cōtendit. Maximū ibi secure degētē uī cepit: & occidit: statimq; Andragasius præfectus classis: & socius Maximi: certior de cæde factus in mare se præcipientē dedit. Valenti;

SECUNDVS

nianus in occidentis regnū restitutus ab Italia in Gal-
 lias profectus est: & dum Viennæ negligentius mora-
 retur: fraude Arbogasti: Halanorꝝ præfecti: noctu in
 cubiculo strangulatus: creditus subita aut uoluntaria
 morte obisse. Sic iteriit Gratianorꝝ ples: satisq; fauēti
 cælo uisum est uno uelut cursu q̄ttuor eam numerasse
 Augustos: inter quos tertius parū bellicosus: nō Auo:
 nō Patri similis: Romæ cū a palatio adhortos Sallu-
 stianos secederet: dicebat se cōfecisse Parthicā expedi-
 tionē. Extincto etiā in Galliis uictore: quē pater Ma-
 ximus: ubi copiis præfecerat: illa orbis pars minime
 quieuit. Arbogastus enim occulta iuuenis morte Eu-
 geniū impatorē cū exercitu facit: hac scilicet uia sub
 titulo illius occidentis regnū inuadere studebat: mul-
 tis milibus coadunatis de summa rerū cū Theodosio
 conflagere statuit. Dux noster inuictus: deo homini-
 busq; adceptus. Cum Honorio filio ingenti aīo opus
 adgressus: hostilia arma: pugnātibus etiā pro eo uen-
 tis: qui sponte carceris eolii cædente obice eruperant:
 pfudit atq; deleuit. Eugenius captus pænas luit. Ar-
 bogastus ut cruciatibus se eximeret sua manu usus oc-
 cubuit. Victor ingenti gloria potitus amplissimo triū-
 pho liberati orbis: subactis undiq; domitisq; Tyram-
 nis: administrationi rei. p. animū adiecit. Filios Ho-
 norium & Arcadium: quos ex Flaccilla susceperat:
 Consortes fecit imperii: & quia non dum ætas matu-
 ra Imperio erat ductores legit qui adessent: testamen-
 toq; sanxit. Rufinum Arcadio adiungit: & Honorio

Stiliconē. Ipse interea Mediolani morbo absumptus
 Olymbrio iterum & Prino cos. Imperauit An. XVII.
 genus a Traiano ducere se iactabat: nec ab re. Nā mo-
 ribus & uultu & successu regis similis fuit. Ille labentē
 rem. p. in pristinas uires restituit. Sub hoc imperium
 Ro. quod ocio & negligētia trium principum conse-
 nuerat dissentione partiū dilaceratum: uelut reiuuene-
 scens lacertos mouit. Ille pacata Europa ad Indos usq;
 arma intulit. Hic prius auspiciis atq; armis paternis
 adserta Lybia: adtrita bellicosa Germanorū gente da-
 taq; sua uirtute toto oriēti pace: postremo subactis ar-
 dentissimis Gallis: nō omīssa Brittānia parenti gentiū
 urbi Italiæq; suæ uictrices Aquilas reportauit: subq;
 eo fortunæ simulachrū nusq; prætoriū mutauit: Arca-
 dius igit̃ Cōstantinopoli: Honorius Romæ imperat.
 Sed quis animorū recessus intueri potest. Veterē fidē
 & sanctissimum legati ius cupido regnādi uiolauit.
 Prior Rufinus clam missis munerib; Alarico Gotho-
 rum regi cape arma cōtra Arcadiū psuadet: ut sub eo
 metu diadema oriētis capiti suo imponeret. Re intel-
 lecta a militibus Italicis perniciosus tutor occisus est.
 Caput cū dextra præcisum ante ipsas Cōstantinopolis
 portas pependit: ac spectātibus ludibrio fuit. Caianus
 Rufini imitator auxilio Gothorū fretus bellum ciuile
 mouit. Adrisit ei primo prælio fortuna: post nauali in-
 ter Hellespontū & Cheronnessum uictus: dū fugit: ca-
 ptus est. Caput eius Pilo suffixū Constantinopoli spe-
 ctaculo fuit. Arcadius cū regnasset An. Paulo minus

SECUNDVS

XIII. decessit Basso & Philippo cos. relicto filio Theo-
 dosio: quē antea Cæsare fecerat. Cui ex matre Eudoxa
 & Augusto patre tres sorores erāt. Flaccilla. Martina
 & Pulcheria: quæ uirginitatē ppetuo seruauit: summa
 bonitate integritateq; & sanctitate religionis obseruā-
 tissima Cultrix Virgini deipare nobile tēplū ædifica-
 uit Blachernis ī quo inclusas argēteo tabernaculo præ-
 tiosas Mariæ uestes: quas e Palestina suis manibus tu-
 lit: summa cum Veneratione posuit. Eudoxa ante uiri
 obitum tribus annis: morbo soluta est. Honorio. III.
 & Eutitiano cos. Gildo regnū Aphricæ adeptus Ma-
 scezelis fratris filios enecat. Is Italiā nauigauit ab Ho-
 norio copias adçæpit. Mirū dictu cū quinq; milibus
 pugnatōꝝ fraternas copias deleuit: ipsiusq; Gildonis a
 fuga tracti uelo gulā: quibus mādatū est: fregere. Hoc
 modo Mascezel: cædē filioꝝ ulctus est. Interea Stili-
 co secretiore uia filio regnum parat. Mariā Honorio
 nuptui dat: quæ cū ante nuptiarū diē obisset: Therma-
 tiam filiā alterā despondit: & hæc illius fatū uirgo se-
 cuta est. Mcestus parens Eucheriū filiū Cæsare uisere
 cupiēs: Sueuos Vuādalosq; & Alaiānos: magna præ-
 dæ spe sollicitauit. Ille pperant: cum rege Rhadagasio
 numerus fuit. CC. miliū. Stilico mætū simulat. Ho-
 stis urbis potiendæ caussa in Italiā inrumpit: occurso
 nostrorū subito repellitur. In Etruriā fugit: ibiq; ui-
 ctus est. Rex uero a fuga retractus & in carcere stran-
 gulatus est. Hostes deinde qui superfuerunt cum ad
 solita loca se recepissent: eligēdo duci intenti: Alaricū

LIBER

regē salutauere: qui statim legatos ad Honorium misit: qui agros ad habitandum peterent: Gallia ab imperatore concessa est. Quo dum pergat: cum omni suppellectile fraude a Stilicone de industria petitus: iter omisit: Victores inuocans deos. Quod ius gentium uiolatum sit: indignatus toto ut dicitur impetu caelo duce Romam contendit obstipescens cunctis. Qua iter faciebat uoto potitus est. Pauca aedificia incendit: non multa onustus praeda sexto die egressus est captiuam abducens Placidiam: Magni Theodosii filiam: quam in foro Cornelii Ataulpho pro pinquo suo uxorem dedit. Ex lectione historiarum illud compertum habeo uictoriam semper fore in ea parte qua iure pugnat. Victores olim Galli post captam urbem si a fada Innocentium nobilium caede abstinuissent: conscendisse Capitolium Romanis minime profuisset & Anseris clangor Manlium non excitasset. Capta est urbs Anno. A. V. C. Millesimo. C. LXIII. Ignominia potius quam clades inlata est. Victor deinde Alaricus in Siciliam transmare naufragio uetitus dum consentiae hiemat morbo interiit. Milites metuentes ludibria effossi cadaueris Alueum Bussenti amnis mutauerunt: excauatoque Hipotheo regis tumulum: congestis opibus: posuerunt: & fluiuium pristino Alueo immiserunt: & praeposito copiis Ataulpho rege ad urbem diripiendam redeunt. Dux uero Ataulphus moribus uxoris Placidiae lenitus faedus cum Romanis percutit: ibi indignati regem dolo substulerunt. Iamque Stiliconis fraudes in aperto erant.

SECUNDVS

Igitur cū filio Romæ in foro pacis occisus est. Etiam
 eius factionis pleriq; cecidere. Interea ī Brittānia occi-
 so Gratiano Tyrāno Constantinus præficitur: propter
 nomē dūtaxat ad hoc dignus existimatus. Is cū exer-
 citu in Gallias nauigauit: & Constantem filium Cæsa-
 rem ab eo factum cum parte copiarū ad occupandas
 Hispanias frustra misit. Cū hoc adcepisset Honorius
 Constantiū ingentis animi uirū ad liberādas Gallias
 pficisci iubet. Qui Constantinū ad primos impetus
 cōpressit: & filius fortē p̄ris secutus a Gerontio Vien-
 næ occidit. In cuius locū exercitus homicida Consul-
 tore Maximū legit: qui dum in Hispania exularet ur-
 guente reꝝ tenuitate periit. Extinctis undiq; ī Galliis
 Hispaniisq; & Lybia surgentibus Tyrannis suasione
 Cōstantii Placidia ad Honorium fratrē remittit. Qua
 liberalitate Gothoꝝ rex Vuallis pacē ab Romano pri-
 cipe impetrauit. Porro Placidia iubente Honorio nu-
 psit claro uiro Constantio quē dux Cæsarem & Con-
 sortem imperii simul fecit. Ex quibus nuptiis Rauē-
 næ. V. nōn. Quintilis natus puer est Valentinianus.
 Moma & Plinta coff. Magno post adparatu Hono-
 rius tricennialia celebrauit: quæ uouerat pro impio libe-
 rando. Rursus Scotorum & Pictorum copix e Brittā-
 nia ab legionibꝯ nostris pelluntur: & in Hispania res
 pro uoto successerunt. Post obitum Constantii Pla-
 cidia cum filiis Valentiniano & Honoria iussu Au-
 gusti pelluntur: & ab Theodosio Arcadii filio: qui
 orienti præerat: hospitaliter excipiuntur. Post Paulo

Honorium Febris inuasit: qua decessit: rebus gerendis
 dissimilis patri. Nā qui eius acta recensent ī quibusdā
 magni Constantini. F. Constantiū imitatū fuisse repe/
 riunt. Imperauit An. XXXI. cum patre. II. cum fra/
 tre. XIII. cū fratris filio. XVI. Theodosius Iunior au/
 dita patruī morte Valentinianū Cæsarem fecit: & cū
 matre Romam misit. Aduentus satis oportunus fuit.
 Nam Ioānem factione Castini Imperatorem factum:
 & Aphricā sibi uindicantē nouus princeps oppressit.
 Theodosius Cōstantinopoli uicennialia ædificauit. XVI.
 & Festo cos. Genfericus rex Vandalorum aduersus a
 Bonifacio: qui de Aphrica tenenda desperauerat post
 multorū cædē Carthaginē occupauit. Ad Aquilonem
 Belba & Attila fratres Vnnorū reges Iluricū: & Thra/
 ciam populationibus infestādo Thermopylas usq; oc/
 cupauerūt. Omnia Theodosius magna gloria tutatus
 est: & uictor uota tricennialia ædificauit. Sic erat īminentī/
 bus periculis cōsuetudo: ut ludi uouerentur quod triū
 phalia monimenta ex marmure: ære: argento: auro: &
 indicant & testantur. Sub ea figura uotis. XX. uotis
 .XXX. Hoc est uicennialib⁹ & tricennialibus: quod etiā
 indicat Annos Imperii.

VALENTINIANVS In quo magna & non uana
 spes adserendi occidētis erat adclamatione totius Ita/
 liæ Augustus ab Augusto adpellatus est. Aetius du/
 ctor Gothos in Gallia uicit: Burgundionū regē adfli/
 xit. Sed ī Aphrica fortuna nobis obfuit. Vandali sub
 Genferico Carthaginē ædibus fedauerūt: nec contenti

SECUNDVS .

Siciliam inuadunt: Theodosius frustra mouit arma.
 Quoniã pro Barbaris uictoria stabat. Qui in Brittã
 nia erãt cū Scotorū & Pictorū rapinas & impetus fer-
 re nō possent. Anglorū regē Vertigomarū ad opem fe-
 rendã poposcerūt. Secus euenit: Angli insulã suã di-
 cionis fecere. Sūt etiã hii Saxonū Germanorū populi
 feroces atq; pugnaces: qui adhuc cū Scotis interiectis
 limitibus imperãt. Valentinianus Cōstantinopolim cō-
 cessit: filiã principis uxorē adcepit: post nuptias Ita-
 liam repetiit. Mira res aliquot annis quieuit oriēs: exi-
 stimo ut uires resumeret: & fortius insurgeret. Theo-
 dosius uelut longo imperii potētatu adflictus impera-
 uit. n. ānos. XLVIII. Febre solutus est: Attila toto po-
 titus Septētrione orbis impio inhians Gothos: qui in
 Gallia erãt: socios adcersit: Acetius hæc lōge ante præ-
 uidens missis legatis Theodoricū regem certo fãdere
 Romanis cōiunxit. Conueniūt ducū copiã in Gallia.
 Hinc nostri cū auxiliaribus: illinc Vnni. Gepydæ: Sar-
 mathæ: Scythæ: Sucui: Quadi: Heruli: Vgri: fauēti-
 bus etiã regulis quibusdã pugnatū est a mane ad ue-
 sperã utrinq; acerrime. Nusq; cū maiore hostiū nume-
 ro cōgressi sumus: nusq; maior cædes obstinatione ani-
 morū. Nã pugna cōtra Xersem: & Persarū cōtra Aegy-
 ptios fide carent. Præliū nox diremit. Ceciderūt supra
 .CC. milia fortissimorū hominū. Nemo loco cessit: uul-
 nera aduerso pectore infixã. Nemo iudiciū ferre po-
 tuit qui cadauera inspexit: ultra pars ardentius pugna-
 uerit. Agebat enim de toto impio: Barbari tã diu re-

gnasse Romanos egre ferebāt. Ro. illos totiēs impul/
 los ac uictos insultare nō patiebant. Riuulus qui ppe/
 erat humano sanguine auctus rapidissimi torrētis in/
 star effluxit. Sed quīs superiores fuimus: nō parua iactu/
 ra fuit Theodorici cædes: quā eius filius Torismūsus
 capite Attilæ repēdisset: ni Aetius cōsulisset ei expe/
 dire paternū regnū defendere: ueritus ne pfligato Atti/
 la impetū in nos cōuerteret: sed pntiosum fuit cōsiliū.
 Attila. n. reparatis ī Pannonia uiribus seuiore aīo in/
 uasit Italiā: plærasq; urbes diripuit. Istriæ: Venetiæq;
 & togatæ Galliæ ac Insubriū. Ad eū Leo Pont. Max.
 legatus uenit salutē Italiæ perorās impetrauit. Reuer/
 sus in Pannoniā Attila dū ī nouis nuptiis nimis uino
 indulget: & quieti se dedisset: ferocius stercendo mero
 repletū spiritū efflauit. Vitio laborauit Bonosus impa/
 tor: qui cogniū uini epotabat. Qua re cū pepēdit nō
 hominē pepēdisse sed amphorā in puerbio fuit. Vete/
 res Græci Heroes ut plenius ingurgitarent. Quod
 hinc existimabāt lætitiā fore magnis cornibus epota/
 bant. Vnde scribit Atheneus cornutū pingi bacchū:
 fatiusq; est quod sapiētes uiri monēt uino abstinēdū:
 quod imoderate sumptū pro ueneno est. Aetius: uel
 maximi figmētis: uel iussu principis: qui illius succes/
 sus metuebat: occisus est: qua de re nō longe post Ro/
 mæ in Cāpo Martio Trāstyla & Octyla milites Aetii
 ipsum Impatorē cōfoderūt: cōsilio ut ferūt Maximi.
 Qm̄ statim adripuit imperiū: qui tertio post mense a
 Populo Ro. mēbratim cæsus. **EVDOXA.** Valen/

SECUNDVS

tiniani uxor i uelctione cædis uiri Gensericū ex Aphri
ca adcersunt: ille magno cū exercitu nauigauit: urbē
ingressus a rapinis nō temperauit: ut cuiq; Libitū est
præda abacta: abducta & Eudoxa cum duabus filiis:
quarū altera Trasimūdo Gensericī filio nupsit. At mili
tes auidi prædæ in Cāpaniā inrūpūt. Capuā euertūt:
urbis alias diripiunt: honusti præda Lybiā repetunt.

FL. VALERIVS. MARCIANVS.

DVM hæc in occidēte agunt orienti præficiē Mar
cianus fauēte ad imperiū pulcheria Arcadii filia: cu
ius cōsilia nōdum patefacta Populo Theodosii: morte
id factū est: Marcianus humili genere natus prima sti
pendia meruit i Lycia: cū egrotaret hospitalitate usus
cuiusdā Tatiani & Iulii Germani erāt. Postq̄ cōualuit
aīo recreādo uenatum exiere: fastiditi ardore solis sub
arbuscula quieuerūt. Tatianus prior excitatus cōspe
xit Aquilā supra caput Marciani in aere pēdere: quæ
pansis alis solis radios arcebat. Ille fratrem ut uideret ex
citauit: ubi somnus abiit: militi quæ uiderāt aperūt:
regnū ex eo portēdi nunciātes. Igit̄ abeuntē uiatico
.CC. argēteorū psecuti sunt: hoc idē pdigiū ei cōtiguit
sub Aspare cōtra Vandalos militaret: captus cū cæte
ris captiuis quiescebat. Res cupidus eos recensendi ui
dit Aquilam supra caput illius: per eiusmodi imaginē
abire iussit: & si quādo eueniret fædus cum Vandalis
iniret orauit. Seu Aquila seu Vultur regnū portēdit.
Taliū pdigiorū plenæ sunt historiæ. Pulcheria in eligē
do Cæsare princeps Senis Marciani capiti diadema

imposuit: & quibus satis cognitus ordinibus erat: boni
 ac probati mores eum principatu dignum fecerunt. Ideo ma-
 gis expedit eligere quam ex hereditate mereri principem:
 Novus Imperator statim pro Tatiano & fratre misit:
 illum Constantinopoli. Hunc Iluricis praefecit: cum Vanda-
 lis fœdus percussit. Arma nunquam nisi provocatus movit.
 Quietis amator Quietum orientem habuit. Dicere sole-
 bat donec liceret in pace vivere non decere principem su-
 mere arma. Romæ Populus Romanus cum toto senatu Auitum
 Patricium Impatorem legit: sed non diu vixit. Marcianus
 cum praefuisset Paulo amplius An. VI. naturæ conces-
 sit: ut quidam tradunt: conspiratione Asparis. Qua de
 causa post creationem novi principis cum filius Aspa-
 ris: Qua de causa. Ardaburius Cæsar esset a Leone
 pronuntiatus populus patrem interfecit cum filio.

FL. VAL. LEON. PRIMVS.

Factione & suffragiis Asparis Leon dicitur Impator
 & Augustus adpellatus: qui post cædem Ardaburii Cæ-
 saris nepotem ex filia Zenonis filium Leontem Cæsarem fecit.
 Quidam filium scribunt. Aspar. n. ita convenerat cum Leon-
 te: ut factus Impator. Ardaburium eius filium adoptaret.
 Quod Leon observavit: populus ubi hæc novit Ar-
 daburium cum patre interemit. Anthemiū Patricium Cæsa-
 rem pronuntiavit: Romamque misit: eique impiū occidētis
 tradidit. Quod Maiorianus mortuo auito sibi vindic-
 auerat. Is quarto anno necatus Dagalaipho & Seue-
 riano cos. Sed Ravennæ Severus imperium adripuit.
 Qui superato Biorgo rege Alanorum Lauream meruit. III.

SECUNDVS

Anno occubuit. Quidā tradunt Anthemiū factū imperatorē post mortē Seueri. Vt cūq; res cōuenit: nam ante Marcianū res cepta est: Anthemius cum genero suo Rhicimere a Gothis oriundo diu certauit: & cum utriusq; copiæ paratæ essent: & p factiōes diuisa urbs & Italia esset: Leon e Cōstantinopoli Olymbriū misit purpura indutū: qui uiuenti Anthemio regnū auferret: res nō ita successit. Quoniā Rhicimer ad Aelium pontē: supatis auxiliariis Gallis: cū Blimere Anthemiū gladio transfodit. Ciuiū Ro. bona data sunt prædæ: exhausisset etiā uiscera ni Ciliacus dolor hominē extinxisset. Olymbrius sine cōtrouersia succedēs. VII. post mense decessit. Iam Basiliscus Genfericū redeūtē in Italiā prælio uicerat: Rauēnæ exercitus Glicerium imperatorē salutat. Et a nepote: sic erat illi nomē: sororis filio regno pellitur. Interea Basiliscus Zenonis: qui postea impauit: gener ingenti gloria uictor magni nominis fuit. Nepos ab Oreste pulsus Salonis: nomē uillæ in agro Romano: cæsus est: Oresten Odoacer Gothorū rex supauit: & Placentiæ misit: iussit interfici: & Oreste filiū Augustulū iam Romæ imperantē exilio dānauit. Exulauit in Lucullano Campaniæ. Scribunt alii hūc ne caperet a Gothis spōte imperiū reliquisse: in eo sanctissimū Augustorū cognomen memorat. Et si Iustinianus postea iura uindicauit neminē purpura & diademate insignitū: ipse & alii qui secuti sunt principes occidētī præfecerūt. Gothi ab Augustulo ad Iustinianū regnū tenuere. Mirares: nequod integrū ma

neret defecit cognomē Augustorū in uno cōsule Basi-
lio: cū cōsulatus antea duos fuisset. Quod scilicet fore
portēdit urbis Ro. excidiū. Hæc sunt Tite Arūti quæ
tu ante aliquot sæcula prædixisti ex Romuli Vulturi-
bus: utrū cōfusus fuisset numerus nequis tutelā uinciē
do iacturā poraret. Matheseos pitus homo inuenit rē
sacerdotū uicio turbatā: nec clauī in pariete Mineruæ
tā liqdo cōstitere: nec annales sub titulo cōsulū tenere
numeꝝ potuerūt. Odoacer igit Tyrānus Romæ in to-
ta Italia. XIII. regn. An. cogitauit de urbe trāsserēda
& noua Colonia deducēda: ut ab suo noīe urbē adpel-
laret Odoacriā. Primus exterarū nationū getus p. X.
An. possessor. Postea infelicē regno ac uitæ finē dedit.
At Leon ī oriēte. XVI. præfuit An. Leon secūdus præ-
fuit annū: uterq; morū non belli studiosus. Eodē anno
quo Roma capta est Equestris Theodosii magni sta-
tua posita in foro Tauri supra coclidē columnā spōte
cōruit. FL. VAL. ZENON.

ZENONEM Leon secundus sua manu coronauit.
Fuit Zenon ex Isauris Ciliciæ humilibus parentibus
natus: humili & incognita uilla: nō minus uultu q̄ mo-
ribus deformis: impauit nō ut Augustus: sed ut Tyrā-
nus: sub eo Illus: qd nō audet fortuna e sua gēte muti-
latus auribus: una cū Leontio: in oriēte ciuilem motū
fecere. Theodoricus rex Ostrogothorū mire a Zenone
diligebat: ab eo factus cof. cōlega Venātiū impetrauit
ab Augusto Italiā si Odoacrē supasset. Cui Zenon ad-
sensus est: comēdauitq; ei urbē Romā populūq; Ro.

SECUNDVS

Theodoricus cū exercitu per Iluricos Italiam petiit: occurrentē Odoacrē prælio uicit: & fugauit. Fugiens intra menia urb̄is nō admissus citissime Rauennā cōtendit: triēniū ibi obsessus: tandē captus in cæna iussu uictoris crudeliter excarnificatus uictor ingēti lætitia ac plausū ab obuio senatu Populoq; Romano exceptus plurimūq; dilectus quod gratuita liberalitate caritatē annone fugauit: hoc scilicet impii cōseruādi salubre fomētū: multaq; ædificia urb̄is instaurauit: & si ab sanguine quorundam senatorum abstinuisset: nemo fuisset Theodorico adceptor. Anno. II. Zenonis impii Basiliscus a sorore: quæ Augusta erat: quia Imperator aberat: in regali solio positus. M. filiū Cæsarē fecit: rediēs e Syria Zenon ius suū repetēs ī Capadocia Basiliscū cū filio relegauit: qui Lēnis: nomē oppidi est: fame cōsumpti sūt. Præfuit Zenon An. XVII.

FL. VAL. ANASTASIVS.

Anastasius Diocorus magno cōsensu princeps electus statim donatiuū militibus dedit: legatos Indorū cum muneribus uenientes placidissime audiuit: a mari ad Zelybriam longū murū duxit: ne incursiones Myforum Bulgarorum & Scytharum cum fierent obesse possent. Statuā Aeneā equestrem in auratā sui nominis ac tituli supra columnā fori Tauri posuit. Laudabilius si illā Theodosii magni restituisset. Athenodorus Tyrānus ī Cilicia penas luit: cuius caput Isauricus miles ueruto adfixū ante portas Tarsi tulit: ibiq; relictum aruit. Priscus Antiochiæ quæ est ciliciæ lōginū

Selymãtheũ cæpit: & uinctũ catenis ad Anastasiũ mi-
 sit. Cui⁹ iussu Niceæ Bithynniæ tãq̃ fera dilaniatus ẽ:
 & Vnni nõ cõtenti Armenoꝝ spoliis Capadociã uasta
 uerũt: & usq; Licaoniã urbes diripuerũt. Ad Aqlonẽ
 uero Vitalianus magister militiæ grauẽ fecit motũ: &
 ut quiesceret nongenta podo auri ab Impatore adcæ-
 pit: Getæ Macedoniã Thessaliã Epirũ diripuerũt: mul-
 tos fecere captiuos: pro quibus redimẽdis cũ aurũ mi-
 sisset Anastasius: & nõ sufficeret hostiũ uotis: Barbari
 captiuos: aut in domibus suffocarũt: aut pro menibus
 in conspectu multitudinis trucidarunt. Anastasius: ut
 credibile est: malo genio actus in diuinis præcepit nõ
 trinitatem: sed quaternitatẽ adorandã esse: huic ciui-
 les motus adeo creuere: ut nisi simulasset se mutasse
 mentẽ impio priuatus dedisset pænas: sed cælestẽ irã
 quis itat: uictus fulmine occidit. Marcellinus tamen
 tradit eũ natũ supra An. LXXX. subita morte occu-
 buisse: Imp. An. XXIII. Mensis. II. D. XXIX.

FL. VAL. IVSTINVS.

IVSTINVS Thrax sine imaginibus: sine Tribu.
 utroq; parẽte ignobilis: a teneris annis suũ custos: de-
 inde boum: post lignarii cuiusdã minister: natus ãnos
 .XVI. militare cæpit: manu p̃mptus: & doctus hostẽ
 ferire fortẽ mutauit: princeps ordinis fuit: & hinc pro-
 motus comes factus est. Mortuo Anastasio ad eum
 Amantius Spado libertus superioris Aug. ditissimus
 uenit: magnã uim pecuniarũ secũ ferens: orauitq; ut in
 toto exercitu ductoribus & militibus partiret: & ipse

SECUNDVS

acciperet quātū uellet: pmitteret donatiuū per singula
 capita: & lōge maius q̄ priores fecerūt: si Theocritia/
 nū impatorē legissent: pecunia satis integre soluta est:
 nō ad uotum Amantii: sed Iustini: qui pro se suffragia
 caute emit. Itaq; cum princeps eligeret nēmine discre
 pante Iustinus p̄nūtiatus est: quē curuli adceptū sella
 diademate ornatū adorauerūt oēs: Amātius & Theo/
 critianus & Andreas minister a cubiculo insidias prin
 cipi parauerunt. Ea de causa e medio sublatis sunt. In
 occidēte Theodoricus. XXX. milia Galloꝝ p̄elio ce
 cidit. Ioannem Pont. Max. Romæ carcere cōsumpsit.
 Inde subita morte occubuit: regnūq; Atalarico ex fi/
 lia nepoti tradidit: in oriēte Iustinus sororis suæ filiū
 Iustinianū cōsulē fecit cū Valerio cōlega: qui cōsula/
 tus cōtra legem Marciani adeo insignis fuit ludis atq;
 munerib;: ut facile priores supauerit. XX. Leones iu
 batos & .XXX. Pardos exhibuit: aliasq; innumerabiles
 feras. Itē Gladiatores & Scænas Circēsesq; & magna
 aurigarum premia: in quibus ultima tantū Mappa a
 populo propter factiones denegata est. Anno imperii
 eius nono. Kal. Aprilis. Iustinianum adoptauit cōsor/
 tem imperii fecit: quarto post mense decessit. Impera/
 uit An. VIII. Meñs. II. Mauortio consule.

FL. VAL. IUSTINIANVS.

IUSTINIANVS reparādo impio animū admouit.
 Persas: qui trāsgressis limitibus Mesopotamiā Celesy/
 riā Syriāq; p̄dati sunt: Belisarius legatus ab Augu/
 sto missus p̄elio fudit fugauitq;. Trans Euphraten

abire coegit. Veteres firmavit limites. Iura impii toto
 orienti adseruit. Cum uictoria redeuntē & aureo curru
 triūphantē Iustinianus magna lætitia excepit. Idemq;
 dux triūpho insignis: & rebus gestis clarus: recuperata
 Africa: Gelimerē Vandalorū regem uinctum catenis
 Constantinopolim misit. Carthaginē Firmius q̄ antea
 restituit. Triumphus maior ac prætiosior Persico fuit.
 præferbant puluina ornata auro ac gēmis. Signa
 militaria: tapetes: mensæ: pocula: uestes prætiosæ: pe-
 pla: regiaq; hæc suppellex distincta auro: lapillis: &
 margaritis. VII. magna uasa plena auro: & uasa quæ-
 dam e gēmis. Quid gratius præberi oculis potuit: q̄
 captiuū intueri regē: cū uxore: & regia familia: cū ad
 cōspectū impatoris uentū est: iussusq; est rex adorare
 principē: ferunt eum pleno ore semp risisse. Existima-
 bant ingēti dolore percussam mente captū esse: illumq;
 dixisse se ridere fortunæ humanæ uicissitudines: ut q̄
 modo rex fuisset iam seruiret: eadē sentētia fuisse Ai-
 milii Pauli memoratur. Cum post captū Persen Ma-
 ccedoniæ regē de mutabilitate fortunæ: nō sine lachry-
 mis: differuisset: cōsul factus Belisarius: quæ dignitas
 prima post Imperatorē erat: e Sicilia in Africā re-
 diit: rebellantes cōpressit. Solonioni præsidi partē in-
 uictarū copiarū reliquit. At uero in Italia Atalarico de-
 functo: qui regn. An. IIII. successit Theudatus: qui cū
 suspectus esset: in loco: qui dicitur Quinctus: tumul-
 tu militari occisus est. Opinio fuit Vitigitē: qui sta-
 tim regnū adcepit: auctore cædis fuisse. Vilisarius cū

SECUNDVS

Victore exercitu iussu principis in Italiã nauigauit: Neapolim resistentẽ ui caput: sæuitumq; est sine sexus ætatis & sacerdotii discrimine Romã cum uenisset pauidi Gothi Rauennã pfugerunt: Vitigitis coadunatis innumerabilibus copiis Romã contendit: obsidet: nihil cum pficeret suburbana omnia incendit. Ita Belisario acriter defendente urbs non capta est. Post annũ Vitigitis re infecta Rauennã reuersus. Deinde quod uix credibile esset Belisarius: cum parua manu: cum tanta multitudine conflixit: profligatoq; hoste Vitigitẽ fugauit. Captus a Ioanne magistro militiae Romã ductus est: & inde a Belisario Cõstantinopolim. Iustinianus regii nois memor ne sine dignitate uiueret Persico limiti in ripa Euphratis hominẽ præposuit. Vbi sequentibus annis diẽ obiit: dum hæc in Italia gerunt. Gothi in Aphrica duce Gundoricho rebellarũt. Belisarius rẽ sedauit casu auctore: qui dux erat. Gothi Cirpãpadani Hildebrandũ regẽ creat. Cui post paulo interfecto substituit Vatrius: qui uix annum præfuit & cæsus est: eius locũ adfentiẽtibus copiis adcæpit. Badula cognominatus Totila: quo ductore Gothi populationibus & incendiis totã Italiã infestã reddiderũt. Aueratiũ Pont. Ausinatũ legatũ ad Impatorẽ misere ut eis liceret urbẽ & Italiã tenere: quẽadmodũ maiores eorũ tenuerãt. Quibus rãdit Iustinianus res Italicas cõmisisse Belisario & Ioanni: cũ illis agerẽt: Gothi itellexerũt sibi armis decernẽdũ fore. Itaq; sine spe ueniam ac pacis oĩa rapinis cædib; incẽdiis ruinis: anteq

Belisarius rediret: ingenti miseratione fedarunt. Urbē
 Ro. proditione Isaurici militis. XVI. Kal. Ian. porta
 Celimontana ingressi impio potiti sunt: nec eo cōtenti
 bona diripiūt. Mænia bona ex parte solo equant: do/
 mos aliquot igni absumūt: Incolas oīs cuiusq; gradus
 atq; ordinis rex potissimū Totila ab urbe abire præ/
 cepit: ducturus alio in loco Coloniā. Multitudo oīs in
 p̄pinquas urbes se recēpit: sine abitoribus urbs reli/
 cta est: mansitq; in ea solitudine amplius. XL. diebus.
 Hæc sunt tua monimēta parēs Romule. Hæc est illa
 æterna urbs terrarū dea gentiumq; Roma. Cui par est
 nihil & nihil secūdū: quæ undiq; uicto pene orbe ad/
 uectos triūphos recēpit. Cuius impiū occidētis ocea/
 no: & Transygritanis regnis terminatum. Tu ne illa
 Roma ad quā quot sunt sub cælo gentes cōuenire ius
 erat: quæ innumerabiles Colonias emisisti. Sed iā ciuili
 intestinoq; odio eo lapsa es: ut honorificētior habere/
 ris: si nomē tuū tantūmō extaret. Quoniā dissentiōe
 partiū: & adsidua uastatione Romani agri. Ita a tuis
 præsertim dilaniata es: ut exactā uetere pomerio mu/
 tilatāq; in Cāpo uix cōsistentē nra ætas: nō sine lachry/
 mis: cōspiciat. Auget præterea dolorē q̄ qui præsumt
 licet uelint adiuuentū tamē ferre nō p̄nt. Interea Beli/
 sarius morbo liberatus silētio & ruinæ squalidā urbē:
 & graui dolore depasti incēdii fetidam: ingressus est.
 Ferūt incēdiū surgētibus flāmis. XIII. dies emicuisse
 Dux cautus mænia raptim reparauit: linguis & rui/
 nis ciues redire iussit: quoꝝ maior pars etiā nō uocata

SECUNDVS

reuerſa eſt. Sed nō oīa ædificia in cineres ierant: quæ
 magno redcūtibus adiumēto fucere. Verūtñ regiones
 tres: porta Capena: Piſcina publica: & Auētinus adeo
 cōſumpſit: ut neq; tūc: neq; poſtea reſtitui potuerint:
 Totila ad cæpto huius rei nunctio cū inſeſto exercitu
 ad euertendā urbē rediit. Sed repulſus Aimiliā petiit.
 Et ſi Belifarius pſecutus eſſet Gothicæ uictoriæ laudē
 Narſeti ademifſet: Belifariū a rebus Italicis fama belli
 Gallici reuocauit. Germanus Patricius Auguſti pa-
 truelis cōtra Gothos miſſus ī Iluria morbo occubuit.
 Itaq; Italicæ expeditioni præficiē. Narſes in Aphrica
 Artabanes Stoza Tyrānū prælio uicit ac cæpit: dūq;
 ciſalpinæ Galliaæ Totilas auxiliū præſtat a Longobar-
 dis occiſus eſt. Deinde Gothi audito Narſetis aduētū
 obſides Romanos: quos & ſecū habebāt ad unū inter-
 fecere oēs: Narſes deinde cū Gothis magno prælio cō-
 flixit: & felici uſus uictoria oēs pene deleuit: etiā Rex
 ipſe ne ſupſtes dedecori eſſet gladio pugnādo tranſi-
 tus una interiit ob uictoriā ludi editi: & in Circenſi-
 bus ex factione Praſinorū & Venetorū tanta ſeditio ex
 certamine orta eſt: ut magnā fecerit cædē. Tale ſpecta-
 culum aurigæ prebēt & inanis ſpectantiū fauor nūq;
 quieſcit: ſic Ruſſati Albati Veneti & Praſini Mappas
 in circo querūt. Sed ultima fere ſemp in ambiguo eſt
 ſic pro uili pāno miſerorū mortaliū animi huc illuc di-
 ſtracti pēdēt. Princeps tandē adfectus morbo Iuſtinū
 ex filia nepotē Conſortē imperii fecit: caputq; diade-
 mate exornauit: fortunæq; fauentis ſignū in cubiculū

illius transferri iussit: ingrauescente morbo non sanus
mente decessit. Imperavit An. XXXVIII.

FL. VAL. IVSTINVS. II.
IVSTINVS Patre Ilurico matre Augusti filia a te-
neris annis: nō ut nepos: sed uti filius in aula principis
educatus: magno in honore habitus est: natura facili:
& ad oīa destiore ab initio p̄cipatus orāte Sophia
eius uxore Aes alienū soluit: tāta liberalitate usus aīos
civiū simul & militū cōiunctissimos habuit. Cū Persis
solutis induciis pacē fecit. Narses post Gothicā victo-
riā tenuit Italiā An. XVI. ad cusat̄a q̄busdā seditiosis
civiū apud Iustinū: quod nimis austerus ac senus in
iudiciis esset: per litterā se expurgavit: Sophia ut ho-
minē irrideret ad eum scripsit: ut ad pensa muliebre
opus rediret. Eunuchus enī erat: ille indignatus sollici-
tauit Lāgobardos: qui in Pānonia erāt: quorū auxilio
delēdis Gothis usus fuerat: uti Italiā occuparēt. Natio
fuit Germanica: quæ ex Cimbrica Penninsula ad que-
rendas sedes p̄fecta erat: & nō statim cepit arma: fere
triēnio post eū uxoribus: & liberis: & omni supelle-
ctile Italiā petierūt. Numerus fuit. CC. miliū: sub re-
ge Albuino subactā ac domitā Italiā ipotentatus diui-
sere. Tenuerūt An. CC. III. illo tēpore Vgri Glacia-
lis oceani adcolæ querendo sedes Pannonias ingressi
ibi cōmorati sunt: quā adhuc pacifice tenēt: rebus bel-
licis ita clari: ut nulli ferocissimarū gentiū cædant. Iu-
stinus cū grauius dolore pedum laboraret obiit. Tiz-
bernis: quē ante adoptauerat: ei successit.

SECUNDVS

TIBERIVS.

TIBERIO Pax erat cū Langobardis qui se paratos fore ad oīa principis mādata p̄ legatos fuerāt polliciti regē sibi creauerūt Cephen: qui cum a suorū sanguine etiā non abstineret in insidias lapsus cædi meruit: quo cæso Langobardi. XXX. duces legere: qui Italiā regerent: quæ a Samnitibus ad alpis præter urbē Romā & portū dicionis eorū erat. Tiberius in oriente Persas sæpe p̄fligatos intra suos fines cōpulit: recepta Mesopotamia Langobardi: rupto cū Impatore fædere: urbē Ro. graui obsidione premūt. Sed eos multitudo decedentiū Hymbriū a mænibus reppulit. Qui existimātes sacrū quodā uiolari magno silentio eo aīo cōcesserunt amplius cū hostilibus armis nō redituri. Secuta est Hymbres lōga siccitas: & inde caritate annonæ laboratū est: Tiberius Mauriciū generū suū adoptauit. Tiberii felicitas multi noīs fuisset si res in occidēte ut in oriente ei successissent: Imperauit An. VII. Mauriciū generū suū. Consortē imperii fecit qui successit.

MAVRICIVS.

MAVRICIVS gerēdis rebus in initio felix Armenos & Persas per legatos fudit. Mœsia Scythas reppulit. In Italia Langobardos repressit. Deinde auspiciis Theodosii filii sui & Germani soceri uictos Vnnos Pannoniisq; exactos ad solitudines fugauit: & Chaganum adflixit illoꝝ ducē. Romanus quidā Patricius nō abnuente Augusto cū Langobardis sæpius pugnauit: & uictor primus Italiæ exarcus factus est. Felix est qui

uictoriã adsecutus temperare se didicerit. Romanus
 Græcis mūdiciis nutritus ad delitias animū flexit: si-
 mulq; ad rapinas. Mauricius uero uetuit: cuius mens:
 q̄a pax erat: cumulandis thesauris ad censa finē nō in-
 ueniebat. Ea de cã tenax factus stipendia aut rara aut
 nulla dabat. Factaq; cōtra eū cōspiratio est ab exerci-
 tu: qui Sarmatico limiti præpositus erat. Cuius dux
 Phocas. Rumor ad Augustū puenit: qui Philippicū
 generū se adcersiri iubet: cui aperuit. Quomodo per
 nocturnā quietē bis terue admonitus erat uti cū tota
 familia a Phocate precaueret. Philippicus admirās di-
 xit se noscere hominē qui tale facinus nō auderet: cū
 nimis timidus esset. Improbis tamē propter id inquit
 Mauricius mihi cauendū est. Nā q̄ timidi sunt. postq̄
 scelera ineunt parcere nesciūt: & sæuius agūt. Cogite-
 mus igitur ne res eueniat tum Philippicus liberalitate
 opus est: ea sola milites etiã irati sedantur. Mauricius
 surdis aurib; audiebat: aut cogitabat inferos pecunia
 placare ne ad ciperēt admitterētq;: aut ne priuatus ut
 antea inter notarios lateret. Notarius enī fuerat: & ob
 diligentia a Iustino præfectus uigilū factus. Inde Ti-
 berii gener: post Augustus: lōge auarius antea oīa ne-
 gocia principis agebant: ut opinor ob factorū necessi-
 tatem: cū milites id amplius ferre nō possent: præser-
 tim qui cōtra impetum Scytharū positi erāt: loco ste-
 rili ac difficili & gelu horrido: coniurauere in caput
 Mauricii. Sed cū ad opus uentū est Calcedonæ tota
 domus fere cum principe cæsa est: quod ei non conti-

SECUNDVS

digisset si nō fraudasset milites stipendio: si ut decebat uixisset. Ferunt. n. nihil esse in eo qui imperat auaritia detestabilius: fædum crimē est & parens oīum malorū: Hinc rapinæ. Hinc cædes. Hinc dñandi cupido ortū habuere. Hæc in p̄tinacē cætera uirū integrū ac sanctum milites armauit: cōtra liberalitas Alexādro magno impiū p̄pagauit. Utinā Maurici aut Iustinū aut locerū tuū imitari didicisses: ab illo Iustino æs alienū p̄solutū est. Hic Tiberius cū uxore Anastasia placido certamine indigētibus largas opes dedit. Sed tu uenti factō cōcederes Thesauris inhiādo gladio iugulū præbuiſti: Impauit Mauricius An. XX.

PHOCAS.

PHOCAS ab scelerato exercitu cuius dux erat Impator lectus est: qui pene Mauricii oblitus nec tāta cæde edoctus auarissime tributa exigenda mādauit: Tencius priore aurū seruās: secreto cū suis aulicis Persico more oīa disponēs: & hi legatos audiebāt: iudicia pendebāt: magistratus dabāt: quo ī eo qui impat miserius & deterius nihil est. Palatini. n. fumi grauiter ledere solent. Gratiores apud eū erāt qui inexplebili rapacitate populos uexabāt. Stipēdia nūq̄ negauit: quæ tñ parcissime dabat. Vnū porro sanxit qđ laudē meruit: hoc est urbē Romā totius salutaris uitæ caput esse. Cū antea p̄p sedē p̄cipis Cōstantinopolis hēret. Desidia & ignauia Impatoris Romanorū hostes potētiores facti occidētis Diocesi Germanias cū insulis: Gallias: Hispanias & bonā partē Italiae Pānoniasq̄ & Mesia abstu-

lerant: & magnā ptē Aphricæ. Orientis uero Iberos: Armenias: Arabas: & hinc Dardanos & Mediterranea Macedonia & Thracia: Chaganus Trax Vnnoꝝ rex modo huc mō illuc undiq; discurrebat: Mesopotamiā Assyriā Persæ occupauerūt: Aegyptum Saraceni uastauerāt: pro dedecus nostræ uires adeo defecerāt p luxū ac libidinē: ut imperiū Ro. solo tantū noīe cōstaret. Res. n. p. uindices nō hēbat: magnā spem in initio præbuit de se Phocas: quod homo militaris: sed oēs fellit opinio. Itaq; ex oī pte reges soluti metu irruerāt: eoq; uentū est ut aut nomē Impii deleret: aut Phocas occūberet. Erat adceptus Impatori Priscus Patricius genere Heraclonæ: huius filiꝝ Heraclius pro prætore Aphricā administrabat. Hii tres de Impatore occidēdo cōiurationē inierūt. Heraclonas q̄a magister militiae erat in Thracia uelut defensurus regionē: & ppulsurus barbaros exercitū coegit. Heraclius ex Aphrica Cōstātinopolim uenerat: ne p̄ defectiōis suspitionē faceret. Cōueniūt statuto tpe: fit de industria tumultus: dū milites Prætoriani adcurrūt cōiurati principē obrūcāt. Milites primū Heracliū Imp. Cæs. Aug. p̄nūntiant. Populus deinde & Senatus ingēti adclamatione pbauit.

HERACLIVS.

HERACLII Sergius Cōstātinopolitanus Pont. caput diademate c̄xit. Eadēq; die Fabiā Eudociā duxit uxorē: simulq; & sacratissimæ coronæ & nuptiarꝝ pōpa celebrata est. Totū orientē uastauerāt Persæ: & legiones sæpius reparatas sæpius deleuerāt. Hinc Scy

SECUNDVS

thæ & Auari Europã diripuerãt: & Romanos milites interfecerãt: paucissimi in tot caedibus superãt: ex hiis qui militauerãt sub Mauricio & Phocate: uix crediderim quod quidã scribũt duos tantũ sup̄uisse. Ambiguus erat Heraclius Europã ne an Aphricã uindicaret. Crispum Capadociæ præfecit: Fædus cũ Chagano ante longũ murũ Anastasii percussit: cũ Lãgobardis induciã nõdũ exierãt: Aphricã firma præsidia tuebant. Itaq; tota mole ad oriẽtẽ liberãdũ cõuersus est: priusq; bellũ gereret legatos eis misit ad Cosroen: ut a uastatione urbiũ & Romanorũ cæde cessaret: utq; iã satur humano sanguine rediret i Persida: deinde frustra orauit inducias: ille cũ animus oĩa pdẽdi erat bis legatos cõtẽpsit. Tandẽ spretis cõditionibus pacis supbe & cõtumeliose respõdit: se nunq; cũ Romanis quieturũ nisi postposita & abnegata Iesu Nazareni crucifixi religione. Mitrã hoc est solẽ: qui unicus est deus: adorarent. Impator indignatus desperata pace expeditionẽ: quã ceperat: parauit. Aciem delectum undiq; haberi iussit. Nouas legiones scripsit. Nã ueteres occiderant: & priusquã ad bellũ duceret exercuit: ut solet de Tyrõnibus fieri: ad liberandũ orientẽ pergit. Cosroes factus de bello certior Palestinam Iudæamq; diripuit: Hierosolymas post longã christianorũ occidionẽ: exhaustis omnibus: & omni suppellectile: cõsumpsit. Lignum salutiferæ crucis una cũ sanctissimo urbis episcopo in auita regna ferri iussit. Ostanẽ Satrapã cum ualido exercitu contra uenientem Heraclium misit.

Res primū leuibus præliis tentata est: deinde totis uiribus pugnatū est. Persæ uecti terga dedere. Cæsa sunt hostiū supra. XXX. milia. Ostanes fugit. Saraces & Sarabasses duces cæcidere: nec tāta cæde ulcti sumus: Iāq; iterū ac tertio uictores deleto ac cæso supplemento lōge maiore cū duce Saie & Razetene in uiscera Persidis supato Tygride penetrauimus. Sauiūq; est: non modo ī hoies uerū in urbiū direptiōes. Nec tēpatū est a p̄fanis hostiū tēplis: qua strage n̄ra uulnera recōpensauimus. Secūdo & tertio prælio celesti auxilio usi uictoriā adsecuti sumus. Sed tertius ille cōgressus cæsis multis milib⁹ finē bello Persico fecit. Cosroes despatis rebus Cthesiphontē aufugit: ubi a Siroe filio interfectus est. Quod pater Medarse filio alteri: sed natu minori regnū tradiderat. Quare & hic cæcidit uxoresq; negotio p̄fecto Siroes ablatas opes quas reppit captiuosq; Romanis: & lignū uitæ restituit Heraclio: & primus ipse de morte p̄ris ac fratris scripsit ad principē: Paxq; ei data est: hiis cōditionibus: ut limes Persici ac Romani Impii Tigris esset: Atq; Persæ Mesopotamiā nō adtentarēt: tertiæ pugnæ dies fastis Ro. adscriptus adhuc magnæ ueneratiōis est. Exercitus uictorū & laureatus honustus ferculis atq; tropeis magna lætitia & ingēti gloria Cōstantinopolim redit. Dux purpuratus aureo iuectus curru nō laureā manu sed lignū crucis tenēs se lætātibus populis spectādū præbuit. Gratū & salutiferū spectaculū occurrētib⁹ sacerdotib⁹ regio ornata insignibus: pompaq; admirabili p̄eūte Pōtifice

SECUNDVS

in sacratissimo tēplo positū est: maior hic certe trium-
phus q̄ qui de glemere uicto & Aphrica recuperata habi-
tus est. Impauit Heraclius An. XXXI. ferūt Hydro-
pisi occubuisse. Alii scribūt nouo cladis genere testiū
folliculo sursum uerso: simul cū uirili mēbro: & semp-
tento: adeo ut quoties meieret: nisi tabula Umbilico
admota phibente: uultū lotio sparsisset: existimant ob-
inlicitas nuptias id accidisse. Lapsus ēt fert' in heresim
monotelitarū.

MAGMED.

HVIVS tpe p̄disse in lucē Magmed memoriæ p̄di-
tū est: obscuris genitū ī Arabia parētibus: captūq; ab
scenitis: numidarū more uiuūt: & mox uēditū: Abdi-
moneples Ismaelitici ḡnis emit locuplex mercator: qui
nō ut seruū sed liberū loco educauit: Forma puerū cōci-
liabat: cū adoleuisset mercimoniis præposuit: q̄ dexte-
ritate ingenii cū ualeret cōmertio usus christianorū Iu-
dæorūq; & aliorū: & lucro augēdo diligēs: primū dño
gratus: inde in notitiā plurimorū uenit. Erat tū in Ara-
bia Sergius monachus. Eo. n. e byzātio fugerat scele-
stæ opiniōis penas metuēs. Inq; domū Abdimoneplis
cōsuetudine diuertebat: Magmedi plurimū fauēs: na-
ctusq; iuuenis facilitatem atq; p̄mptitudinē in diuersa
haud difficulter deduxit. Interea Herus morit' sine li-
beris: uxor uidua dū uirū quereret: & esset quinquagena-
ria: domiq; hēret ualidū annis iuuenē: domesticis nu-
ptiis usa traditur: Sergio: uti ego existimo: psuadēte.
Iuuenis Magicæ uanitatis nō expers: potēs pollensq;
carmine: Intra paucos dies muliebri menti mirū de se

Studium imiscuit: adeo ut illa nimio ardore deperiret.
 Conripiebatur Magmed comitali morbo quod ubi
 uxor animaduertit egreferēs rogauit: quidnā rei esset.
 Tum ille monitis Sergii desine mirari inquit: mor-
 bus abest. Sed cōspectum caelestis nunctii ad me dei
 iussu uenientis ferre cū nequeā mens & membra ob-
 stipescent. Idemq; contingere oibus pphætis narra-
 bat: se quoq; pphætam esse dictitans. Vana spe elusa
 femina fidem praestitit: & quē modo amabat obser-
 uare simul & colere cōpit. In ea persuasionē cū diem
 obisset heredem uirū toto ut aiunt Axe scripsit. Hiis
 opibus fretus palam de se loquebatur. Multi adsen-
 tiebantur: praesertim feminae: inter quas antea gloria
 bunda uxor nomē laudesq; mariti & caelestium con-
 gressus disseminauerat. Siqui uero repugnarēt coge-
 bantur armis: breuiq; sermone & metu exercitum sa-
 tis amplum coegit. Neglegentia Cæs. Augusti ani-
 mos praebuit qui exiguis copiis primos illos conatus
 effringere potuit. Neglectus ignis paulatim auge-
 scens: cum fomes suppetit: absument omnia. Desidiaq;
 nostrorum pernitiōsa tabes creuit: cui fomentū me-
 dicae manus adhibere nequeunt. Arabes primi defe-
 cere: proximae deinde regiones: ipsaq; inuaditur Sy-
 ria: in qua ferax Damascus ui expugnata uiuentis
 Phylarchi & templū & diuinos honores princeps in-
 spexit. Pugnasse postea fertur cum Persis & partem
 copiarum amisisse: rediisseq; ad suos Arabas: copiasq;
 suppleuisse Scenitis manu tū bello ualidissima & rez

SECUNDVS

bus gestis clara quæ indignata ob negata stipendia: fraude quæstorum: & Romani ducis tenacitate: Magni medi hæsit: & tunc defecisse prouincias quidam scribunt. Scriptor haud ignobilis qui paulo post illa tempora fuit tradit Magni cum plerisque adsecularibus cohortibus Syriam intrasse: & per legatos petiisse ab Heraclio regiones ad incolendum: atque impetrasse: & ingentem illum numerum: cum alimenta deessent direptionibus agrorum uillarumque & urbium quæsiuisse: adiiciunt post rapinas reuersum eum ad antiquas sedes: aperuisseque leges: & fuisse legislatorum: tandem natum Annos. XL. ueneno interisse. Quod ad fines dominorum ad quos hereditas spectabat paruissime ferunt: & clam cibis immiscuisse. Eo sublato Ismahelica gens quod ab duce didicerat ferre palam deterrita non est. Tota fere quæ antea ceperat cessit Africa: sed oræ Mediterranei maris longe ferius. Demum desidia Romanorum principum. Eo superstitione creuit ut magnitudine eius atque armis perterritus oriens & bona pars Europæ: non sine clada: & nostra ignominia: descuerit.

DE PROGENIE HERACLII.

HERACLIVS Ex Fabia Eudocia uxore suscepit Epiphaniam & Heraclium: qui Constantinus nouus adpellatus est: quem ab ineunte ætate sacro diademate adorna uit pater. Defunctæ Fabiæ funus cum efferet puella sorte quadam spuit per fenestram: contigitque tetigisse elatum cadauer: nulla facta mora comprehensa & rogo Fabiæ posita uiua exusta. Duxit postea Martinam filiam fratris: lata

lege ut idem oibus liceret: ex qua genuit Heraclonā.
 Successit primū p̄ri Constantinus nouus qui regnū a
 p̄re adcaepit: nō malū fidei dogma: nōdū annū impe-
 trās a Nouerca ueneno sublatus est. Adripuit Imperiū
 Martina cū Heraclona: qui natus erat An. X. Et hii
 cōspiratiōe senatus ante biēniū capti & ī exiliū Capa-
 dociā missi: mulieri linguā præcidūt: ne oratione: qua
 plurimū ualebat: populos cōmoueret: puero abscide-
 runt nasum: ne decor aut gratia in uultu miserationē
 facerēt. Senatus tūc sine militib⁹ principē fecit: quod
 raro cōtigit: & ante & post Tacitum Aug. electus est
 Cōstas Cōstantini. F. genitus ex Gregoria filia Nicete
 Patricii: & is filius Gregoriæ q̄ multū dilectus ab He-
 raclio fuerat: magnisq; honorib⁹ functus. Cōstas uero
 dū frustra in Lāgobardos impetū facit in suos cōuer-
 tit irā: laminas argēteas: qbus Pāteon tegebat: & alia
 quædā prætiosa relliquias hostiliū prædæ atq; incē-
 diorū substulit: & secū in Siciliā tulit. Dūq; ibi in bal-
 neis se lauat a ministris auctore Mazese iterfectus est.
 Qui dum pace Constantinopoli fruitur mortē obiit:
 regnūq; per manus filio Iustino tradidit. In hoc dese-
 cit Heraclii p̄genies Decimo Imperii Anno deiectus
 solio a Leontio Patricio exul in ponto adflictus cala-
 mitate occubuit: abscissis naribus: soli Heraclio inter
 oēs principes Ro. q̄tū rerū gestarū monumenta docent
 stirpis suæ apud inferos sextū legere Augustū Lache-
 sis suo inextricabili Volumine concedit. Præfuerunt
 omnes An. LXXXVII.

POMPONI VITA

.M. ANTONIVS SABELLICVS .M. ANTONIO MAVROCENO EQ VITI SALVTEM.

Comendavit mihi per litteras suos
Cæsares Pomponius Lætus iis pau-
cis diebus quibus uita decessit: tan-
tūq; mihi tribuit cōmēdatione illa
ut ex ipsius erga me animi affectu
potius ea scripsisse libeat suspicari:
q̄ q̄ me tā stultū putaret qui id genus laudis ab eo ex-
pectarē. In meis inquit Cæsaribus utere iudicio tuo:
tuaq; lima castigatissima qua nihil accuratius nra no-
uit ætas: nō repugno sed acquiesco ingenio exercitatissi-
mo exactissimoq;: corrige igit̄: emenda: subeasq; offi-
ciū nō lectoris sed auctoris: putaq; libellū a te amicissi-
mo publicari q̄ diligētia ueteres puocas. Vides Mau-
rocene q̄tū uir ille sūmus mihi tribuit: qui tā humane
ne humiliter dicā res suas nostro subiicit iudicio. Legi
ego cupidissime historiā hoīs nra ætate in recognoscē-
da uetustate diligētissimi: in qua præterq; q̄ integra fi-
de oīa scribuntur delectauit me supraq̄ dici possit ca-
stissima oīo: ut nō Pomponiū me legere arbitrarer sed
ex ueteribus unū aliquē. Intulissē itaq; libēs rē no-
stræ fidei creditā statim librariæ officinæ: ut p̄ me pu-
blicū sortiret̄: nō tā auctori qui ab eiusmodi publica-
tione non abhorrebat: ut eius ad me epistolæ demon-
strāt: q̄ nratibus uiris gratificaturus: sed offensiunculæ
quædā ut ad illū scripsi: nec adeo multæ nostrū ab ea

re cōsiliū retardarūt. Hæ q̄a nō sine temeritatis suspit̄ione mutari poterāt: ueritus ne priuū iudiciū secutus ea demū tollerē quæ auctor maxime p̄baret: diu multūq; dubitauī quæ essent mei officii partes in cōmētariis his publicādis. Nā Pomponius haud multo postq̄ hāc suā ad me misit lucubrationē fato decessit. Sed tutiorē uīā ingressus librū Archetypū cū Pōponii chirographo ea cōditione librariis obtuli: ut nihil illi adderent: nihil adimerēt: q̄d ut cōmodius fieret totū negociū detuli Democrito Taracinensi uiro in librariis officinis exercitatissimo. Miraberis scio in Pōponio nouā scribēdi rōnē q̄ neglecta recētiorū lege totus ex ueterū quorūdam grāmaticorū auctoritate pēdet. Sed multo magis mirari possis nudā dicendi figurā qui moribus & uitæ hoīs fuit tā similis ut nihil sibi ipsi similius esse possit. Ortus est Pomponius ut eius uita tibi breuiter deliniet̄ in Calabria: quibus adēpto Græcorū cōmertio nihil est tota Italia simplicius. Clarū in familia stēma: sed in quo tātus uir nō sit legitime natus: ipse quod miror Genesim suā semp̄ ī occulto habuit: aut certe ignorauit. Sed cur ignorasse credi possit? quū a suis q̄nq; p̄ lras & nūtiōs ad id missos multis precib; domū accersitus ut tātas necessitudines nō ignoraret: in hāc rescriptit snīam. Pōponius Lætus cognatis & p̄pinquis suis salutē: quod petitis fieri nō pōt̄. Valete. Fuit & si nobili loco natus parū tñ liberali facie: breui statura: colore subaquo: capillo leniter inflexo: minutis oculis ac sub fronte penitus repostis: sed qui in risu gratiā oīno ali

quā mererent: canitie multa respersus: & quā iā gran/
dis natu uelut intēpestiua: ut mihi dicit offendebatur.
Mūdus inuictu magis q̄ lautus: quippe q̄ uno fere ci/
bo uteret: quū solus cœnaret: uini paulo appetentior:
Iuuenis sumptuose & frequēter cōuiuatus est: parcius
iā senex factus: modica suppellectile cōtentus: & i qua
nihil præter mūditiē p̄bares: uestiebat fere Gallico pā
no: ueste paululū a pedib⁹ retracta: pileatus hyeme &
coturnatus p̄cedebat in publicū domū habuit i exqui
liis p̄ modicā & uineā i grinali: in q̄ succisiuis opabat
horis Portii Catonis: Colūbellæ & Varronis: quorū stu
diosissimus fuit præcepta uel i paruis secutus: pari stu
dio domi hortulū colere alereq; simul amphibias aues
atq; omnifariā cortēses: feriatu piscari q̄nq; aut uisco
& rhetib⁹ aucupari: cōmessariq; interim ac potare aui
dius sub umbra: fluuiali ripæ: aut fontibus accubans.
Vbi puer & a quo fuerit institutus incōptū hēo. Ro/
mæ qd̄ satis cōstat Petro Mōtopolitano aliq̄diu dedit
operā poetæ & oratori sua ætate clarissimo: mox sub
Laurētio Vallense tantū p̄fecit ut eo defuncto cōtinuo
in magna noīs celebritate eē cœpit: ut q̄ ex oib⁹ illius
affectatorib⁹ unus oīum prædicatiōe dignus haberet
qui in defuncti locū succederet. Incidit inde in maxi/
mū discrimē q̄ cū Calimacho Platina & aliis q̄busdā
nō uulgari eruditiōe uiris i Paulū Pontificē Maximū
cōiurasse putabat. Estq; iā peregre p̄fectus ea de causa
sub custodia Romā deportatus: sed in quæstione da/
tum est illi noxæ: quod sibi & p̄ multis adolescentibus

POMPONII

qui nostratiū līarū studia affectarent: nomē imutasset.
 Cæterū ī tanto discrimine nihil æque illi pfuit ac liberū
 ingeniū. Homo. n. simplex ac nihil mali cogitās appel
 latus de Pōponii noīe a Vianefio Antistite q̄ quæstio
 ni præsidebat qd̄ inquit tibi & Paulo Pontifici si mihi
 fœniculi nomen indidiffem? Custodia inde eductus ī
 Romano Gymnasio magno omniū fauore collocat̄:
 prīcipēq; locū ab initio adeptus duo ferme de. XXX.
 annos (nescias maiore grā an auctoritate) tutatus est:
 nulli maledixit aut detraxit unq̄: ac ne pati qdē apud
 se alienā dignitatē lacerari. Silentium ī eo signū nō pbā
 tis quæ temere alii mirarentur: aut carperēt. susq; deq;
 ferre q̄ aliq; de se male opinaret̄. qua moderatione ui
 xit oīb; charissimus: fuit tamē (ex residuo credo odio
 ignominiaē calumnioso illo reatu acceptæ) in clēg; aīo
 paulo infestiore: & in magnorū Antistitū fastu & luxu
 ria insectāda oīno dicacior. Sed mordacitas illa tā sim
 plex ut gratia & fauor ex ea re nō odiū illi quæreret̄.
 Plæriq; Antistites ac supremi ordinis lōge prīcipes fa
 miliariter hoīem appellare. Iuuare etiā pecunia aliisq;
 munerib;: ciuili seditiōe quæ ī Xisti Pōtificis tpa inci
 dit eius domo temere direpta tā multa sunt hinc inde
 illi cōgesta ab amicis & affectatorib; ut pene plura ac
 cepisse credat̄ q̄ amiserit. Vixit tamē paruo cōtentus.
 fuitq; ab initio cōtēptor religiōis: sed ingrauescēte æta
 te cœpit res ipsa ut mihi dicit̄ curæ eē. Veneratus est
 oīum maxīe Romanæ urbis geniū: celebrauitq; nata
 lem urbis: quot annis frequēti doctorū hoīum cōuētū:

ubi adolefcētes eloquentiæ studiosi panegyricis enco-
 miafticisq; actionibus dabāt prima ingenii expimēta:
 pari studio ueterē spectādi cōsuetudinē desuetæ ciui-
 tati restituit: primorū Antistitū atriis pro theatro ulus
 in qbus Plauti Terētii recētiorū ēt quādā agerent fab-
 bulæ: quas ipse honestos adolefcētes & docuit & agēti-
 bus præfuit: Nullus unq; magis uetustatē miratus est:
 nullus in ea recognoscēda plus opæ impēdit: fastidire
 sua sæcula ac pro despiciatis hñe quæcunq; nra tulisset
 ætas: cōsistere amēti similis ad oēm uetusti opis occur-
 sum: interdū ēt ubertim flere: meliorū ut dicere solebat
 tēporū admonitu: capiebaturq; adeo Romanæ urbis
 aspectu ut semel sit ī uita extra Italiā peregrinatus ui-
 surus ut ipse ad me scripsit quæ circa Tanaim Strabo
 pro incōptis reliqisset. Romanā iuuentutē p̄no dilexit
 affectu: in qua siqd offendisset a ueteri indole degene-
 ratū: uestri aiebat maiores nō tales fuere. Vixit cū cru-
 ditissimo quoq; mutua charitate. Quærenti mihi quē
 ex recētioribus doctissimū iudicaret: Theodorū Gazā
 rōdit: multū etiā tribuere solebat & Nicolao Perocto
 Sypōtino Antistiti. Platinā & Marsum seniorē unice
 dilexit. Petrum Cæsensem & ipsum cognomēto Mar-
 sum Volscū Sulpitiū & alia recentiora Romanæ aca-
 dæmiæ lumina patria charitate fouit: tātūq; absuit ut
 horū crescēti laudi sit officere conatus: ut illoꝝ etiā stu-
 dia homo minime ambitiosus preferret suis: p̄ quæ cō-
 secutus est ut eū cuncti p̄ris appellatiōe dignarent: pa-
 terēturq; sine cōtrouersia acadæmiæ principē haberi.

POMPONII

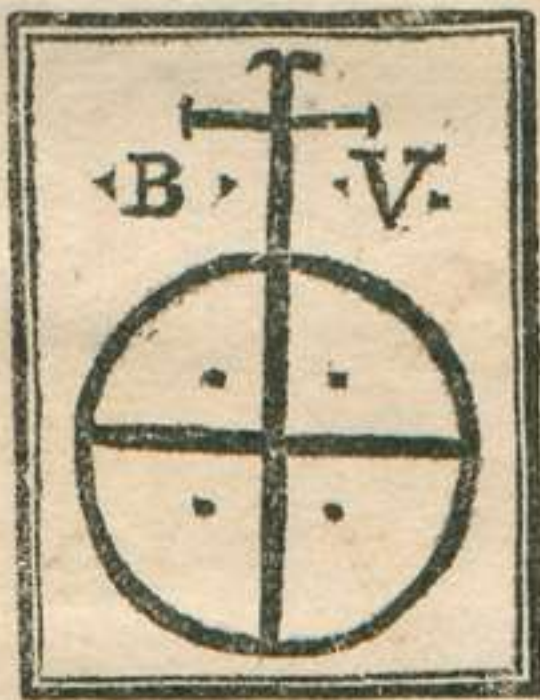
Profitebatur antelucanis horis descendebatque ex exiliis
 ad lumen laternae nisi prope luna esset. Nihil fere legit
 unquam nisi ex suo chirographo. pronuntiabat canora uoce
 & iucunda: minimeque concitata: ob linguae titubantiam ser-
 mo magis castus quam coeptus. Cum Varrone diu luctatus
 est ut in integrum restitueret. In Crispo & Liuiio reposuit
 quaedam: & si nemo religiosius timidiusque tractauit uete-
 rum scripta. In poetas & historicos semper aliquid dictauit.
 Ipse quousque in lectione fuerit eius discipuli facile demon-
 strant. Scripsit de arte grammatica primo suo Tyrocinio
 ex ueteri grammaticorum forma. Scripsit de magistratibus
 urbis librum unum: de legibus unum ad M. Pantagathum:
 caetera studiorum eius monumenta si qua fuere in dire-
 ptione domus intercidisse creduntur. Scripsit postremo
 de Caesaribus a Iunioris Gordiani interitu exorsus: de-
 scenditque in Iustini exilium: estque mira breuitate usus:
 sed in qua ipsius studium inrecognoscenda uetustate faci-
 le agnoscas. Sobria in eo figura dicendi minimeque am-
 bitiosa: fides & diligentia non uulgaris: quae lectio eo
 magis & prodesse & delectare poterit quominus haec
 quae ab eo scribuntur sunt a multis perditae. Sed tu Mau-
 rocene quae ingenio & eruditione longe praestas multo me-
 lius persequeris quod Pomponius sit supremo hoc humanorum
 operum labore meritus. Qui quum in hiis studiis (Graeca
 enim uix attigit) atque in caetera uita talis esset iam prope
 dum septuagenarius fatali est morte consumptus: fre-
 quens ciuitas defunctum extulit: celebraruntque eius funus
 ad Coelii aram Antistites circiter. XL. liberarum ciuitatum

VITA

& Principum Oratores plerique numero. Et cum his ois Romanarum literarum claritas: estque more maiorum pro concione laudatus. Et haec de Pomponio ad te: ut homo tibi minus consuetudine notus qualis in omni uita fuerit non ignorares. Nec quum haec scripsi omnia complecti potui: quum librarii haec epistolam efflagitarent. Et si in quibusdam eorum quae executus sum fide mea non astringo. Et enim diu absens plerumque didici ex iis qui post meum ex urbe digressum uixerunt cum eo uiro coniunctissime. Sed multo plura erunt quae a me quod diu Iuuenis illi operam dedi diligenter obseruata sunt ac nunc demum exacta aetate ex thesauro memoriae repetita tibi uir clarissime huic epistolae inserui. Vale & Sabellicum tuum ama.

FINIS.

Impressum Venetiis per Bernardinum
Venetum de Vitalibus Anno domini
.M. ccccc. Die. xii. Decemb.

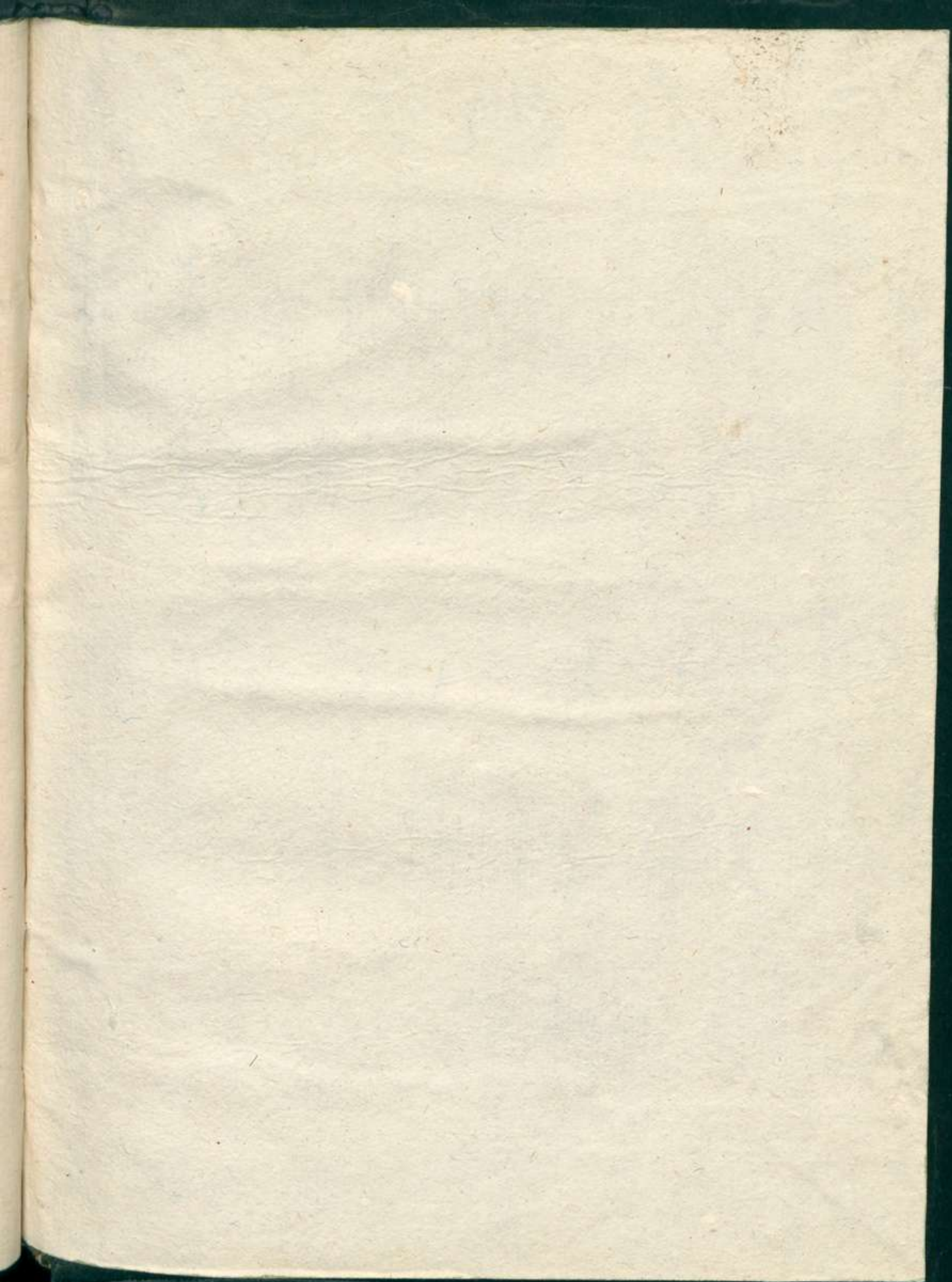
Et Principium Quatuordecim. Et cum his
 Romanis hanc chartam scriptam pro
 de laudibus. Et hanc de compositione ad terram
 hanc collectam hanc quas omnes hanc
 ignorantes. Nec dum hanc scriptam omnia
 dum hanc hanc episcopi hanc hanc hanc
 cor que excurus hanc hanc hanc hanc
 diu abbas placet hanc hanc hanc hanc
 dicitur hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 to hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 ex hanc hanc hanc hanc hanc hanc hanc
 episcopi hanc hanc hanc hanc hanc hanc

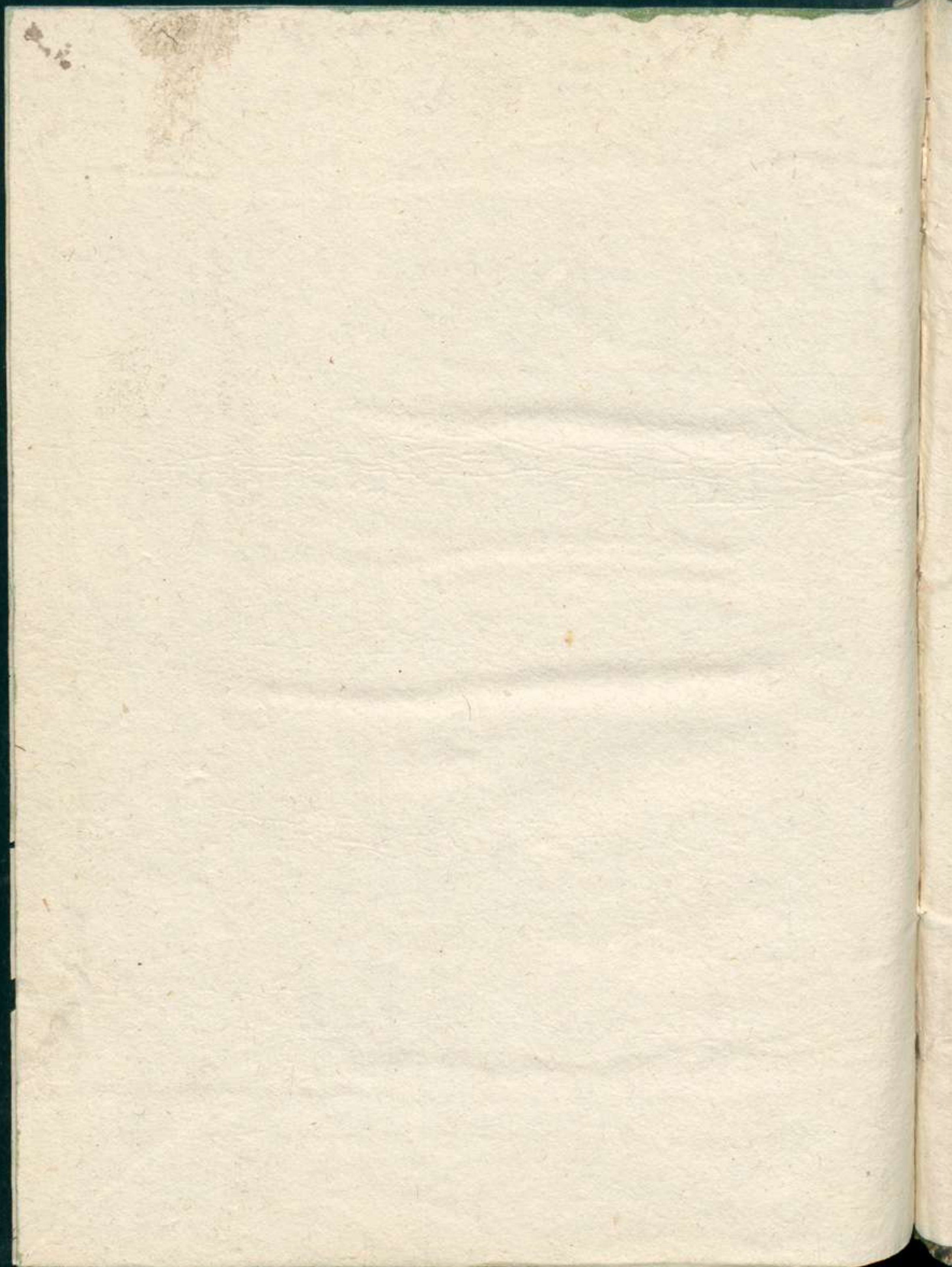
FINIS.

Imperatorum Venerabilis et Bernardini
 Veronensis Anno dñi
 M. cccc. Die. xij. Decembris.

738 u 108

47

Biblioteca de Catalunya

12°

Reg. 501.926

Sig. Jnc. 110-8°

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

1001801405

